

โรงเรียนพุทธนิคม

ของคณะธรรมทาน

เป็นโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของท่านที่ต้องการประหยัดทรัพย์
และให้บุตรหลานของท่านมีความประพฤติเป็นชาวพุทธแท้

โรงเรียนพุทธนิคม มีการกวดขันในระเบียบการแต่งตัวนักเรียน, การใช้สมุดหนังสือเรียน, อย่างมีธรรมาภิบาลและตามกฎของชาวพุทธ. การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยต่างๆ เช่นแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าราคาแพง, ใช้ปากกาหมึกซึมและสิ่งอื่นๆ ที่ไม่สมแก่ภาวะของนักเรียน (ที่ยังต้องอาศัยผู้ปกครอง) ห้ามขาด.

สำหรับนักเรียนที่มาจากท้องถิ่นอื่นๆ ท่านจะฝากเด็กไว้ตามบ้านญาติมิตรหรือตามวัดได้หลายแห่ง และที่ไชยาข้าวของราคาถูก, ไม่มีมหรสพประจำและสิ่งอื่นๆ อันจะทำให้เด็กเสียทรัพย์และเพลิดเพลินในอบายมุข. หากท่านส่งเด็กไปเรียนที่โรงเรียนพุทธนิคมไชยา จะเป็นการทุ่นรายจ่ายกว่าส่งไปเรียนที่อื่นตั้งเท่าตัว. และโรงเรียนยังมีระเบียบให้ทุนเล่าเรียนแก่ :

๑. นักเรียนอนาถา (ไม่มีบิดามารดา) มีความประพฤติดี
๒. นักเรียนที่สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยม ในวิชาพุทธศาสนา
๓. นักเรียนที่สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยมทั่วไป.

เป็นรางวัลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่ดีด้วย

ระเบียบการ : ค่าบำรุง หลักสูตร การสอบไล่
ตามระเบียบของโรงเรียนรัฐบาล.

นายยีเกีย พานิช ครูใหญ่ และผู้จัดการ.

ขอชักชวน

ช่วยกันแต่งบทร้องสดุดีพระรัตนตรัย สำหรับนักเรียน

โรงเรียนพุทธนิคมของคณะธรรมทาน ต้องการบทร้องสำหรับนักเรียน สวดสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยประจำวัน และบางกาล. คณะธรรมทานมีความประสงค์จะได้บทที่ดีถึงขนาด จึงใคร่จะขอความช่วยเหลือ ของบรรดาท่านที่มีความรู้ทางกวีนิพนธ์ทั่วไป ช่วยกันแต่งส่งไปคัดเลือก เป็นการร่วมการกุศล.

การแต่ง จะแต่งเป็นกาพย์ลำนำหรือฉันท์ก็ได้ เมื่ออ่านตามทำนองจะกินเวลาไม่เกิน ๗ นาที. ใจความให้ง่ายพอที่จะเข้าใจให้เด็กรู้จัก และรักพระรัตนตรัยยิ่งขึ้น ถึงกับไม่เสื่อมคลาย. กำหนดส่งถึงคณะธรรมทาน ก่อนวันสิ้นเดือนมีนาคมศกนี้, และจะประกาศผลของการตัดสิน โดยคณะกรรมการในหนังสือฉบับวิสาขะ.

สำหรับท่านที่มีใจกรุณานั้น, ขอเรียนให้ทราบว่ คณะธรรมทานไม่มีอะไรตอบแทนมากไปกว่าหนังสือของคณะ พร้อมด้วยความขอบพระคุณ, เพราะหวังว่า การที่ท่านแต่ง ทุกๆ ท่านคงมุ่งเพื่อการกุศลเป็นจุดเดียวกันหมด เป็นการเสียสละเรี่ยวแรง เพื่อการฟื้นฟูและส่งเสริมการเคลื่อนไหวของพระพุทธศาสนา อันเป็นที่รักของชาวเรา, หรืออย่างน้อยที่สุด ก็ด้วยอำนาจความรักพระรัตนไตรย และอยากระบายออกให้ผู้อื่นทราบด้วย.

คณะธรรมทาน

พุทธประวัติ จากพระโอษฐ์

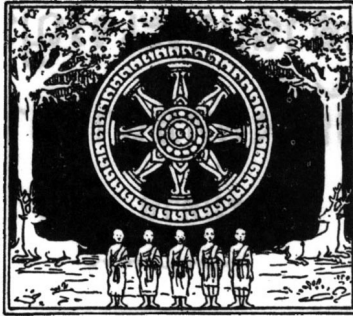
พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ เป็นหนังสือที่รวบรวมจากบาลีพระไตรปิฎกเฉพาะตอนที่เปนนพุทธประวัติ เป็นหนังสือพุทธประวัติที่เป็นคำตรัสเล่าของพระองค์เอง ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะได้ทราบว่า พุทธประวัติที่เป็นแก่นแท้มีอะไรบ้าง อะไรเป็นเปลือก อะไรเป็นกะพี้ ฯลฯ

ราคาเล่มละ ๑ บาท

พิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดี (๖๐ ปอนด์) เป็นเนื้อหนังสือ ๓๓ ยก มีปทานุกรมคำสำคัญ พร้อมทั้งบรรพพรรณน่ายเล่ม มีภาพพระพุทธรูปเมืองสารนาถ ปางประกาศพระธัมมจักกั ที่อิสิปตนมฤคทายวัน, สถานที่ประสูติ พระสิทธัตถะที่สวนลมพินี, พระพุทธรูปปางทุกกรกิริยา, วิหารพุทธคยา สถานที่ตรัสรู้.

ทรงบังคับใจได้เด็ดขาด

พราหมณ์ ! เราเป็นผู้ปฏิบัติแล้วเพื่อความเกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อความสุขแก่ชนมาก, เราได้ประติฐานมหาชนไว้แล้ว ในอริยฉายธรรมคือในความเป็นผู้มีธรรมอันงดงาม มีธรรมเป็นกุศล. พราหมณ์ ! เราอยากตริตริก (วิตก) ไปในวิตกเรื่องใด ก็ตริตริกในวิตกนั้นได้, เราไม่อยากจะตริตริกไปในวิตกเรื่องใด ก็ไม่ตริตริกไปในวิตกนั้นได้. เราอยากดำริ (สังกัปปะ) ไปในความดำริอย่างใด ก็ดำริในความดำรินั้นได้, เราไม่อยากจะดำริในความดำริอย่างใด ก็ไม่ดำริไปในความดำรินั้นได้.

พระพุทธศาสนา

ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ไตฺย, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อม
ชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปรินิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๕

กุมภาพันธ์ ๘๑

เล่ม ๔

ขอบอกบุญ

ได้โปรดส่งเงินบำรุงพระพุทธศาสนาปีใหม่ ล่วงหน้า
สำหรับท่านที่เห็นใจ และกรุณาเป็นพิเศษ
ขอได้โปรดส่งค่าบำรุงประเภทถาวร ครั้งละ ๕ บาท ซึ่ง
เป็นการสะดวก และนามของท่านก็จะมีอยู่ในรายนาม
ประเภทถาวร ซึ่งได้รับสิทธิพิเศษเป็นบางประการด้วย.

บรรณาธิการแถลง

ในเล่มนี้ แม้จะมีหน้ากระดาษลดน้อยลงบ้าง แต่ส่วนคุณภาพของเรื่องต่างๆ ที่นำลง ท่านจะได้เห็นว่าเยี่ยมทุกเรื่อง เป็นต้นว่า “ทำขวัญนาค” ซึ่งถ้าได้ใช้ทำขวัญกันบ่อยๆ คงจะได้ผลดีเป็นแน่. จากเรื่อง “พุทธศาสนาในประเทศไทยญี่ปุ่น” จะเห็นได้ว่า ในประเทศมหาอำนาจ ซึ่งนับถือพุทธศาสนานั้น เขาบูชาคุณภาพของพระมากกว่าปริมาณ จำนวนพระน้อยกว่าวัดเสียอีก และมีภิกษุณีด้วย. ในประเทศญี่ปุ่นมีมหาวิทยาลัยพุทธศาสนา ที่จัดอย่างทันสมัยอย่างไร ในเมืองไทยมีบ้างไหม? ท่านควรทราบจากเรื่องมหาวิทยาลัยในประเทศไทยญี่ปุ่น.

“อาหารของดวงใจ” เป็นเรื่องเยี่ยมที่สุดในปีนี้ ท่านอ่านดูหลายๆ ครั้ง และพยายามย่อยอาหารเข้าสู่ดวงใจดูบ้าง อาจจะมีได้จนตลอดชีวิต เรื่องไม่รู้จบของท่านโลกนาถ ในเล่มนี้ก็มีให้ท่านอ่านอีกแล้ว.

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนาปีนี้ ฉะบับวิสาขะมี ๑๘ ยก, ฉะบับเข้าพรรษามี ๑๙ ยก, ฉะบับออกพรรษา และฉะบับมาฆะบูชา จึงลดลงมาเพียงเล่มละ ๑๑ ยก (ใช้กระดาษอย่างดีขึ้นกว่าเล่ม ๑-๒) เพื่อตัดทอนรายจ่ายลงพอควร, ฉะบับมาฆะบูชานี้ ได้รับพิมพ์ออกตั้งแต่เดือนมกราคม ส่วนฉะบับวิสาขะ พ. ศ. ๒๔๘๑ ก็จะออกทันในเดือนเมษายน มีเรื่องมากและหน้ากระดาษมากกว่าเล่มธรรมดา.

มาฆะรำลึก !

พระรัตนตรัยโดยสังเขป

พระพุทธ

พระพุทธเจ้านั้นมีคุณความดี คือมีพระปัญญา ปริชาฉลาด รอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น ทั้งคุณแลโทษ ประโยชน์แลมิใช่ประโยชน์ ตลอดถึง อริยสัจ ๔ ไม่มีใครเป็นครูอาจารย์สั่งสอน ส่วนนี้ พระปัญญาคุณ

ทรงละสิ่งที่เป้นโทษ คืออาสวกิเลสเครื่องเศร้าหมองได้หมด กับทั้ง วาสนา คือกิริยา กาย วาจา ที่กิเลสอบรมมานาน ทรงบริบูรณ์ด้วยความดี ที่เป็นคุณธรรมโดยเอนกประการ ส่วนนี้ พระบริสุทธิคุณ

มีพระบวรสันดานเต็มด้วยความเมตตากุณาในหมู่สัตว์ ซึ่งเราร้อนอยู่ ด้วยเพลิงกิเลสแลกองทุกข์ ทรงแสดงธรรมสั่งสอนให้สัตว์ได้ฟังแล้ว ปฏิบัติตามดับเพลิงกิเลสแลกองทุกข์เสียได้ มิได้ทรงเห็นแก่ความลำบากทุกข์ยาก เหน็ดเหนื่อยของพระองค์ ส่วนนี้ พระมหากุณาคุณ

ท่านผู้ดำรงคิในพระคุณทั้งสามประการนี้ เรียกว่า พระพุทธเจ้า แปลว่า ท่านผู้รู้ดีรู้ชอบฯ

พระธรรม

เมื่อพระพุทธเจ้ารู้ดีรู้ชอบเช่นนี้แล้ว ทรงเอ็นดูกุณาในหมู่สัตว์ จึงได้ทรงแสดงธรรมแนะนำสั่งสอน ฯ

พระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์นั้นเรียกว่า ปริยัติธรรม เพราะเป็นคุณที่ผู้ปฏิบัติจะต้องเล่าเรียน ท่องบ่น จำทรง ศึกษาให้รู้จักเข้าใจเพื่อความฯ

ใจความในปริยัตินั้น ประกาศข้อปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฯ

การรักษากายวาจาให้บริสุทธิ์ ไม่ประพฤติล่วงกิเลสอย่างหยาบ ที่จะพึงกระทำด้วย กาย วาจา ชื่อว่า ศีล ฯ ความรักษาใจให้บริสุทธิ์ คือเพ่งใจไว้ในอารมณ์เดียว ไม่ให้เกาะเกี่ยวเสร้าหมองด้วยนิรณทั้ง ๕ ชื่อว่าสมาธิ ฯ ความทำทฤษฎีความเห็นให้ชื่อตรงตามความเป็นจริง ชื่อว่า ปัญญา ฯ ศีล สมาธิ ปัญญานี้เรียกว่า ปฏิบัติธรรม เพราะเป็นคุณที่ผู้ปฏิบัติจะพึงดำเนินรกาย วาจา ใจ และทฤษฎีของตัวให้ไปไปตาม ฯ

เมื่อผู้ปฏิบัติตามไปใน ศีล สมาธิ ปัญญานี้ ได้บรรลุถึงความบริสุทธิ์คือมรรคผลนิพพานอันใด มรรคผลนิพพานอันนั้น เรียกว่า ปฏิเวธธรรม เพราะเป็นคุณที่ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้แจ้งแทงตลอดได้เฉพาะตัว ด้วยปัญญา ฯ

ปริยัติก็ดี ปฏิบัติก็ดี ปฏิเวธก็ดี ทั้งสามประการนี้ รวมเรียกสั้นๆ ว่า พระธรรม เพราะเป็นสภาพที่ทรงผู้ปฏิบัติไว้ให้เป็นคนดี ไม่ให้เป็นคนชั่ว แลให้ตั้งอยู่ในที่ดี มิให้ตกไปในที่ชั่ว มีทุกตือบายเป็นต้น ฯ

พระสงฆ์

หมู่ชน ที่ได้สดับฟังธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วตั้งใจปฏิบัติตาม ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ จนละอาสวกิเลสได้ขาดจากสันดาน โดยเอกเทศบ้าง โดยสิ้นเชิงบ้าง กล่าวนามตามภูมิที่ละกิเลสสั้นๆ ว่า พระโสดาบันน์ พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ ท่านทั้ง ๔ จำพวกนี้ เรียกว่าพระสงฆ์ เพราะเป็นหมู่เป็นพวกที่ประพฤติเสมอเหมือนกัน ด้วยศีลและทฤษฎี ฯ

พระสงฆ์นั้น โดยมากมีฉันทะอัธยาศัยร่วมใจกันกับพระบรมศาสดา ช่วยเทศนาแนะนำสั่งสอนให้ชนนิกรนั้นๆ ได้สดับฟังแล้วปฏิบัติตาม มละความ

ผิดอันแปนโทษทุจริต แลให้สติอยู่ในความชอบอันแปนคุณความดีงาม ฯ

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งสามนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา เหตุฉะนั้น จงตั้งใจในบัดนี้ว่า บัดนี้ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้า เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือของข้าพเจ้า บัดนี้ข้าพเจ้าถึงพระธรรม เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือของข้าพเจ้า บัดนี้ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์ เป็นสรณะที่ระลึกเคารพนับถือของข้าพเจ้า ฯ

ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวร, เจริญ)
วัดเทพศิรินทร์.

พระรัตนตรัย

พระพุทธ คือท่านผู้ รู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ เห็นจริงท่าน จึงโปรด ทรงฝากคำสอนน้อม	รู้โทษ มรรคพร้อม ปวงสัตว์ แนวไว้ เปนทาง.
พระธรรมคำฝากไว้ มรรคแปด คือ ทางมุตติ เปนทางเพื่อให้หลุด แบบอย่างทางท่านชี้	สอนมนุษย์ โลกนี้ จากทุกข์ ช่องให้เดินตาม.

พระสงฆ์องค์ประพฤติแจ้ง	ในธรรม
ปฏิบัติชอบ ตามคำ	พระพุทธเจ้า
รับรสพระธรรมนำ	เผยแพร่
เสริมส่งปฏิบัติเฝ้า	เทอดให้ธรรมเจริญ.

ธรรมวิทยา

เกิดแก่ นี่แต่ล้วน	อนิจจัง
ใช่เที่ยง ใช่จีรัง	อยู่ได้
เจ็บตาย ใช่เราบัง—	คับอยู่
เกิดแก่เจ็บตายใช่รู้	นั่นล้วนกวนเรา !
ชั้นห้า พาเกิดแล้ว	ดับลง
เวียนว่ายอยู่ในวง	ทุกข์ล้อม
ไปพันเพราะยังหลง	นามรูป
กิเลส โลภโกรธหลงห้อม	จิตดีให้ไปอบาย.
ธรรมแล ให้สุขผู้	ปฏิบัติ
ธรรมย่อมน จะกำจัด	โง่ได้
ธรรมคือ เครื่องมือตัด	เงาทุกข์
ธรรมดับ อวิชชาให้	พบห้องสุขสถานดี !
นิพพานเป็นที่สิ้น	ค้นหา
หมดเกิด หมดแก่ชรา	หมดไข้
หมดตาย หมดสังสา—	รวิภูมิ
หมดโลก โกรธหลงได้	เที่ยงแท้ นิพพาน.

ชะลีย์ กิริวิทย์

ทำขวัญนาค !

ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวร เจริญ) วัดเทพศิรินทร์

“นาคผู้มีศรัทธาเลื่อมใสตั้งใจจะบรรพชา อุปสมบทในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นที่นิยมนับถือของพุทธบริษัท ควรตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แลฝึกให้ถูกต้อง เรียบร้อยแต่เบื้องต้นไป เมื่อได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว จักได้ปฏิบัติ ให้เป็น **เณรเป็นพระที่อย่างจริงจัง** เมื่อเป็นเช่นนี้ มารดาบิดาจักได้ชื่อว่า บำรุง อุทหนุนพระพุทธศาสนาเป็นพิเศษส่วนหนึ่ง คือมอบบุตรให้แก่พระพุทธศาสนา โดยเป็นการสืบต่ออายุให้ยืนยาวไปได้ เท่าโอกาสที่บุตรจะอยู่ในพระศาสนา ได้เพียงไร.

“พระศาสนาที่มีอายุยืนมาได้จนบัดนี้ ก็เพราะอาศัยคนเก่าๆ สืบต่อกันแล้ว ตายไป คนใหม่ๆ เข้าแซมสืบต่อมาโดยวิธีนี้ มีอายุยาวมาถึง ๒๔๖๕ ปีแล้ว เป็นประโยชน์แก่ประชุมชนผู้ประพฤติตามเป็นอันมาก หากช่วยกันสืบต่อไป อีกได้เพียงใด ก็จักยืนยาวต่อไปเพียงนั้น แต่ต้องสืบต่อด้วยความปฏิบัติดีชอบ จริงๆ ถ้าไม่เป็นพระ เณรที่ดี ประพฤติผิดธรรมเนียม ก็กลับซ้ำร้าย เป็นการ ทำลายพระศาสนาให้เสื่อมทรามเสร้างหมองบั่นทอนอายุให้สั้นเข้า **ไม่บรรพชา อุปสมบทเสีย จะดีกว่า** ถ้าตั้งใจเล่าเรียนศึกษาปฏิบัติธรรมดีชอบ ก็จักเป็นบุญ กุศลอันประเสริฐแก่ตน แลมารดาบิดาญาติพี่น้องเป็นต้น คนที่ยังไม่ศรัทธา เลื่อมใส จักศรัทธาเลื่อมใส ที่ศรัทธาเลื่อมใสแล้ว จักศรัทธาเลื่อมใสยิ่งขึ้น เป็นการสมควรอย่างเอก.

“เพราะการที่ตัวมาบวช ต้องหยุดรายได้ทรัพย์สมบัติ ซึ่งเกิดจากการ

ค้าขายเปนอาทิ ช้ำต้องเพิ่มรายจ่ายให้มากขึ้น เช่นต้องซื้อเครื่องสมณบริกขาร เปนต้น เมื่อเปนอย่างนี้ จึงสมควรแท้ที่จะหารายได้ คือ บุญ กุศล ในการบวช ให้มากขึ้น จนสุดสามารถที่จะทำได้เพียงไร คือการเล่าเรียนศึกษาเกิดความรู้ ความฉลาด อันกำจัดความไม่รู้ความเขลาออกไปเสีย แลการตัดฝีก กาย วาจา ใจ กับทวิภูริความเห็นให้ได้ระเบียบเรียบร้อยถูกต้อง ตลอดจนนิสัยใจคอ แล เปนแบบฉบับตัวอย่างที่ดี แก่พระเณรอื่นๆ ซึ่งจะได้ประพฤติปฏิบัติตาม ทำให้พระศาสนางดงามรุ่งเรืองจำเจริญยิ่งขึ้น เปนประโยชน์แก่บ้านเมืองตลอด ถึงชาติ ทำร่างกายชีวิตจิตใจให้เต็มด้วยประโยชน์ ไม่ประกอบด้วยโทษ อันจักเบียดเบียนแผดเผาตนแลคนอื่นไม่เร่าร้อนรำคาญ ชีวิตจักเปนแก่นสาร มีผลไม่เปนหมัน เปนบุญกุศลทั้งกลางคืนทั้งกลางวันทุกอิริยาบถ เดิน ยืน นั่ง นอน หากว่าอายุตัวจักยืนไปได้ ๘๐ ปี เพียงชั่วมาบวชอย่างน้อย ๔ เดือนสัก ชีวิตที่เปนคฤหัสถ์ ถึง ๗๙ ปีกับ ๘ เดือน มากกว่าโอกาสที่บวชหลายสิบเท่า เพราะเหตุนี้ จึงควรทำเวลาในรวางที่บวชอยู่ให้เต็มด้วยบุญ กุศล ความดี ความชอบให้มากที่สุด จักได้เปนสรณะที่พึ่งของตนจริงๆ ตลอดถึงเวลาจะ ตาย ถ้าได้อย่างนี้ ชื่อว่าได้ลงทุนเพียง ๔ เดือน แต่ได้ผลกำไรกินจนตาย เพราะนึกขึ้นมาในคราวใด ก็จักเกิดปิติเลื่อมใส มีจิตใจแจ่มชื่น เบิกบาน ร่มเย็น เปนสุขในคราวนั้น.

เวลาบวชแล้ว อย่าลืมตัวมัวไปหลงเล่าเรียนศึกษาแลประพฤติ
สิ่งทีแม่เปนคฤหัสถ์ก็ทำได้ ไม่จำเปนต้องมาบวชแล้วทำเช่นนั้น จง
มีสติสัมปชัญญะ ระวังอย่าให้มีเหตุมีเรื่องเสียหายแลต้องถูกลงโทษทัณฑ์
ซึ่งจะเสียชื่อติดตัวไปจนตาย.

ใจความในเรื่องบวช ก็คือละกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างเลียด
หรือละความโลภ ความโกรธ ความหลง เมื่อบวชแล้วจึงหมั่นพิจารณา
ตรวจตราความประพฤติความเปนไปของตนเนื่องๆ ถ้ารู้สึกตัวว่า เปนไปเพื่อ

พอกพูนทวีกิเลสเหล่านั้น ฟังเตือนตัวเองว่าไม่ถูก ผิดใจความของเรื่องบวช จงละกิเลสเสียทันที รีบประพฤติกุศลชดเชยขึ้นแทนโดยเร็วที่สุด อย่าริเป็นเจ้าถ้อย หมอความทำให้เกิดอธิภรณ์เหตุการณ์มีขึ้นในวัด ผิดใจความของบวช ไม่ต้องกับความประสงค์ที่จะมาหาบุญกุศล.

ในเวลาที่ยังบวชอยู่ ถ้าไม่วิเวกขาดสมาธิโกรธเคืองกับใครๆ ได้ เป็นอย่างดีที่สุด นับว่าเป็นคนดีมากหาได้ยาก ควรนึกว่าเป็นลาภอันยิ่งใหญ่ของตน ที่ได้รอดชีวิตพ้นอันตรายมาจนถึงได้บวช ไม่ตายเสียก่อน แลสบโชคอย่างเหมาะสมยากที่หาได้ ซึ่งในเวลานี้พระพุทธศาสนาในสยามกำลังมีความเจริญรุ่งเรืองบริบูรณ์ ยิ่งกว่าประเทศอื่นทั้งหมดในโลกนี้ แลตัวเราก็ก่เกิดมาในบ้านเมืองที่นับถือพระพุทธศาสนา ไม่เป็นแต่สักว่านับถือ ได้ลงมือปฏิบัติตามด้วย กาย วาจา ใจ เป็นอันว่า ได้บำรุงอุดหนุนพระพุทธศาสนา ด้วยร่างกาย ชีวิตจิตใจจริงแท้ด้วย แลเป็นโอกาสเหมาะที่สุดในชีวิตหนึ่ง ซึ่งได้ศึกษาพระศาสนาอย่างเต็มที่ ศึกษาแล้วได้ลงมือปฏิบัติ กาย วาจา ใจ ตามแนวที่ได้ศึกษานั้นด้วย.

อันที่จริง แม้เป็นคฤหัสถ์ก็ศึกษาแลปฏิบัติพระศาสนาได้ แต่มีกิจกังวลห่วงใยมาก ยากที่จะทำให้เป็นด้านเดียวติดต่อกันไป ไม่สะดวกเหมือนเป็นพระ เณร ความจริงบาปอกุศลไม่ใช่หมดไป แลบุญกุศลไม่ใช่มีบริบูรณ์ขึ้น เพราะเหตุแต่เพียงโณนผมกับเอาผ้าเหลืองห่มตัวเข้าเท่านั้น นั้นเป็นแต่เครื่องหมายเพศ ต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียน แลประพฤติกุศลให้ถูกต้องเต็มบริบูรณ์ตามหน้าที่ ถ้าบวชแล้วไม่ปฏิบัติดี กลับทำความเสียหาย ยิ่งจะซ้ำร้าย ผู้ผู้หญิงผู้ชายบางคนที่ไม่บวชแต่เขาประพฤติดี ไม่กระทำโทษทุจริตไม่ได้ ข้อนี้ก็ควรตักเตือนใจตัวเองให้มาก.

พระศาสนาจะเสื่อมลงหรือเจริญขึ้น ก็เพราะบริษัท ๔ คือภิกษุ สงเคราะห์ สามเณรเข้าด้วย ๑ ภิกษุณีพระผู้หญิงบัดนี้ไม่มีแล้ว ๑ อุบาสก ๑

อุบาสิกา ๑ ไม่ได้เป็นเพราะผู้อื่น พระณเรภก็เป็นจำนวนหนึ่งในบริษัท ๔ นั้น มีหน้าที่ทำให้เสื่อมหรือเจริญได้ เหตุนี้ขนาดบวชแล้ว จึงควรประพฤติตัวให้อยู่ในจำนวนข้างทำให้พระศาสนาเจริญฝ่ายเดียว เมื่อยังไม่บวชหรือบวชสึกแล้ว ก็อยู่ในจำนวนหนึ่ง คืออุบาสกในบริษัท ๔ นั้น ควรประพฤติตัวให้อยู่ในแพนข้างฝ่ายทำให้เจริญเหมือนกัน จึงจะชอบตรงกับความประสงค์ที่จะบวชบำเพ็ญบุญ.

ถ้าทำถูกต้องตามทางของบุญ แม้ยังเป็นเวลาอยู่ ก็ได้บุญก่อนบวชแล้ว คือใจที่ผ่องแผ้วมีศรัทธาเลื่อมใสจะบวชบุญก็เกิดทางใจ แต่นั้นเดินไปฝากตัวที่วัดหรือหัดฝึกกายตามแบบอย่าง ก็เป็นบุญทางกาย ท่องบ่นสาธยายคำขานนาค คำไหว้พระเป็นต้น ก็เป็นบุญทางวาจา ได้บุญก่อนบวชอย่างนี้ กำลังบวชอยู่ ก็ได้บุญทั้ง ๓ ทางอย่างนั้น แม้บวชแล้วหรือสึกแล้ว นึกขึ้นมาเกิดปิติปราโมทย์ก็ดี จำทรงธรรมวินัยได้กล่าวแต่ถ้อยคำที่ควรพูดก็ดี ทำด้วยกายตามส่วนที่ชอบซึ่งได้ศึกษาปฏิบัติมาแล้วก็ดี ย่อมเกิดบุญทางกาย วาจา ใจ เหมือนอย่างนั้น ก่อนแต่บวชก็ได้บุญ กำลังบวชก็ได้บุญ บวชแล้วก็ได้บุญ อย่างนี้ บุญได้ใน ๓ กาลฉันใด บาปก็ได้ใน ๓ กาลฉันนั้น แต่ตรงกันข้ามกับบุญทั้งผลด้วย.

บุญไม่ใช่เกิดจากความเกียจคร้าน ย่อมเกิดจากการดี มีความเพียรชอบเป็นต้น เช่นบางคนเห็นว่า เวลาบวชจะได้พักผ่อนร่างกายจิตใจ ที่ได้บอบข้ำลำบากมาในตอนเป็นคฤหัสถ์ ซึ่งต้องศึกษาแลค้าขายทำไร่นาเป็นต้น บวชแล้วจะได้กินนอนให้สบาย เช่นนี้ เข้าใจผิดแท้ ถ้าเช่นนั้น พวกบวชก็เป็นช่องขี้เกียจไป ควรนึกดู ถ้าต้องการอย่างนั้น ไม่ต้องบวชก็ได้ ไปพักผ่อนอยู่ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง จ้างเขาทำสำหรับส่ง เข้า เพน จนครบ ๔ เดือน หรือเท่าเวลาที่ตนต้องการ กินแล้วก็นอน นอนแล้วก็กิน ก็ได้เหมือนกัน ควรแนะนำตัวเองว่า กินนอนเช่นนั้นสบายจริงตามที่นึก แต่สบายนั้นพ้นเวลาไปแล้ว ก็หาย

หมด คงเหลือปรากฏอยู่แต่ความโง่เขลา ส่วนการท่องบ่นศึกษาเล่าเรียน แล พากเพียรปฏิบัติตัดฝีกายวาจาใจ ในเวลานั้น ลำบากทุกข์ยากเหน็ดเหนื่อยจริง แต่พ้นล่วงเวลาไปแล้ว ก็หายหมดเหมือนกัน คงเหลืออยู่แต่ความรู้ความฉลาด แลความอ่อนน้อมใจว่า ได้ประพตัญญูถูกต้องเป็นต้น.

เมื่อนาคบวชแล้ว ควรทำตนให้สมกับหน้าที่ มีชีวิตเนื่องด้วยผู้อื่นซึ่ง ชาวบ้านชาวเมืองเลี้ยงอุปการะ จงนึกดู ฝ้านุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่ ยาแก้ เจ็บไข้ แลอื่น ๆ ล้วนแต่เขาให้ทั้งนั้น นับว่าเรามีคุณแก่เราอย่างหนึ่ง แลเขา ให้ด้วยเห็นแก่พระศาสนา เขาเกื้อกูลอุดหนุนพระศาสนา จะเห็นได้ชัดว่า เรา ยังไม่บวช เขาก็ไม่ให้ หรือสึกไปแล้ว เขาก็ไม่ให้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ได้ชื่อว่า เราได้อาศัยบุญคุณพระศาสนา จึงได้ความสวดกสบายอย่างนี้ นับว่าพระ ศาสนามีคุณแก่เราส่วนหนึ่ง.

เมื่อเราได้รับอุปการคุณอย่างนี้ **จึงสมควรจะตอบแทนคุณคนแล พระศาสนาเป็นอย่างดี** ไม่ควรจะเอาเปรียบข้างเดียว ควรจะใช้แรงแทน คุณอย่างนี้ คือในเวลาแรกบวชยังไม่มีความรู้สามารถ ก็พึงประพตัญญูให้ เรียบร้อยตามพระธรรมวินัย ให้เป็นแบบอย่างที่ดีของพระเณรอื่นๆ เป็นที่ ตั้งให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสของผู้ที่ได้พบเห็นกราบไหว้บูชาทำอุปการะ ถ้าอยู่ นานไป มีความรู้แลสามารถ ควรหาโอกาสตักเตือนแนะนำพร่ำสอน ทำ ประโยชน์แก่ผู้มีคุณนั้นๆหรือแก่ผู้อื่น อันเป็นหน้าที่ของพระศาสนา แลตั้งใจ ทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนา นี่เป็นการตอบแทนบุญคุณอย่างสมควรแก่ บรรพชิต ทั้งสำเร็จประโยชน์กิจแก่ผู้อื่น ทั้งเป็นผลแก่ตนซึ่งมีความตายกัน อยู่ข้างหน้าหนีไม่พ้น.

เกิดมาชาติหนึ่งก็ตายหนเดียวเท่านั้น จะตายดีหรือตายร้าย ก็ ตายครั้งเดียว ตายแก้ตัวแม้ ๒ ครั้งก็ไม่ได้ เพราะเหตุนั้น ควรจะ ตายให้อย่างดีที่สุดที่จะเป็นได้ คือต้องศึกษาเล่าเรียนให้หมดสงสัย

ในธรรมข้อที่ตัวจะเอาเป็นที่พึ่ง ฝึกหัดให้มีสติปัญญาเกิดขึ้นในใจ
จนหายสตั้งหวาดเสียว หายตื่นตระหนกตกใจ มีสติสัมปชัญญะ ไม่
หลงไหลพันเพื่อนตาย ไม่มีข้อที่จะติได้ในทางปฏิบัติ ไม่ต้องมีใคร
สอนใครนำทาง ทำธุระของตัวเองได้ตลอดจนหมดลม

ในเวลาบวชนี้เป็น สมัยอย่างเหมาะที่สุด ที่จะฝึกหัดวิชานี้ให้คล่อง
แคล่วชำของชำนาญ จะได้เป็นสรณะที่พึ่งพำนักเกษมสำราญที่สุดของตน ซึ่ง
เป็นที่ระลึกอันสำคัญอย่างยิ่งที่ได้ในเวลาบวช.

วันที่ ๕ เมษายน พ. ศ. ๒๔๖๕.

(ครั้งยังเป็นพระสาสโสภณ)

คณะเราเห็นว่า บัดนี้จะย่างเข้าฤดูบวชขนาดอีกแล้ว จึงนำ
บทประพันธ์อันเกี่ยวกับการบวชขนาดลง เพื่อจะมีผู้พอใจและใช้
“คำทำขวัญขนาด” นี้ดูบ้าง เข้าใจว่าจะเป็นผลดีหรือพิเศษออกไป
กว่าที่เคยๆ กันมาเป็นแน่. –คณะบรรณาธิการ (โดยได้รับอนุญาต
จากท่านเจ้าพระคุณผู้เป็นเจ้าของ ให้โฆษณาได้ตามประสงค์).

○ ○ ○ ————— ○ ○ ○

การเว้นจากบาป

ทำชั่ว ต้องบาปแท้
กิจที่เกิดทั้งบุญ
ประหารชีพนักโทษ มี
บาป ผิงดเว้นได้

ทำดี ได้บุญ
บาปไสร้
ตัวอย่าง อยู่แล
อุดม มงคล.

ครูเทพ (จากไทยเชชม).

พุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น

(เรื่องต่อไปนี้ ได้แปลออกจากบทเล็กๆ บทหนึ่ง ในหนังสือ ภาษาฮินดีชื่อ “ญี่ปุ่น” ซึ่งท่านภิกษุราหุลสังกริตยาณ ได้เขียนขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้, ในปี ค. ศ. ๑๙๓๕ ท่านได้ท่องเที่ยวไปในประเทศ ญี่ปุ่นเป็นเวลาหลายเดือน และพอลกลับไปถึงอินเดีย ซึ่งเป็นปิตุภูมิ ของท่านๆ ก็เริ่มลงมือเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ทีเดียว —ผู้แปล).

ในเรื่องที่ข้าพเจ้าโดยสารไปประเทศญี่ปุ่นนั้น มีสุภาพสตรีอเมริกันคนหนึ่งโดยสารไปด้วยเหมือนกัน. เธอเป็นนักมิชชันนารีและได้เคยทำงานเผยแผ่คริสต์ศาสนาอยู่ในอินเดียตอนใต้ เป็นเวลาประมาณ ๑๕—๑๖ ปี. ระหว่างทางเธอได้พูดกับผู้โดยสารสองสามคนว่า —ซึ่งเขาได้บอกให้ข้าพเจ้าทราบภายหลัง :- “น่าเสียใจอย่างยิ่งที่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่เจริญ และมีอำนาจมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลกนี้ ไม่หันไปนับถือคริสต์ศาสนา แต่โพลไปนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนา Heathen เสียได้ !” เป็นความจริงที่นักท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่นทุกๆ คน ถึงแม้ว่าจะพักอยู่แต่ในไฮเต็ลแบบตะวันตก และปฏิบัติกิจการต่างๆ โดยไม่ไปคลุกคลีตีโมงต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นอย่างใกล้ชิดเลย ก็สามารถจะทราบได้อย่างง่ายดายและเร็วที่สุดว่า อิทธิพลของพุทธศาสนา ได้กระจายไปทั่วทุกๆ เส้นขนของชาวญี่ปุ่นทั้งเล็กโตใหญ่่น้อย. ทุกๆ ซอกทุกๆ มุมทั่วทั้งประเทศ โบสถ์ วิหาร หลังคา หน้าจั่วของพุทธศาสนิกชนจะต้องมีให้เห็นได้เสมอไป. ในหมู่บ้าน “นิตตา” ซึ่งเป็นสถานที่ๆ ข้าพเจ้าได้พักอยู่ประมาณสองเดือนกว่าๆ นั้น ก็ยังมีพุทธวิหารอยู่ตั้ง ๑๔ แห่งด้วยกัน ทั้งๆ ที่ในหมู่บ้านนี้มีเคหะสถานอยู่ด้วยกัน ทั้งหมด

ประมาณสี่พันหลังคาเรือนเท่านั้น. ไม่ว่าท่านจะเดินเที่ยวไปที่ไหน ในท้องไร่ท้องนา หรือในหมู่บ้านใดๆ ก็ตาม ทุกๆ สามสิบก้าว ท่านจะต้องได้เห็นปฏิมากรของพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งองค์ใดอย่างแน่นมั่น โดยฉะเพาะอย่างยิ่งของพระโพธิสัตว์กษิติครรภ ซึ่งชาวญี่ปุ่นเรียกว่าอิโซโบสัสสุ, ตามคำแถลงการณ์ของรัฐบาล จำนวนวัดและจำนวนประชาชน ที่นับถือศาสนาต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นมีดังต่อไปนี้ :—

	จำนวนวัด	จำนวนผู้นับถือ
ศาสนาพุทธ	๗๑,๒๑๖	๔๑,๙๖๒,๐๐๐.
ศาสนาชินโต	๑๑๑,๗๓๙	๑๗,๔๗๗,๐๐๐.
ศาสนาคริสต์ียน	๑,๗๐๘	๒๕๔,๐๐๐.

ในบรรดาศาสนาทั้งสามนี้ ศาสนาชินโตนับว่าเป็นศาสนาที่โปรดปรานของข้าราชการขุนนางและรัฐบาลญี่ปุ่น ในศตวรรษที่แล้วมา ขณะที่ญี่ปุ่นกำลังฟื้นตัวลุกขึ้นลอกแบบอารยธรรมของชาวตะวันตก และอเมริกัน (ในราวปี ค. ศ. ๑๘๖๗) ในการโปรดปรานศาสนาชินโตนี้ ข้าราชการขุนนางและนักการเมืองญี่ปุ่น ก็มีได้เว้นเสียซึ่งการรังควาญพุทธศาสนา ซึ่งไม่รู้เหนือรู้ใต้ด้วยเลย. ด้วยความประสงค์ที่จะเพาะลัทธิชาตินิยมชนิดแก่จัด ไว้ในหัวใจของยุวชนญี่ปุ่นทุกๆ คน นักการเมืองทั้งหลายในสมัยนั้น ได้อ้างเอาศาสนาชินโตซึ่งเป็นศาสนาที่ดำเนินมาตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ ขึ้นเป็นศาสนาแห่งชาติสำหรับเขา. ท่านผู้อ่านทั้งหลายย่อมทราบดีแล้วว่า ศาสนาชินโตเป็นศาสนาที่บูชาผีสง่าปุ่ย่าตายาย และพระพุทธรูปศาสนาเองก็ไม่เคยเป็นปรปักษ์ต่อศาสนาชินโตเลย. ไม่แต่เท่านั้นเท่านั้นศาสนาพุทธยังได้รับเอาศาสนาชินโตเข้าไว้เป็นมิตรด้วย. สถานที่ที่มีพุทธวิหารสร้างอยู่ สถานที่นั้นจะต้องมีโบสถ์หรือวิหารฝ่ายชินโตสร้างอยู่ด้วยติดๆ กันเสมอ และประชาชนชาวชินโตก็พากันไปนมัสการกราบไหว้ตามประเพณีของเขาได้ โดยไม่มีการขัดข้องใดๆ

จากพุทธศาสนิกชนเลย. นี่พอจะเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นได้อย่างง่ายดายว่าศาสนาพุทธต้อนรับศาสนาชินโตมากเท่าใด ! เหตุฉะนี้ ในศตวรรษที่แล้วมาขณะที่ศาสนาชินโตกำลังเป็นที่โปรดปรานของผู้นำประเทศญี่ปุ่น ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สถานที่ใดซึ่งมีโบสถ์หรือวิหารฝ่ายชินโตอยู่ สถานที่นั้นๆ รัฐบาลให้ถือเอาว่าเป็นสมบัติของศาสนิกชนชินโตทั้งสิ้น. ผลสุดท้ายปรากฏว่า โบสถ์วิหารของพุทธศาสนิกชนได้ถูกริบเอาไปเป็นสมบัติของพวกชินโตจนหมดสิ้น— เพราะเหตุว่าวิหารชินโตและวิหารพุทธสร้างติดๆ กันอยู่ทุกๆ แห่ง. บรรดาพระพุทธรูปปฏิมากร และพระธรรมคัมภีร์ที่สำคัญต่างๆ ก็ถูกล้างผลาญลงแทบหมดสิ้นในสมัยนั้น ถัดลงมาจากศาสนาชินโต ก็คือศาสนาคริสต์ียนซึ่งเป็นศาสนาที่ผู้นำของประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้น ต้องการให้เจริญแพร่หลายขึ้นในบ้านเมืองของตน. ทุกๆ คนที่ไปเที่ยวญี่ปุ่นในระหว่างปี ค. ศ. ๑๘๗๐ ถึง ค. ศ. ๑๘๙๐ จะต้องลุกขึ้นพูดว่า “โอ ! พุทธศาสนาน่ากลัวจะต้องอันตรายกันไปจากประเทศญี่ปุ่นในปีสองปีนี้เป็นแน่” สภาพของพระพุทธรูปและโบสถ์วิหารต่างๆ ในสมัยนั้น ก็เช่นเดียวกับที่ได้เป็นมาแล้วครั้งหนึ่งในประเทศอินเดีย แต่ผู้นำของพุทธศาสนิกชนในสมัยนั้น ได้กู้เอาศาสนาของตนคืนได้ด้วยความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยม. เขาเหล่านั้นได้พยายามปรับปรุงสภาพความเปื่อยของศาสนาของตนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และได้ส่งพุทธยุวชนไปทำการศึกษาวิทยาศาสตร์ และศิลปะต่างๆ ในทวีปยุโรปและอเมริกา เช่นเดียวกับที่รัฐบาลญี่ปุ่นในเวลานั้น ได้ส่งนักเรียนไปศึกษากันปีละร้อยๆ เมื่อพุทธยุวชนเหล่านั้นสำเร็จการศึกษาและกลับมายังบ้านเมืองของตน ก็ได้เป็นกำลังช่วยอันแข็งแกร่งสำหรับปรับปรุงพุทธศาสนาขึ้นให้ทันสมัย ตามกาลเทศะของอารยธรรมผิวขาว ซึ่งกำลังมีอำนาจเหนือชาวญี่ปุ่นในสมัยนั้นอยู่ อย่างรุนแรง. ผลที่ได้รับจากความพยายามปรับปรุงต่างๆ อย่างเข้มแข็ง ของพุทธศาสนิกชนเหล่านี้ก็คือ หลังจากปี ค. ศ. ๑๘๙๐ ดวงประทีปของพระพุทธศาสนาก็กลับ

รุ่งโรจน์ขึ้นในอาทิตยอุทัยประเทศอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้ส่องแสงริบหรี่ๆ จะดับมิดดับอยู่รวมมะร่อมาเป็นเวลาร่วม ๒๐ ปี และเดี๋ยวนี้สภาพของพระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างไร ผู้อ่านจะทราบได้จากเนื้อความดังต่อไปนี้ ซึ่งได้คัดออกจากหนังสือ “Japan Illustrated” (ปี ค. ศ. ๑๙๓๔)

“At present Japan is the Principal Buddhist country in the world. Buddhism had declined in the country of its origin but burst forth into new flowers in the Japanese islands. It has influenced the people’s conception of life and moulded their ideas of good and the beautiful”

พวกเรา (ชาวอินเดีย) บางคนหลงโทษพุทธศาสนาว่า เป็นศาสนาที่นำความล่มจมมาสู่ประเทศชาติของเรา โดยอ้างว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาอหิงสา สอนผู้้นับถือไม่ให้รบราฆ่าฟันกัน (อินเดียตกไปเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ — ผู้แปล) ข้าพเจ้าขอให้ท่านผู้มีความเข้าใจเช่นนี้ อ่านเนื้อความข้างล่างนี้ ซึ่งข้าพเจ้าได้คัดออกจากหนังสือ “Japan Illustrated” และขอให้ท่านทำความเข้าใจในตนเองเสียใหม่. ในที่นี้ผู้เขียนได้ชี้ให้ประชาชนทั่วโลกเห็นว่าพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ประทานความกล้าหาญอย่างยอดเยี่ยม แก่ชนชาติญี่ปุ่น — ดังต่อไปนี้ :-

“The fact is well-known that the Samurais’ code of honour known by the name of Bushido was largely inspired by the Buddhist doctrine of life and death.”

นับตั้งแต่ปี ค. ศ. ๑๘๖๙ มา ซามูไร (ชาตินักรบ) ไม่ได้เป็นชาติหรือชั้นที่แตกแยกออกไปต่างหาก — เวลานี้ชาวญี่ปุ่นทุกๆ คนเป็นซามูไร ด้วยกันทั้งสิ้น — แต่บุชิดोकั้คงเป็นบุชิดโตะ เช่นในสมัยก่อนนี้ตามเคย โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเลย. ด้วยอำนาจบุชิดอนี้แหละที่ญี่ปุ่นสมัยปัจจุบันนี้กำลังทำให้ อเมริกา ยุโรป และชนชาติอื่นๆ ทั่วโลกตลึงไปด้วยฤทธานุภาพของตน.

ในระหว่างสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นที่แล้วมานี้ หนุ่มญี่ปุ่นคนหนึ่ง สัมครใจไปทำสงคราม แต่ผู้ปกครองไม่อนุญาตและพยายามกักขังตัวเขาไว้. ในที่สุดเขาได้เด็ดชีวิตผู้ปกครองของเขาเสีย และสัมครไปรบจนได้. หนุ่มญี่ปุ่นคนนั้นประพฤติการเช่นนี้ได้ลงคอ ก็ด้วยอำนาจอันยิ่งใหญ่ของบูชิโดนี้เอง. สงครามเซียงไฮ้ที่แล้วมานี้ ทหารญี่ปุ่นสามคนเอาลูกกระเบิดผูกติดกับตัวแล้วกระโดดฝ่าดาบปลายปืนเข้าไปในแนวหน้าของข้าศึก (จีน) ด้วยความประสงค์ที่จะทำลายคู่อุปถัมภ์ของตนให้แตกพ่ายไปนั้น ก็ด้วยฤทธิเดชของบูชิโดนี้แหละที่ทำให้เขามีใจกล้าหาญถึงเพียงนั้น.

สามเณรไทยในสารนาถ แปล

เมื่อใดกฎหมายของรัฐแก้ไขไป จนตรงกับ
หลักธัมม์ในพุทธศาสนา ในขณะนั้นจะบรรลु
รุ่งอรุณแห่งสุวรรณสมัย. — นิชิเรน

When state law is assimilated to
Buddhist Law then will dawn the
golden age. --Nichiren

สถิติจำนวนวัด และผู้บวชถือพุทธศาสนาในภาคต่างๆ ในประเทศไทยปัจจุบันสมัย :-

ชื่อในกาย	พระภิกษุ	ภิกษุณี	วัด	สถานที่เทศน์	จำนวนผู้บวชถือ	สถาปนาหรือแพร่หลายเข้าไปในสมัย
๑. ชุมนง	๑๕๙๓๙	๓	๑๙๖๖๖	๒๕๑๘	๑๓๓๗๐๐๐	ศก.ป. ค.ศ. ๑๑๗๓ - ๑๒๕๒
๒. ไชยโต	๖๑๑๑	—	๘๒๑๓	๓๗๐	๕๖๓๐๐๐	ศก.ป. ค.ศ. ๑๑๗๕
๓. ไชย	๑๖๑๑๐	๗๗๑	๒๑๐๗๓	๕๒๑	๘๙๑๘๐๐๐	พ.ศ. ๑๑๕๐ - ๑๒๑๕
๔. ชุมนงอน	๗๖๙๙	๖๖	๑๑๗๕๗	๑๒๕๒	๗๙๓๓๐๐๐	พ.ศ. ๘๑๕
๕. นิลิเรน	๕๐๒๑	๕๕	๕๐๕๕	๑๑๙๐	๓๑๑๕๐๐๐	ศก.ป. ค.ศ. ๑๒๒๒ - ๘๙
๖. เทนตายน	๒๗๕๖	๘๓	๕๕๑๕	๑๑๙	๒๑๓๕๐๐๐	พ.ศ. ๒๒๘๘
๗. ยิน	๑	๐	๕๕๖	๕	๓๒๑๐๐๐	ศก.ป. ค.ศ. ๑๒๓๙ - ๖๒
๘. ยุนนเมนปุต	๒๕	๑๐	๓๕๓	๕	๑๓๓๐๐๐	ศก.ป. ค.ศ. ๑๑๑๗
๙. รุท	๖	๑๗	๒๒	๕	๖๕๐๐๐	พ.ศ. ๗๕๕
๑๐. เกโกน	๑๖	๑	๓๒	๖	๒๒๐๐๐	พ.ศ. ๗๕๒
๑๑. ไชย	๑๓	๐	๕๕	๒๕	๑๕๐๐๐	ค.ศ. ๖๑๙ - ๗๐๐
รวม	๕๒๙๐๕	๑๓๕๕	๗๑๒๑๖	๖๐๐๕	๕๑๙๖๒๐๐๐	

สจจํ เว อมตา วาจา
สจจํธาเรนติ ปณตฺตา,
เอเตน สจจวฺชเชน
ปลาญตุ อธมฺมิกา.

เรื่องนำของเล่มนี้

ทำไมจึงบวชเป็นพระ ?

ถ้าเราจะทำอะไรที่ประเสริฐเป็นประโยชน์ที่สุดสักอย่างหนึ่ง ให้สำเร็จบริบูรณ์โดยเรียบร้อยและโดยเร็ว, เราควรจะหยุดการทำงานอย่างอื่นเสียทั้งสิ้น, รวบรวมกำลังกายกำลังใจ และใช้เวลาทั้งหมด ทำการงานที่มุ่งหมายนั้น แต่อย่างเดียว. นักการเมืองที่เห็นแก่ประเทศชาติยิ่งกว่าส่วนตัวเอง เขาจะสละความสุขสำราญส่วนตัวเสีย ใช้เวลาที่ส่วนตัวมีอยู่ทั้งสิ้น ทำการงานเพื่อประเทศชาติ. นักการเมืองที่สัทธิงแก่กล้ามาก อาจจะถึงแก่ครองชีพอย่างเคร่งครัด ยอมเป็นโสด เพื่อเขาจะได้มีกายใจ และเวลา ทำงานให้แก่ประเทศชาติทุกๆ ขณะที่ลิ้มตาอยู่.

การเป็นอริยบุคคลในพุทธศาสนา เป็นประโยชน์สุขแก่ผู้ได้เป็นเอง ได้รับความสุขสมปรารถนาอยู่เสมอทุกขณะ, และเป็นประโยชน์แก่มนุสส์ทั่วไป โดยเป็นตัวอย่างผู้มีความสุข —เป็นตัวอย่างที่ผู้ปรารถนาความสุขทั้งหลายจะได้ปฏิบัติตาม. เมื่อการเป็นอริยบุคคลเป็นสิ่งประเสริฐ เป็นประโยชน์ที่สุดเช่นนี้แล้ว เราก็ก

ควรจะอุทิศเวลา และกำลังกาย ใจทั้งสิ้น เพื่อความเปนอริยบุคคล เพื่อความสุขของเราเอง และเพื่อเปนตัวอย่างแก่ผู้อื่น ที่ต้องการความสุข.

การบวชเปนพระ เปนการครองชีพที่มนุสส์จะได้มีโอกาสอุทิศเวลา และกำลังทั้งสิ้น เพื่อพยายามบรรลุมรรคผล เปนผู้มีความสุข มีใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ. พระจะไม่ต้องใช้เวลาทำงานหาเลี้ยงชีพ แต่อาศัยอาหารที่ผู้มีสัทธาบริจาคให้, ไม่ต้องมีครอบครัว และบ้านเรือนเปนภาระกั่วงลกายและใจ, และได้มีโอกาสปฏิบัติตนตามวินัย, อันเปนกฎสำหรับผู้ปรารถนาความสุข พอใจปฏิบัติ เพื่อให้ตนได้รับความสุขที่บริสุทธิ์ และบริบูรณ์ยิ่งขึ้น.

การปฏิบัติตนตามวินัยอย่างเคร่งครัด เปนการปฏิบัติเพื่อความสุขของตนเอง. พระที่บกพร่องในการปฏิบัติตามวินัย ก็คือมนุสส์ที่หลอกลวงตัวเองและผู้อื่น. พระที่ทรยศต่อความเปนพระของตน ก็คือตัวอย่างมนุสส์ผู้ทำลายความดีงามของโลกให้เศร้าหมอง, เปนผู้เลวทรามยิ่งกว่าคนที่ทำลายวัดวา อาราม โบสถ์วิหาร ซึ่งเปนแต่เพียงวัตถุของศาสนา, การเปนพระปลอม ก็คือการทำลายพุทธศาสนา - เปนภิกษุโจรปล้นพระศาสนา - เปนการทำลายตัวพุทธศาสนา ที่แท้จริง, ควรจะได้รับโทษมากกว่า คนที่เอาไฟเผาวัดวาอารามให้ไหม้พิณาศไป เสียอีก. ในเมื่อบุคคลหลอกลวงเอาสิ่งของ หรือปลอมตนเปนเจ้าพนักงาน ด้วยการแต่งเครื่องแบบเลียน เขาถูกจับกุมมาลงโทษ, แต่เมื่อพระปลอมแต่งเครื่องแบบของผู้เปนที่เคารพ, หลอกลวงประชาชนว่า ตนเปนสมาชิกผู้มีสิทธิ์เท่าเทียมกับสมาชิกแห่งคณะสงฆ์ทั้งหลาย, ประชาชนถูกหลอกลวงถึงกับให้ข้าวของเงินทองไปด้วยความสำคัญผิด, เมื่อเขาถูกจับ เขาเปนแต่เพียงถูกบังคับ

ให้เปลื้องเครื่องแบบนั้นออก และปล่อยตัวไป. มหาชนผู้ถูกหลอกลวงให้เคารพยิ่งกว่าเคารพเจ้าพนักงาน และต้องเสียข้าวของไป ไม่มีสิทธิ์ที่จะฟ้องร้องเลย. นี่เป็นข้อบกพร่องที่ทำให้มีความยุ่งยากเกิดขึ้นในวงการของพุทธศาสนา.

ถ้าผู้ใดไม่อยากปฏิบัติตามธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด หรือมีความเห็นเช่นนาย ‘อุ่นอ่อน’ ว่า “กฎของวินัย ๒๒๗ ข้อ ออกจะเข้มงวดต่อคนหนุ่มๆ และน้อยคนจะกล้ารับรองว่า จะรักษาไว้ให้บริบูรณ์ได้” ก็ไม่ควรจะบวชเป็นพระ. การศึกษาพุทธศาสนา และการทดลองฝึกหัดปฏิบัติตามวิถีแห่งความสุข อาจกระทำได้ทั้งที่ยังเป็นฆราวาส ถ้าต้องการความสะดวกกว่าฆราวาส ก็ควรบวชเป็นสามเณรมีโอกาสขอเขากินและรับความสะดวกเหล่านั้นได้. ไม่มีความจำเป็นอะไรเลยที่เราจะต้องบวชเป็นพระในเมื่อเห็นว่าเรายังไม่สามารถปฏิบัติเคร่งครัดในศิลปแห่งความสุข, —เป็นตัวอย่างผู้ดำเนินอยู่ในวิถีแห่งความสุขได้.

คัดจาก The Buddhasasana No. 1-2. B. E. 2478.

ตะบะ

ตะบะ หรือ ตะบะ นี้	เลิศสำรวม
ทุกข์บ่อาจทำงาน	ง่ายได้
ศีล สัตย์ ประเสริฐ สรวม	สิริสุข เพราะตะบะ
กิเลสก่อ ก็ใช้ให้	สติงำ.

ครูเทพ (จากไทยเขมม)

การศึกษาพระปริยัติบวรหรือไม่ ?

สาธุสัทธี พระนคร

การศึกษาพระปริยัติในยุคนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าโถมลง จึงเป็นข้อที่เร่า ทั้งหลายควรเป็นห่วงให้มากทีเดียว เพราะเป็นหน้าที่โดยตรง และพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่จะเคารพอย่างสูงสุด จะลืมนเอาใจใส่เสียมิได้.

ก่อนอื่น ถ้าท่านใช้ความสังเกตเพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้ทราบได้ดีทีเดียวว่า โฉนจึงเป็นอย่างนั้น และการศึกษาปริยัติเวลานี้ได้มีส่วนบวรลงแล้วอย่าง ไร ? ในเมื่อทุกๆ คนประกาศอยู่ว่ การศึกษาปริยัติในสยามกำลังเจริญขึ้น มาก เหล่านี้ เป็นปัญหาที่จะต้องคิดว่า มันยังมีส่วนที่บวรอยู่อย่างใดบ้าง, ถ้ามี ถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะลงมือบูรณะซ่อมแซมส่วนที่ยังบวรอยู่นั้น, และ ซ่อมแซมอย่างไร ? การศึกษาปริยัติจึงจะสมบูรณ์ขึ้นตามกาลเทศะ.

ข้าพเจ้าเป็นเหล่ากอแห่งบรรชิตผู้หนึ่ง จึงได้ตั้งข้อสังเกตในความ เคลื่อนไหวการศึกษาปริยัติเห็นว่า มันยังมีส่วนบวรอยู่มาก ลูกล้อการ ศึกษาปริยัติหมุนไปอย่างแฉะช้า ซึ่งใครๆ ถ้าสังเกตแล้วก็ย่อมรู้ว่เหตุไรจึง เป็นอย่างนี้ มันน่าจะแก้ไขกันเสียมานานแล้ว. เมื่อเรามาพิจารณาตามเสียง ของพระเถระชั้นผู้ใหญ่จะรู้สึกว่ ท่านประสงค์จะให้การศึกษาแคบอยู่อย่าง เดิม. ด้วยมุ่งจุดประสงค์แต่การศึกษาเฉพาะธรรมและภาษาบาลี กล่าวคือ ต้องเรียนทางศาสนาโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นจะต้องเรียนวิชาพิเศษ คือพูดง่ายๆ ว่ สมณะต้องสงบไม่วุ่นวายด้วยสิ่งใดๆ ในโลก นอกจากธรรมกับภาษา บาลี นี้เป็นเหตุทำให้การศึกษาปริยัติมีส่วนบวรลง. ถ้ารักสงบกันจริงๆ

การศึกษาบาลีก็อาจจะกลายเป็นเรื่องทำลายความสงบเหมือนกัน เพราะการศึกษาบาลีก็ทำให้พระสงฆ์องค์เจ้ายุ่งกันมาก ความสงบเป็นสิ่งซึ่งพึงปรารถนาทั่วไป หากเราไม่เข้าใจคำว่า “สงบ” นั้นเอง. ถ้าเราเข้าใจคำว่า “สงบ” ถูกต้องตามที่พระพุทธองค์ต้องการก็เป็นการประเสริฐ.

ความบกพร่องของการศึกษาปริยัติในเวลานี้ ถ้าจะนิ่งเฉยทำไม่รู้ไม่ชี้เสีย ก็จะเป็นการทอนอายุศาสนาให้สั้นเข้า เพราะเหตุว่า พุทธศาสนา เมื่อขาดการเผยแผ่, การให้ความรู้ ย่อมถึงอันตรายเร็วกว่าที่ควรเป็น.

การศึกษาปริยัติในทุกวันนี้ เมื่อพิจารณาตามแนวทั่วไป ก็คือให้ความรู้ไม่เพียงพอแก่สมัย, การเผยแผ่, และการค้นคว้า. มันให้ความรู้แต่เพียงการประคองไว้เท่านั้น. สิ่งที่เราควรศึกษาทุกวันนี้ไม่เหมือนกับเมื่อสมัย ๖๐ – ๗๐ ปีก่อนโน้น. คณะธรรมทูตต่างๆ คนจะต้องรู้ทุกๆ สิ่งต่างๆ อย่างที่เนื่องถึงกันกับวงการศาสนา, ไม่ว่าจะจัดเอาแง่ไหนขึ้นมาถาม. การเมืองหรือ, วิทยาศาสตร์หรือ, เศรษฐกิจหรือ, เหล่านี้ จำจะต้องรู้ทั้งนั้น เพื่อเป็นสพานในการสมาคมกับคนทุกชนิด และทำความเข้าใจกันง่ายๆ เร็วๆ เพราะเราจะต้องปฐพีให้เขาฟัง ทุกๆ สิ่งต่างๆ อย่าง ไม่ใช่แต่จะท่องพระสูตร พระปรมัตถ์ หรือไตรปิฎกให้คล่องใจแล้วก็ไปอันอื่นใช้ได้ ดังเช่นสมัยก่อนโน้น ซึ่งทำกันอยู่แต่ในวงขาววัดอุบาสกอุบาสิกา.

ความรู้รอบตัว สำคัญสำหรับนักเผยแผ่ศาสนาทุกวันนี้มาก และจะต้องเข้าใจในศาสนาของตนอย่างแจ่มชัดไม่ไขว่ๆ ปลายๆ. เพราะการศึกษาปริยัติของเรายังมีส่วนบกพร่อง พวกที่สำเร็จการศึกษาปริยัติโดยมาก (ไม่ทั่วไป) จึงไม่มีสมรรถภาพเพียงพอ ที่จะทำการเผยแผ่ศาสนาของตนแก่ชาวต่างประเทศ และไม่ได้คิดวางรูปการณ์เผยแผ่ไปยังนานาประเทศเลย พระศาสนาจึงต้องชะงักลงในเมืองไทย เกือบนิ่งไว้เฉยๆ ข้อนี้อาจผิดต่อพุทธประสงค์. พระพุทธองค์ทรงประสงค์ จะให้พระศาสนาของพระองค์แพร่หลายไปยังนานา

ประเทศ เช่นเมื่อครั้งพระองค์ยังทรงมีพระชนม์อยู่ พระองค์มิได้ประสงค์ให้มีอาณาในที่ๆซึ่งพระองค์ประทับอยู่เท่านั้น จึงทรงส่งพระสาวกไปประกาศยังนานาชนบทน้อยใหญ่ ส่วนพระองค์ก็เสด็จไปประกาศพระธรรมของพระองค์เช่นกัน จนกระทั่งวันเสด็จดับขันธปรินิพพาน.

เมื่อปี พ. ศ. ๒๔๗๕ ทางสนามหลวงจัดให้มีการเรียนภาษาอังกฤษบังคับไว้ในหลักสูตร ป. ๕. ๖ อนิจจา! ในปีเดียวกันนั้น มีคำสั่งให้เลิกล้มเสีย.

การศึกษาปริยัติยังบกพร่องอยู่อย่างนี้ การเผยแผ่พระศาสนาจะมีขึ้นได้โดยยากที่สุด เมื่อพระของเราไม่มีความรู้ภาษาต่างประเทศ พอจะพูดกับเขาได้ เราจะสั่งสอนเขาอย่างไร “ภาษาอย่างเดียวกันนั้น ที่จะทำให้เราเผยแผ่พระศาสนาได้” ถึงแม้เราจะมีความรู้สักเพียงใดก็ตาม ถ้าเรารู้แต่ในรั้ววัดของเราเท่านั้น ก็จะนำเอาความรู้นั้นมาเผยแผ่แก่คนอีกชาติหนึ่งไม่ได้ มั่นนาละอายใจกันสักเพียงไร ในเมื่อเพื่อนบ้านใกล้เคียงเขาทำการเผยแผ่ได้ผลเป็นอย่างดี ทำให้โลกรู้จักพุทธศาสนาและประเทศของเขาดีขึ้น. ดังนั้น เราจะต้องรู้ภาษาต่างประเทศ อย่างน้อย ๑ ภาษาขึ้นไป. สมควรแล้วที่จะจัดภาษาต่างประเทศไว้ในหลักสูตร ป. ๕. ๓ – ๙ อย่างน้อยสองภาษา จะเปนอังกฤษ, ฝรั่งเศส, หรือสันสกฤตก็ได้. เมื่อการเปนไปดี วงการศึกษาปริยัติของเราก็ย่อมเจริญขึ้นเปนลำดับกว่าที่เปนอยู่เดี๋ยวนี้ อย่างแน่แท้.

ควรจัดตั้ง ร.ร.ในสำนักต่างๆ ตามควร และหวังอย่างมากกว่า จะมีทางสำเร็จเพราะผู้ใคร่ในการศึกษา กำลังกระหายอยู่แล้ว ถ้าเราไม่ทำสิ่งที่มีประโยชน์แก่ชาติศาสนาและสิ่งที่มีมนุษย์กำลังต้องการอยู่, เรียกร้องอยู่เพื่อพระพุทธองค์แล้ว, เราจะไปทำอะไรอีกเล่า. ขอท่านที่เคารพบูชาจงทำให้เปนโอกาสจนได้ช่วยกันฉาบปูนองค์พระเจดีย์คือ การศึกษาปริยัติที่ยังมีส่วนบกพร่องให้สมบูรณ์ขึ้น. เมื่อส่วนที่ยังบกพร่องแห่งการศึกษาปริยัติได้ถูกแก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว พวกข้าพเจ้าผู้ใคร่ต่อการศึกษา ก็จะยินดีหาน้อยไม่.

นี่เป็นความคิดเห็นเพื่อความก้าวหน้าไป โดยรวดเร็วแห่งพระศาสนา ประการหนึ่ง.

สมัยนี้ โลกภายนอกได้ก้าวไปโดยรวดเร็วในเชิงวิชา จนการศึกษาปริยัติของเราล้าหลังก้าวตามเขาไปไม่ทัน. โลกภายนอกเขาเปลี่ยนแปลงการศึกษากันอย่างเหลือล้น ส่วนการศึกษาปริยัติของเราคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไม่หมุ่นวิธีการณ์ตามกาลเทศอันควร.

การศึกษาของเรานับวันจะล้าหลังลงทุกๆ ที่ เราจะเผยแผ่วิชาการศึกษา โดยยากอย่างยิ่ง แก่ชุมชนชนชนเช่นนั้น ถ้าเราไม่มีความรู้ภาษา และความเข้าใจในวิชานั้นบ้าง. ปริญญาโลกเดินไกลกว่าเปรียญธรรม พระสงฆ์สาวกแทนที่จะจูง, กลับเดินตามหลัง. วัดแทนที่จะปรึกษาได้ทั้งคติโลกคดียุทธธรรมก็ได้เพียงแต่อวดพัดและตำราคร่ำคร่า. วิชาของเปรียญก็มีแต่การศึกษาบาลีรำไป. ชาตต้องการให้ช่วยกันแก้ไขส่วนบกพร่องของการศึกษา. ชาตต้องการให้ปริญญาโลกและเปรียญธรรมเดินทางร่วมกัน ทันทัน เดินคู่ขนานกัน พระแทนที่จะเรียนแต่ภาษาบาลี ควรเรียนภาษาตามที่กล่าวข้างต้นแล้วด้วย. แทนที่จะเรียนประวัติศาสตร์อินเดียโบราณอย่างแคบๆ, เราควรเรียนประวัติศาสตร์สากล. วิชาที่ไม่ขัดต่อพุทธประสงค์แล้ว พระควรมีโอกาสได้ศึกษา.

เวลานี้ทางบ้านเมืองเราเจริญด้วยการศึกษา. ถ้าพระจะสั่งสอนพลเมืองได้ดี จะต้องสร้างความเจริญในการศึกษาปริยัติให้ทันบ้านเมืองก่อน จะต้องมีความรู้สูงกว่ากว้างกว่า จึงจะเฉลียวฉลาดเป็นผู้ชักจูง, เป็นผู้นำเขาได้. นิทัสสนนัยนี้ พึงเห็นพระบรมศาสดาของเราเป็นตัวอย่าง.

เราควรจัดหาวิชาเหล่านี้ เข้าประกอบหลักสูตร พอเป็นเครื่องประดับสติ, —ปัญญา, กล่าวคือ ๑. ประวัติศาสตร์ทั่วไป, ๒. ประวัติศาสตร์เกี่ยวแก่ศาสนา ๓. คณิตศาสตร์. ๔. วิทยาศาสตร์ ฯลฯ.

ทำไมเราจึงต้องเรียนวิชานอกศาสนา ? เพราะศาสนาต้องพึงคนมี

วิชานอกศาสนาประการหนึ่ง, และเพราะเราฝังรากลงในคนมีวิชานอกศาสนาประการหนึ่ง, ในการแจกจ่ายพระธรรมแก่โลกทั่วไปและเพื่อความเจริญของพระศาสนาเองด้วย. หากเรามีความรู้ในวิชาเหล่านี้พอสมควร การเทศนาของพระเราจะก้าวไปอีกมาก, และคงจะมีท่านผู้หนึ่งผู้ใดคิดดำเนินการเผยแพร่ที่เดียว. หากมีการเผยแผ่ออกนอกประเทศอยู่บ้างเวลานี้ ก็เพราะท่านเหล่านั้น ท่านรู้ภาษาต่างประเทศนั่นเอง.

ถ้าเพื่อความวัฒนาถาวรแห่งพระศาสนาแล้ว ควรจะต้องปรับปรุงการศึกษาปริยัติของเราส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ด้วยวิชาเหล่านี้คือ :—

๑. วิชา พระศาสนา (จบชั้น)
๒. วิชา ภายนอก ทั่วไป
- และ ๓. ภาษา ต่างประเทศ

อนึ่งพึงสังเกตดูเถิดว่า การศึกษาปริยัติในทุกวันนี้ไม่ได้รับการพิจารณาฟื้นฟูมานานแล้ว. หากจะมีการพิจารณาบ้าง ก็เป็นแต่การตรวจแก้คำผิดหนังสือของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าเท่านั้น สิ่งซึ่งปรากฏก้าวหน้ายิ่งไปกว่าเมื่อพระองค์ยังมีพระชนม์อยู่นั้น เกือบจะไม่มีอะไร. ข้อที่พระองค์ทรงวินิจฉัยไว้เพียงใด ก็ชะงักอยู่เพียงนั้น. ไม่มีผู้ใดคิดทำสืบต่อไปหรือแก้ไขใหม่ ทั้งนี้ก็เพราะการศึกษาของเราน้อยกว่า มีความรู้่น้อยกว่าพระองค์ท่าน. พระองค์ทรงรู้หลายภาษามี—อังกฤษเป็นต้น ย่อมมีแสงสว่างกว่า ดังนั้น เราไม่ควรศึกษาวิชาอื่นๆ อีกหรือ? ความรู้เท่าที่พระเปรี๊ยะ พระนักธรรมเรามีอยู่เดี๋ยวนี้ พอจะเผยแพร่โต้ตอบปัญหาของชุมชนได้เพียงใด ?

การศึกษาความรู้ทั่วไปและภาษาต่างประเทศ เป็นสิ่งซึ่งเรายังบกพร่อง, เพราะข้อนี้เราไม่มีในหลักสูตร, และเห็นว่าจะจะไม่ขัดต่อ **นिरुत्ति** **पुद्गिस्म-**
गिहा **दोक !**

จิรติภูธตุ โลกสมิ
สมมา สมพุทฺธ สาสนิ
ทมเสนติ โสตวณฺฑุนิ
มคฺคิ สตตวิสุทฺธิยา ติ.

“ขอคำสั่งสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันชี้หนทางให้แก่สัตว์ผู้มีโสต
สดับ เพื่อความหมดจดแก่สัตว์จงดํารงอยู่ในโลกสิ้นกาลนานเถิด.” ๑

หมายเหตุคณะบรรณาธิการ : เรื่องนี้เราได้รับแล้วนำลงเพื่อให้สมกับที่เราทำ
ตนเป็นโอกาสสำหรับแถลงความคิดเห็น ของผู้ที่รักการพิจารณาวิจารณ์ของพุทธศาสนาทั่วไป.
มิใช่เป็นข้อเสนอที่เราเห็นพ้องหรือยืนยันขึ้นแต่อย่างใด. หวังว่าผู้ข้องใจ หรือมีความเห็น
อย่างอื่น จะได้อภิปรายแนวคิดของตนอีกบ้าง. เมื่อมีผู้ช่วยการพิจารณาโดยทุกทาง ก็มีหวัง
ที่ศาสนาอันเป็นที่รักของเราจะรุ่งเรืองขึ้น. -คณะบรรณาธิการ

สามัคคี

บรรดา มนุสฺสเร	ผิจะเอา มนัสปลง
ปล่อยจิตต์ บ จํานง	จฺรูระแห่ง สหายผอง;
ต่างคน จะต่างอยู่	สละหมุ่ มิปรองดอง
ไหนเลย จะสบคลอง	คุณะสุข กเขมศานตี:
พวกโน้น จะย่ำยี	คณะนี้ จะรังควาน
กำลัง จะแหลกกลาญ	นฤสุข จะชุกเขี้ยว.
เหตุนี้ วิสัยผอง	นระต้อง สถิตเปน—
หมุ่ก้อง และต้องเพ็ญ	মনะพร้อม ประนอมกัน.

ของ พระยาอุปกิต ๑

มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาในญี่ปุ่น

มหาวิทยาลัยไรยูโกกุ ดาอิกาคุ เป็นศึกษาสถานตั้งอยู่ในเมืองเกียวโต มีจุดมุ่งหมายสอนหลักการพุทธศาสนา วิชาการศาสนา วิชาการปรัชญา วิชาการประวัติศาสตร์ และอักษรศาสตร์ ทั้งดำเนินการค้นคว้าเกี่ยวกับการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว และพิจารณาถึงการอบรมอุปนิสัยของนักศึกษาด้วย. มหาวิทยาลัยนี้ มีกำหนดการศึกษาเป็นหลายชั้น คือ ชั้นบังคับหรือแผนกอักษรศาสตร์ ชั้นเตรียม ชั้นสอบปริญญา และแผนกพิเศษสำหรับวิชาการพุทธศาสนา.

มหาวิทยาลัยนี้ตั้งมาได้กว่า ๒๙๐ ปีแล้ว ตั้งแต่ในสมัยต้นของรัฐบาลโตกุกาวาโชกุน. ผู้ตั้งคือ ท่านไรยอนโย เจ้าอาวาสวิหารสองวันจิใต้. เมื่อปี ๑๖๓๙ ท่านไรยอนโยโดยได้รับอุปการะทางการเงิน จากเศรษฐีชูโกโนมูรา ได้จัดสร้างตึก ๒ หลังขึ้นใกล้กับวิหารใหญ่ จัดเป็นวิทยาลัยรับนักเรียนได้ราว ๖๐ คน ในชั้นแรกมีนักเรียนจำนวนน้อย และมีครูสอนอยู่คนเดียว ซึ่งตั้งขึ้นโดยท่านไรยอนโยนั่นเอง. ในปี ๑๖๔๖ เดือนสิงหาคม วิทยาลัยนี้ได้ย้ายไปตั้งอยู่ที่ถนนเวสต์ซามูไร ไม่ไกลจากที่ตั้งเดิมนัก. ในปี ๑๖๕๕ ได้เกิดการขัดกันขึ้นอย่างรุนแรง เกี่ยวแก่หลักการทางศาสนาบางประการ ที่สำคัญ วิทยาลัยนี้จึงถูกรัฐบาลโตกุกาวาบังคับให้ปิด. ในปี ๑๖๖๘ วิทยาลัยนี้ได้ทำการตั้งขึ้นใหม่ และได้ให้ชื่อใหม่ว่า กากูริน.

เมื่อคราวเกิดอัคคีภัยครั้งใหญ่ที่เมืองเกียวโต ในปี ๑๗๘๘ ตึกวิทยาลัยนี้ถูกไหม้เสียหายหมด เหลือแต่ห้องสมุด. ในปี ๑๗๙๒ ได้จัดการสร้างตึก

วิทยาลัยขึ้นใหม่ในที่เก่า. ในปี ๑๘๖๔ ตึกวิทยาลัยถูกไฟไหม้อีก แต่ในที่สุดก็ได้จัดการสร้างขึ้นใหม่. ในปี ๑๘๗๗ วิทยาลัยได้ย้ายไปยังที่ตั้งในปัจจุบันนี้ คือที่ชิชิโย อิคุมา กาโด. ตึกวิทยาลัยที่สร้างใหม่หลังใหญ่ เป็นตึกสร้างแบบยุโรปชั้นที่หนึ่งในประวัติการณ์ก่อสร้างของกรุงเกียวโต สร้างเสร็จเมื่อปี ๑๘๗๙ และให้ชื่อใหม่ว่าวิทยาลัยดาโอโกโยโก. ในปี ๑๘๘๐ จักรพรรดิไมอิจิได้เสด็จมาเยี่ยมวิทยาลัยนี้. ในปี ๑๙๐๐ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น พุทธมหาวิทยาลัย หรือ บั๊กกิโอ ดาอิกาคุ. ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรหลายครั้งให้เหมาะแก่สภาพการณ์ และให้ต้องตามบทกฎหมายจนถึงปี ๑๙๒๒ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น ไรยูโกกุ ดาอิกาคุ トラบเท่าทุกวันนี้.

ในเวลานี้ ในมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาสำหรับแผนกอักษรศาสตร์ ๔๘๐ คน ในชั้นเตรียม ๔๘๐ คน และในแผนกพิเศษ ๔๘๐ เท่ากัน.

หลักสูตรบังคับ หรือหลักสูตร สำหรับแผนกอักษรศาสตร์ มีวิชาต้องศึกษาต่อไปนี้

๑) หลักการพุทธศาสนา	๘) จริยธรรมศาสตร์
๒) ลัทธิชิน	๙) วิชาการสอน
๓) คัมภีร์ฮินดู	๑๐) สังคมวิทยา
๔) ประวัติพุทธศาสนา	๑๑) อักษรศาสตร์จีน
๕) ประวัติศาสตร์	๑๒) ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น
๖) ศาสนาเปรียบเทียบและประวัติศาสตร์	๑๓) อักษรศาสตร์อังกฤษ.
๗) ปรัชญา วิทยาทางตะวันตก	

จากโอซากา ในนิจิ ๗ สิงหาคม ๑๙๓๗.

(คัดจากหนังสือพิมพ์ประชาชนที่ ๑๐ กันยายน พ. ศ. ๒๔๘๐)

อัตตา-อนัตตา

โดย

พระมหาแจ่ม อภิบาลศรี วัดศรีสุริยวงศ์ ราชบุรี

คณะเราได้รับข้อขอเรื่อง อัตตาและอนัตตามาอีกชิ้นหนึ่งคือชิ้นนี้ หวังว่าอาจเป็นเครื่องปรับปรุงความรู้สึกของแต่ละฝ่าย ที่มองเพ่งไปทางอัตตา หรืออนัตตาแต่ด้านเดียว, ให้เข้ารูปเข้ารอยกันได้บ้าง, จึงนำลง. หวังว่าผู้สนใจในเรื่องนี้ จะย้อนไปเปิดดูเรื่องที่ลงไปแล้วแต่ก่อน และนำมาสู่คุณภาพในครั้งนี้อีกครั้งหนึ่งด้วย --คณะบรรณาธิการ.

ข้าพเจ้าได้อ่านเรื่อง “ความเห็นว่ามีตัวตน” ของพระมหาเปรมเปมงฺกโร กับเรื่อง “ความเห็นที่ไม่มีตัวตน” ของ บ. ช. เขมาภิริติ, ในหนังสือพิมพ์พุทธศาสนานี้. ซึ่งท่านทั้งสองต่างฝ่ายต่างได้แสดงเหตุ-ผลประกอบความเห็นของตนเป็นอย่างมาก, แต่ก่อนจะยืดยาวไปสักหน่อย, อ่านกว่าจะจบรู้สึกอออกงงๆ. แต่จะอย่างไรก็ดี, ความเห็นของท่านทั้งสองนั้น, เมื่อปรากฏออกไปหน้าหนังสือพิมพ์พุทธศาสนาแล้ว ก็ได้มีนักธรรมะสนใจกันเป็นจำนวนมาก แม้จนกระทั่งหญิงสาวรุ่นๆ หน้านวนๆ คนหนึ่ง, ซึ่งข้าพเจ้าไม่คิดเลยว่าผู้หญิงในวัยนี้ จะรู้จักธรรมะ แต่ก็ผิดคาด, เพราะเธอก็สนใจและเก็บเรื่องในหนังสือพิมพ์พุทธศาสนามาพูดได้เป็นอย่างดี. เป็นอันว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้, “ได้เผยแผ่ความรู้ในทางธรรมลงไปได้ จนกระทั่งคนมีอายุน้อยๆ.”

แต่ความเห็นว่ามี “มีตัวตน” กับความเห็นว่ามี “ไม่มีตัวตน” ซึ่งเป็นคนเห็นที่แย้งตรงกันข้ามนั้น ได้ก่อให้เกิดความสนใจ และความเข้าใจแย้ง

กันแพร่หลายออกไปมาก คือ; พวกที่เชื่อฝ่ายที่ว่า “มีตัวตน” ก็มาก, เชื่อฝ่ายที่ว่า “ไม่มีตัวตน” ก็มาก, และเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยังกันแน่นในแง่พระพุทธศาสนา. ดังนั้น : ข้าพเจ้าจึงใคร่จะออกความเห็นไปบ้าง, ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกคนหนึ่ง.

อิตตา กับ อนัตตา เป็นคำที่มีมาในพระพุทธศาสนาด้วยกันทั้งสองคำดังจะได้ยกมาให้เห็นเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้ :-

ที่เป็นฝ่าย อิตตา, เช่นคำว่า “อิตตาหิ อิตตโน นาโถ” ตนและเป็นที่พึ่งของตน. “อิตตนา โจทยตตานํ” จงเตือนตนด้วยตน. “อิตตนา หเวชิตํ เสยโย” จงขำนะตนด้วยตน. “อิตตนา นาม จิตตํ สกโล วา อิตตภาโว” จิตรชื่อว่าตน หรือ อิตตภาพทั้งสิ้น ก็ชื่อว่าตน. “อิตตนาวกตํ ปาปํ อิตตนา สักกิสสตี อิตตนา อกตํ ปาปํ อิตตนา วิสุขมตี” ซึ่ง “สิริยาวาส” ได้แปลไว้ว่า “ทำชั่วด้วยตน มีดมนท์ อลเวง ต้องเศร้าหมองเอง ใครเล่าแบ่งเบา ? เมื่อไม่ทำชั่วด้วยตัวของเรา ไม่ต้องพึ่งเขาก็ผ่อนใสเอง.” ดังนี้ เป็นต้น.

ที่เป็นฝ่าย อนัตตา, เช่นในอนัตตลักษณะสูตรว่า “รูปอนตตา” รูปไม่ใช่ตัวตน, “เวทนาอนตตา” เวทนาไม่ใช่ตัวตน, “สณฺญา อนตตา” สณฺญาไม่ใช่ตัวตน, “สังขารา อนตตา” สังขารไม่ใช่ตัวตน, “วิญญานํ อนตตา” วิญญานไม่ใช่ตัวตน. และในติลลิกขณคาถาว่า : “สพฺเพ ธมฺมา อนตตา” ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน. ดังนี้ เป็นต้น.

ตามที่ยกอิตตากับอนัตตามาไว้ นี้ จะเห็นได้ว่าตามพยัญชนะคำกันจริงๆ, คือตอนหนึ่งว่าเป็น “อิตตา” มีตัวตน อีกตอนหนึ่งว่าเป็น “อนัตตา” ไม่มีตัวตน. จะได้อธิบายคำว่า “อิตตากับอนัตตา” ต่อไป :

คำว่า “อิตตา” แปลว่าอะไร ? มีความหมายอย่างไร ? นักเรียนบาลีตั้งแต่ประโยค ๔ ขึ้นไปต้องเคยได้ผ่านมาแล้วทุกท่าน, เพราะใน “มังคลัตถ-ค. ๗

ที่ปณี” ตอนแก้ “อตตสัมมาปณิธิ” อธิบายไว้ว่า **“จิตรหรืออตตภาพ ทั้งสิ้นชื่อว่า อตตา”** ก็ทั้งสองอย่างนั้น (คือจิตรหรืออตตภาพทั้งสิ้น) ท่านเรียกว่าอตตา, เพราะเป็นไปคือ **“เล่นไปสู่ภพน้อยใหญ่”** ได้แก่ ไปติดต่อกับทุกข์ประจำสังสารมีประเภทต่างๆ มีความเกิดและความแก่, เป็นต้นฯ **“อตตราตุ”** เป็นไปในความว่าไปติดต่อกับ, ไปติดต่อก็คือ ไปเสมอๆ. ก็ เมื่อจะกล่าวด้วยสามารถแห่งความอื่น, **“ทั้งจิตร ทั้งอตตภาพท่านเรียกว่า อตตา, เพราะมีมานะว่าเราสำคัญอยู่ และกินคือเสวยสุขทุกข์.”**

ส่วนคำว่า **“อนัตตา”** ก็แปลตรงกันข้ามกับ **อตตา** ว่า **“ไม่มีตัวตน”** และต้องอธิบายตรงกันข้ามทุกอย่าง, อนัตตาทนความว่าไม่ใช่ตัวตน นั้น ท่านแสดงลักษณะไว้ ๕ อย่าง คือ : **“(๑) ไม่อยู่ในอำนาจ, (๒) แยกต่ออตตา, (๓) เป็นสภาพหาเจ้าของมิได้, (๔) เป็นสภาพสูญ, (๕) เป็นสภาวะธรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย.”** ไม่อยู่ในอำนาจ เช่นจะบังคับไม่ให้ เป็นไปเพื่ออาหารยอมไม่ได้ หรือจะปรารถนาความมีอายุยืนสัก ๑๐๐ ปี ก็จะไม่ เป็นตามต้องการนั้น, **“รอกเพลเลอร์มหาเศรษฐี, ที่ปรารถนามีอายุ ๑๐๐ ปี ก็อยู่ได้เพียง ๔๗ ปี ขาดไปถึง ๓ ปี.”**

อตตา กับ **อนัตตา** เมื่อจะถือเอาความโดยย่อๆ, ก็ได้ดังนี้ **“อตตามีตัวตน, มีจริงเหมือนกัน แต่จริงแค่สมมติ”** เช่นเราอาบน้ำหมดเป็นตุ่มๆ ขัดสีร่างกายฟอกสบู่อย่างดี, ก็สมมติว่าเราเป็นผู้สะอาดหมดจด, เราเวียนตายเวียนเกิด ก็สมมติว่า อตตา คือตัวเราเล่นไปสู่ภพน้อยใหญ่. ตกลงว่าเรื่อง ของตนต้องมีมานะสำคัญอยู่, ดังคำว่า **“ทั้งจิตรทั้งอตตภาพท่านเรียกว่า ตน, เพราะมีมานะว่าเราสำคัญอยู่”** และต้องเสวยสุขทุกข์ ด้วย ดังคำว่า **“เพราะกินคือเสวยสุขทุกข์”**

ส่วน **“อนัตตาไม่มีตัวตน, ไม่มีจริงเหมือนกัน แต่จริงส่วนปรมาตม์.”** เช่นอาบน้ำขัดสีร่างกายฟอกสบู่ให้สะอาด, ก็ทำรูปคือ ผิวหนัง

เท่านั้นสอาดหมดจด. รูปอันนี้ก็คือ “รูป อนัตตา” รูปไม่ใช่ตัวตน ที่แสดงในอนัตตลักษณะสูตร. พระก่อนๆ ที่ท่านเคยใช้คำแทนท่านว่า “รูป” เช่นคำว่า “รูปจะสรรพกลั่นกลอน” ไม่ใช่คำแทนว่า “อาตมา” หรือ “อาตมาภาพ” ดังในบัดนี้. ก็เห็นจะเพื่อไม่ให้ขัดกับอนัตตลักษณะสูตรนั่นเอง, นับว่าเหมาะดีทีเดียว.

“ตกลงว่าเรื่องอัตตานั่น เป็นเพียงคำสมมติพูดกันเท่านั้น.” ถ้าจะค้นเอาตัวจริงในร่างกายบุคคลก็จะไม่มี, มีแต่ “ขันธ ธาตุ อายตนะ” เหมือนคำว่า “หมวก” เราก็กสมมติเรียกมัน, เพราะคำจริงของมันนั้นเป็นแต่เพียงสิ่งหนึ่งที่เราสานกันเข้าด้วยทัฬหสัมภาระ มีไม้ไผ่ ใบตาล ทาน้ำมัน เล็กน้อย, แล้วก็เรียกมันว่า “หมวก” หรือบางทีก็ทำด้วย “นानาตโจ” หนังสัตว์ต่างๆ เสร็จแล้วก็เรียกมันว่า “หมวก” เช่นเดียวกัน. สิ่งที่เราเรียกว่าหมวกนั้น, ถ้าร้อนมันออกดู มันไม่มีตัวตนอะไร, นอกจากไม้ไผ่ ใบตาล และหนังสัตว์ต่างๆ ที่ประกอบกันเข้าไปเท่านั้น.

“ส่วนเรื่องของอนัตตานั่น เป็นคำแสดงของจริง ไม่ใช่สมมติ.” ดั่งนั้นจึงเป็นการปฏิเสธตัวตน, สิ่งที่เราเรียกว่า อัตตา ตามที่สมมติขึ้น ถ้าค้นดูก็จะเห็นได้ว่าเป็นรูป นั่นเป็นธาตุอายตนะ, เนื้อหนัง, กระดูก, เล็บ, ฟัน, เป็นต้น, ไม่เห็นมีตัวตนที่ไหนเลย. ศาสตราจารย์แม็กเกรกอร์ ผู้เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย, แผนกสัตววิทยา. เมื่อมีนักเรียนคนหนึ่งถามว่า “ท่านเชื่อถือในอาตมันหรือไม่ ?” ท่านตอบว่า; “ข้าพเจ้าได้ผ่าและชำแหละสัตว์ต่างๆ มาเป็นจำนวนนับไม่ถ้วนแล้ว, ได้พยายามค้นตัวอาตมัน เพื่อจะเอามาแสดงบนโต๊ะทดลอง สำหรับทำการชั้นสูตรและค้นคว้า. ทั้งนี้ก็มากครั้งแล้วแต่ก็ไม่สำเร็จ, ข้าพเจ้าไม่เคยได้พบอาตมันเลยสักครั้งเดียว.”

คำว่า “อาตมัน” ก็ความเดียวกับคำว่า “อัตตา” นั้น ตามที่-

ท่านศาสตราจารย์กล่าวดังนั้นแสดงให้เห็นว่า; **“อตัตาเปนแต่คำสมมติ”** เท่านั้น ถ้าจะฆ่าแหละคั่นควักันให้เลียดเข้าไป, ก็จะทำอตัตาไม่ได้ และการที่หาอตัตาไม่ได้นี้เอง เรียกว่า **“อนตัตา”**

นักเทศน์ว่า “การค้นหาอตัตานั้นหาไม่ได้, เหมือนการหาหนดที่ปากเต่า และเขาที่ศิระชะกระต่าย ย่อมจะหาไม่ได้ฉนั้น.” ที่ค้ำกันว่า “หนดที่ปากเต่าหรือเขาที่ศิระชะกระต่ายจะไม่มีก็จริง.” ถึงดั่งนั้นหนดและเขาก็มีอยู่ เช่นหนดที่ปากแมวหรือปากมนุษย์ผู้ชาย เขาที่ศิระชะโคเปนต้น. ๗ **“อตัตาก็เหมือนกัน ย่อมจะหาไม่ได้.”** แต่ดูเหมือนผู้ค้ำกันจะให้ไปหาอตัตาเอาที่พระนิพพาน ซึ่งดูออกจะเข้าดงไปใหญ่.

นักเทศน์ที่ท่านว่า “หนดเต่าเขากระต่ายหาไม่ได้เหมือนอตัตานั้น.” ก็เปนเพราะท่านมุ่งจะชี้ให้เห็นว่ามันไม่มีจริงๆ ที่เต่าและที่กระต่าย, ท่านไม่ได้กล่าวว่าหนดและเขาไม่มีในโลก, เราจะได้ไปหยิบเอาหนดแมว นหนดเสือ และเขาควายมาค้ำกันได้. เพราะคำว่า นหนดหรือเขาเปนลักษณะสามัญญ์ที่มีอยู่ในสัตว์อื่น. ถ้าข้าพเจ้าจะกล่าวบ้างว่า “การค้นหาอตัตานั้นย่อมจะหาไม่ได้, เหมือนการคั่นดอกฟ้าฉนั้น.” นี้ใครจะค้ำกันว่ากระไรได้ เพราะดอกฟ้าไม่เคยบานให้ใครได้เห็นในโลกเลย, นอกจากจะไปหยิบเอาดอกบัวหรือดอกกุดพิชมาค้ำกัน ซึ่งมันไม่เข้าเรื่องเท่านั้นแหละ.

การที่จะให้ไปค้นหาเอาอตัตาที่พระนิพพานนั้น, เห็นจะอึดอัดใหญ่ อตัตาหมายความว่ากระไร? ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า อตัตา คือ ตัวเล่นไปสู่ภพน้อยใหญ่, มีทุกข์ประจำสงสาร มีความเกิด ความแก่เปนต้นบ้าง มีมานะสำหรับอยู่บ้าง กินคือเสวยสุขทุกข์บ้าง. นี้ถ้าเถนทีให้พระนิพพานเปนอตัตาแล้วไซ้. พระนิพพานมิต้องเล่นไปสู่ภพน้อยใหญ่, มีชาติทุกข์ ขราทุกข์ เปนต้น, และพระนิพพานยังต้องกินคือเสวยสุขทุกข์อยู่หรือ? ถ้าเช่นนั้นพระนิพพานจะต่างอะไรกับสัตว์ผู้ได้เสวยกามคุณ.

แต่พระนิพพานหาเป็นเช่นนั้นไม่, ท่านกล่าวว่า “นิพพานํ ปรมํ สุธมฺมํ” นิพพานเป็นสภาพว่าง (ว่างจากราคะ โทษะ โมหะ) “นิพพานํ ปรมํ สุขํ” นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ไม่มีการเล่นไปเล่นมา และไม่มีมานะ. พุทธทาสภิกขุเขียนไว้ในหนังสือพุทธศาสนา ปีที่ ๕ เล่ม ๑ เรื่อง “นิพพาน—จุดปลายทางของชีวิต” ว่าพระนิพพานไม่ใช่เป็นจิตต์ ไม่ใช่มีรูปร่างเป็นก้อนเป็นตัวอันเป็นประเภทรูปธรรม ฯลฯ และยิ่งกว่านั้น, พระนิพพานไม่ใช่สิ่งที่มีความเกิดขึ้นมา, ไม่ใช่สิ่งที่มีความดับลงไป.” นี่ย่อมแสดงว่าพระนิพพานไม่เข้าลักษณะ “อิตตา” ตรงไหนเลย, แต่เข้าลักษณะของ “อนัตตา” ชัดขึ้น.

พระบาลีอุเทศหนึ่งว่า “สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา, สพฺเพสงฺขารา ทุกฺขา, สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา.” ซึ่งแปลว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง, สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์, ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา ทำไมคำหลังท่านจึงไม่ใช่คำว่า “สังขาร” ดังสองคำข้างต้น, ท่านกลับใช้ว่าธรรม. นี่ก็เป็นเพราะคำหลังท่านมุ่งแสดงถึงธรรมทั่วไป, ทั้งที่เป็น “สังขาร และ วิสังขาร คือ นิพพาน.” วิสังขาร คือพระนิพพานไม่ต้องแปรปรวน และไม่มีทุกข์, แต่เป็น “อนัตตา” ไม่เหมือนสังขารซึ่งได้ในลักษณะทั้งสาม. เมื่อเป็นเช่นนี้ จะว่า “พระนิพพานเป็นอิตตาอย่างไรกัน ?” พระบาลีอุเทศนี้ผู้ค้ำก็รู้แต่ตีความหมายผิดไปเสีย, จนกระทั่งจะเกณฑ์ให้พระพุทธรูปมี “อาตมมัน” อย่างศาสนาอื่น, ดูออกจะน่าอายน่าอยู่สักหน่อย !

พระมหาเปรมกล่าวตอนหนึ่งว่า “ผู้ที่เห็นว่ามีตัวตน ถูกเกณฑ์ให้ไปเฝ้าหัวตอในวัฏฏะ ก็เมื่อตัวไม่มีแล้ว, อะไรมันจะไปเฝ้าอยู่.” ข้าพเจ้าขอตอบท่านมหาว่า “อนัตตาที่เป็นส่วนสังขารนั่นเอง, มันไปเฝ้าอยู่.”

พุทธศาสนิก ถ้ารู้จักจริง ๖ อย่างซึ่งใช้อยู่ในพระพุทธศาสนา. เช่น
จริงสมมติและจริงปรมาัตถ์แล้ว “ก็จะไม่ต้องมีเรื่องโต้แย้งกันในเรื่อง
อตฺตา—อนัตตาทันทีมากนัก.” เพราะ อตฺตา มีจริงเหมือนกัน แต่จริงสมมติ,
อนัตตา มีจริงแต่เป็นจริงส่วนปรมาัตถ์ ซึ่งนับเป็นความจริงที่แท้.

พระพุทธองค์สอนอตฺตาเพื่ออะไร ? พระองค์สอนอตฺตาก็เพื่อจะ
ให้บุคคลประกอบบุญกุศล และอาชีพ.

พระพุทธองค์สอนอนัตตาเพื่ออะไร ? พระองค์สอนอนัตตา ก็
เพื่อจะไม่ให้บุคคลหลงยึดถือตัวตน, อันเป็นอุปาทานที่เรียกว่า “อตฺวาหุพา-
ทาน.” และเพื่อจะไม่ให้ยึดถือทุกสิ่งทุกอย่าง ให้ละจนกระทั่งบุญ — บาป,
ดังคำว่า “บุญญาบาปปหีนสฺส” ผู้มีบุญและบาปอันละได้แล้ว, ที่ท่านเรียก
ว่า “บันลฺพระอรหัตต.”

มัชชปานสัญญมะ

ขี้เมา ติดเหล้า ผีน	กัญชา ก็ดี
ไม่แต่บาป ผิดนิยม	โลกแล้ว
การห้ามดื่มสุรา	เฉียบขาด ยากอยู่
แต่สิริจักพริ้งแพรว	เพราะสำรวม.
	ครูเทพ (จากไทยเขมร)

อาหารของดวงใจ

ความอึดแอ็บด้วยอารมณ์ทาง รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสนั้นเป็นอาหารของฝ่ายโลก. ความอึดแอ็บด้วยปีติและปราโมชอันเกิดจากความที่ใจสงบจากอารมณ์ เป็นอาหารของฝ่ายธรรม. อุดมคติของชีวิตคือความถึงที่สุดแห่งวัฒนธรรม ทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม. เพราะฉะนั้นชีวิตย่อมต้องการอาหารทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม ถ้ามีเพียงอย่างเดียว ชีวิตนั้นก็มีความเป็นมนุษย์เพียงครั้งเดียว หรือซีกเดียว.

เราหาความสำราญให้แก่กายของเราได้ไม่สู้ยากนัก แต่การหาความสำราญให้แก่ใจนั้นยากเหลือเกิน. ความสำราญกาย เห็นได้ง่ายรู้จักง่าย, ตรงกันข้ามกับความสำราญใจ. แต่ไม่มีใครเชื่อเช่นนี้ที่คนนัก เพราะเขาเชื่อว่า ไม่มีความสำราญอย่างอื่นที่ไหนอีก นอกจากความสำราญกาย, และเมื่อกายสำราญแล้ว ใจก็สำราญเอง. คนพวกนี้ไม่ฟังธรรมหรือศึกษาธรรม และไม่ไหว้พระสงฆ์ ซึ่งเป็นนิมิตรอันหนึ่งของธรรม.

ความสำราญทางกายหรือฝ่ายโลกนั้น ต้อง “ดื่ม” หรือต้อง “กิน” อยู่เสมอจึงสำราญ. แต่ที่แท้มันเป็นเพียงการระงับหรือกลบเกลื่อนความหิวไว้ทุกคราวที่หิวเท่านั้น. ส่วนความสำราญฝ่ายใจหรือฝ่ายธรรมนั้น ไม่ต้องดื่ม ไม่ต้องกิน ก็สำราญอยู่เอง, เพราะมันไม่มีความหิว ไม่ต้องดื่มกินเพื่อแก้หิว. ที่กล่าวนี้ ผู้ที่นิยมความสำราญทางกายอย่างเดียวอาจฟังไม่เข้าใจก็ได้. แต่อย่าเพ้อเบื่อหน่าย ขอให้ทนอ่านสืบไปอีกหน่อย.

พวกที่นิยมความสำราญกายในทางโลกกล่าวว่า “**ใจอยู่ในกาย.**” แต่พวกนิยมความสำราญใจในทางธรรมกล่าวว่า “**กายอยู่ในใจ.**” พวกแรก

รู้จักโลกเพียงซีกเดียว. พวกเขาหลังอยู่ในโลกนานพอจะรู้จักโลกดีทั้งสองซีกแล้ว. ขณะเมื่อพวกเขาที่ชอบสำราญกาย กำลังปรนเปรอให้เหยื่อแก่ความหิวของเขาอย่างเต็มที่นั้น พวกเขาที่ชอบสำราญใจกำลังเอาชนะความหิวของเขาได้ด้วยการบังคับอินทรีย์ จนมันดับสงบสนิทอยู่ภายใต้อำนาจของเขาเอง. พวกเขาแรกเข้าใจเอาคุณภาพของการให้ “สิ่งสนองความอยาก” แก่ความหิวของเขา, ว่าเป็นความสำราญ. พวกเขาหลังเอาคุณภาพของการที่ยังไม่ต้องให้สิ่งสนองอยากเท่าใดก็ดี, ว่าเป็นความสำราญ. พวกเขาหนึ่ง ยิ่งแพ้ตัณหามากเท่าใดยิ่งดี. อีกพวกเขาหนึ่งยิ่งชนะมากเท่าใดยิ่งดี!

พวกเขาที่ชอบสำราญกาย ย่อมจะยอมแพ้ตัณหาอยู่เองแล้วโดยไม่รู้สีกตัว. ทำเองและชักชวนลูกหลานให้หาความสำราญกายอย่างเดียว, เพราะไม่รู้รู้จักสิ่งอื่นนอกจากนั้น. ครั้นได้เครื่องสำราญกายมา ใจก็ไม่สงบสุข เพราะมันยังอยากของแปลกใหม่อยู่เสมอไป. (ได้เพียงความสำราญกาย ชั่วแล่นเหมือนกินข้าวมื้อหนึ่งก็สงบหิวไปได้ชั่วมื้อหนึ่ง). เมื่อความหม่นหมองใจเกิดขึ้นก็ซัดเอาว่า ตนเป็นคนมีกรรมหรือโชคร้ายไม่เหมือนคนอื่นเขา. เมื่อต้องเจ็บป่วยตามธรรมดาของสังขาร ก็น้อยใจโชคของตัวอย่างหาที่เปรียบมิได้. ยิ่งเมื่อแสวงโชคโดยทางใดก็ได้เสียเลยแล้ว ก็เลยเห็นไปว่า ในโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม มีแต่ความดูร้าย, คนชนิดนี้ในที่สุดก็มอบตัวให้แก่ธรรมชาติฝ่ายต่ำ ประกอบกรรมชนิดที่โลกไม่พึงปรารถนา ต่อสู้สิ่งที่ตนเรียกว่าโชคชตาไป. แม้อย่างดีที่สุด คนพวกนี้จะทำได้ก็เพียงแต่เป็นผู้ทนระทมทุกข์อยู่ด้วยการแข่งต่ำโชคชตาของตัวเองเท่านั้น. ในสโมสรหรือสมาคมของพวกเขาที่แสวงความสำราญทางกาย ซึ่งกำลังร่าเริงกันอยู่นั้น พวกเขาเทพยดาอย่ามรรู้ดีว่าเป็นการเล่นละครย้อมสีหน้าก็มี หลงทำไปทั้งที่ตัวเองหลอกตัวเองให้เห็นว่าเก๋ว่าสุขก็มาก. บางคนต้องร้องไห้และหัวเราะสลับกันทุกวันๆ วันละหลายครั้ง. จิตใจฟูขึ้นแล้วเหี่ยวห่อลง, ขึ้นๆ ลงๆ ตามที่กระเป่าพองขึ้นหรือยุบลง หรือ

ตามแต่จะได้เหยื่อที่ถูกปากและไม่ถูกปาก. ใจของพวกนี้ ยังเหลืออยู่นิดเดียวเสมอ เท่าที่เขาารู้สึก จึงทำให้เขาเข้าใจว่า **ใจอยู่ในกาย** คือแล้วแต่กาย หรือสำคัญอยู่ที่กาย, เพราะต้องต่อเมื่อเขาได้ความสำราญกายเต็มที่แล้วต่างหาก ใจของเขาจึงเป็นอย่างที่เขาเรียกว่า “สุข.” แม้คนพวกนี้จะพูดว่า “ความสำราญใจ ! ความสำราญใจ ! !” อยู่บ้าง ก็เป็นเพียงการหลงดูเอาความสำราญฝ่ายกายขึ้นมาแทนเท่านั้น. จะสำราญใจได้อย่างไร ในเมื่อใจถูกทำให้พองขึ้นยุบลงอยู่เสมอ. ความพองขึ้นหรือยุบลงก็ตามย่อมเป็นสิ่งธรรมดาใจให้เหินตื้นน้อยเท่ากัน, เพียงแต่เป็นรูปร่างที่ต่างกันเท่านั้น. ลากยศ สรรเสริญ และความเพลิตเพลิตทำให้พองเป่ง. เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกสบประมาท และหาความเพลิตเพลิตมิได้ ทำให้ยุบเหี่ยว. แต่ทั้งสองอย่างทำความหวั่นไหวโยกโคลงให้เท่ากันอย่างเด็ดขาด. เมื่อเขาได้สมใจอยาก, เขาก็ได้ความหวั่นไหว, เมื่อไม่ได้ ก็ได้ความหวั่นไหว. เมื่อมีดมณฑ์หนักเข้า ก็แน่ใจลงเสียว่า ความอรร้อย หรือขณะที่อรร้อยนั้นแหละเป็น “พระนิพพาน” ของชีวิต. แต่เมื่อคิดดู เราพอจะเห็นได้ว่า มันยังไม่ได้ถอยห่างออกมาจากกองทุกข์แม้แต่นิดเดียว. มันเป็นเพียงความสำคัญผิดเท่านั้น, และเป็นความสำคัญผิด ที่จะมัดตรึงตัวเอง ให้ติดจมอยู่กับบ่อโคลนนั่นตลอดเวลา.

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จะเห็นได้สัปดาห์ว่า การสำราญทางฝ่ายโลก หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ฝ่ายกายหรือวัตถุนั้นคืออะไร. และเมื่อได้หมกมุ่นมัวแต่แสวงอาหารให้กายทำเดี๋ยวแล้วจะเป็นอย่างไร. หรืออีกอย่างหนึ่งว่า ถ้ารู้จักความสุขเฉพาะในด้านนี้ด้านเดียวแล้ว ก็จะรู้จักโลกเพียงซีกเดียวอย่างไร. และยิ่งกว่านั้น คนที่รู้จักโลกเพียงซีกหนึ่งเช่นนี้ หากอาจทำอารมณ์เหล่านี้ให้เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกหรือความเพลิตแก่เขาได้ เช่นเดียวกับผู้ที่เข้าใจโลกดีทั้งสองซีกไม่. เพราะต้องตกเป็นทาสของความมัวเมาหรือไม่สร้าง บุชา

มันให้เปนสิ่งสูงสุดกว่าสิ่งใดอยู่เสมอ.

ส่วนผู้ที่รู้จักโลกดีแล้วนั้น ย่อมบูชาความสำราญทางธรรม หรือ **ฝ่ายใจอันแท้จริง** เปนส่วนสำคัญ. และถือเอาส่วนกายหรือวัตถุเปนเพียงเครื่องอำนวยความสะดวก ในฐานะเปนคนใช้ สำหรับรับใช้ในการแสวงหาความสำราญทางฝ่ายจิตต์เท่านั้น. พวกนี้จึงมีอุดมคติว่า **“กายอยู่ในใจ”** คือแล้วแต่ใจ. กายเปนของชนิดเดียว, และอาศัยใจซึ่งมีอำนาจเด็ดขาด และคุณภาพสูงสุดอยู่ทุกๆ ประการและทุกๆ เวลา. **“แสวงหาอาหารให้ดวงใจดีกว่า !”**

ความเจริญงอกงามของดวงใจนั้น ยังไปได้ไกลอีกมากมายนัก คือกว่าจะถึงพระนิพพานเมื่อไร นั้นแหละจึงจะหมดขีดของทางไป แล้วมีอุดมสันติสุขอยู่ตลอดอนันตกาล. ส่วนความเจริญทางกายนั้น ไม่มีทางไปอีกต่อไป สูงสุดอยู่ได้เพียงแก่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และอารมณ์ทางใจบางอย่าง เช่นยศ ศักดิ์เท่านั้น. แต่ไม่มีใครเคยทำให้เกิดความอึดความพอใจในเรื่องนี้เลย แม้ในอดีต, ในปัจจุบันและอนาคต. เพราะว่าการแสวงทางฝ่ายนี้ ต้องการ **“ความไม่รู้จักพอ”** นั่นเอง เปนเชื้อเพลิงอันสำคัญแห่งความสำราญ. พอเสียเมื่อใด ก็หมดสนุก ! ใครจะชวนขวยอย่างไร ก็ไม่อาจได้ผลสูงไปกว่า **“การสยบชบชิมอยู่ท่ามกลางกองเพลิง แห่งความถูกปลุกเร้า ของตัณหา,”** ซึ่งเมื่อใดม่อยหรือลง ก็จะต้องหาเชื้อเพลิงเพิ่มให้ใหม่อีก และไม่มีเวลาพอ เช่นเดียวกับไฟธรรมดากับเชื้อเพลิงธรรมดาเหมือนกัน. เพราะฉะนั้น การแสวงหาอาหารทางฝ่ายใจ เพื่อดวงใจจึงเปนสิ่งที่มีค่าน่าทำกว่า, เปนศิลปะกว่า, เปนอุดมคติที่สูงกว่า, ทำยากหรือน่าสรรเสริญกว่า, หอมหวานกว่า เยือกเย็นกว่า ฯลฯ กว่า โดยทุกๆ ปริยาย.

การแสวงหาความสำราญทางฝ่ายกาย เปนต้นเหตุแห่งสงคราม. การแสวงหาความสำราญทางฝ่ายจิตร์ เปนต้นเหตุแห่งสันติภาพ. ถ้าโลกยังบูชา

ลัทธิวัถุนิยม มัวแสวงแต่ความสำราญทางกายอย่างเดียวอยู่เพียงใด ก็ไม่มีหวังในสันติภาพ แม้จะเปิดสภาสันนิบาตชาติขึ้นอีกสัก ๑๐ สันนิบาตก็ตาม. นักวัถุนิยม เห็นกายเปนใหญ่ ย่อมเสียสละได้ทุกอย่าง เพื่อให้กายหรือโลกของตนอิมหิพิมัน. ส่วนนักจิตตนิยม เห็นแก่จิตต์เปนใหญ่ ย่อมเสียสละได้ทุกอย่างเหมือนกัน เพื่อแลกเอาความสงบเยือกเย็นของจิตต์. ผู้แสวงความสำราญทางกายนั้น การแสวงของเขาจำเปนอยู่เอง ที่จะต้องกระทบกับผู้อื่น เพราะความสำราญกายนี้เป็นของเนื่องด้วยผู้อื่นหรือสิ่งอื่นที่แวดล้อมอยู่โดยรอบ. เมื่อความเห็นแก่ตัวมีอยู่ก็ต้องมีการกระทบกันเปนธรรมดา, การสงครามก็คือการปะทะของคนหลายคน ที่ต่างฝ่ายต่างมีความเห็นแก่ตัว เพื่อความสำราญทางกายนั่นเอง. สงครามโลกซึ่งเปนเพียงความเห็นแก่ตัว ของคนหลายชาติรวมกัน ก็ไม่ต่างอะไรกันอีก. ส่วนการแสวงหาความสุขทางฝ่ายจิตตนั้น **จะไม่กระทบกระทั่งใครเลยแม้แต่น้อย.** เพราะเหตุว่ามีอะไรๆ ให้แสวงอยู่ในตนผู้เดียวเสร็จ ไม่ต้องเนื่องด้วยผู้อื่น. การสงครามไม่สามารถเกิดจากผู้แสวงสุขทางจิตต์ ! เช่นเดียวกับที่ไฟไม่สามารถเกิดจากความเย็น.

การแสวงอาหารทางฝ่ายกาย ง่ายหรือตื้น และเปนต้นเหตุแห่งสงคราม. การแสวงอาหารของดวงใจ ยากและลึก และเปนต้นเหตุของสันติภาพ ดังกล่าวมาแล้ว. แต่มนุษย์ในโลกนี้ ส่วนมาก ปล่อยตนไปตามสัญชาติญาณหรือธรรมดาฝ่ายต่ำมากเกินไป จึงเท่าที่เราเห็นกันจึงมีแต่ผู้ถือลัทธิวัถุนิยม. ยิ่งนานเข้าเท่าใด วิธีการแสวงหาอาหารของดวงใจ ก็ยิ่งลบลือนหายไปจากความทรงจำ และความเอาใจใส่ของมนุษย์มากขึ้นเพียงนั้น. ในที่สุดก็ไม่มีอะไรเหลืออยู่ในมันสมองของมนุษย์ นอกจากความเห็นแก่ตัว. และนั่นคือสมัยที่ไฟประลัยกัลป์จะล้างโลก.

ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวว่า ผู้แสวงสุขทางใจมีอยู่เพียงกี่คนก็ตาม ก็เปน

เหมือน **ลูกตุ้ม** ที่ถ่วงโลกไว้ มิให้หมุนไปถึงยุคไฟประลัยกัลป์ เร็วเกินไปเพียงนั้น.

“เรายอมรับว่าเป็นลูกตุ้มจริง แต่ว่าเป็นลูกตุ้มที่ถ่วงมิให้พวกท่านวิ่งเข้าสู่กองไฟเร็วเกินไป. ถ้าพวกข้าพเจ้าจะปล่อยให้ท่านไปด่วย, เชื่อแน่ว่า โลกคงจะแตกดับเร็วกว่าที่พวกข้าพเจ้าจะแยกเป็นอยู่เช่นนี้” —นี่เป็นคำซึ่งพวกแสวงสุขทางฝ่ายจิตต์ ควรจะพูดได้โดยชอบธรรม!

พระพุทธองค์เป็นนายกแห่งสมาคมผู้แสวงสุขทางใจ. เพียงพระองค์เดียวและสมัยเดียวก็ชื่อว่า **โลกนาถ—ที่พึงของโลก** หลายสมัย. เพราะว่ามีอิทธิพลแห่งธรรมที่พระองค์ทรงเปิดเผยขึ้นนั้น ได้ถ่วงให้โลกที่กำลังหมุนไปหาความแตกดับ หมุนไปช้าเข้ามากกว่ามากนัก. เมื่อหมุนไปช้าเช่นนี้ คนทั้งโลกแม้ที่สุดแต่ที่คนที่ไม่เคยได้ยินชื่อของพระองค์ ก็พลอยมีส่วนได้รับความสุขด้วย. แต่เมื่อโลกละทิ้งการแสวงอาหารทางใจมารับเอาอาหารทางกายมากขึ้นเช่นนี้ พระพุทธองค์ก็ช่วยไม่ได้ เพราะโลกเป็นฝ่ายที่ทิ้งพระพุทธองค์.

พุทธบริษัททุกคน ยังภักดีต่อการแสวงหาความสุขทางใจกันอยู่ นับว่าตระกูลของพระองค์ยังไม่ขาดทายาทเสียทีเดียว และจะยังเป็นเหมือนลูกตุ้มน้อยๆ ที่เหลืออยู่เพื่อตัวมันเอง และเพื่อโลกด้วย, ทั้งขณะที่พวกอื่นเขาอาจกำลังเกลียดพวกนี้อยู่.

พุทธบริษัทคงต้องถือว่า กายอยู่ในใจ, อาหารทางใจสำคัญกว่าอาหารทางกาย และยังคงต้องภักดีต่อลัทธิแสวงสุขทางใจอยู่เสมอ. การเป็นพุทธบริษัทแต่ปากนั้น ไม่ทำให้เป็นพุทธบริษัทได้เลย. พุทธบริษัทที่แท้จะเป็นนักนิยมวัตถุ หรือถือลัทธิหลงชาติไปไม่ได้. พุทธบริษัทที่ขวางๆ รัๆ นั้นยิ่งจะร้ายไปกว่าผู้ที่มีได้เป็นพุทธบริษัท. เมื่อเกิด “มิจฉสัญญา,” พุทธบริษัท

ที่แท้จริง เท่านั้น ที่จะเป็นผู้เหลืออยู่. แม้นี้ก็เพนอานิสงษ์ แห่งการนิยมอาหารของดวงใจ.

เมื่อได้พร่ำกล่าวถึงความดีของอาหารทางดวงใจมากแล้ว กระทั่งในแง่การเมือง เพนที่สุด จึงต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของอาหารทางใจโดยตรงบ้าง, ให้ควรกัน.

คำสองคำซึ่งใครๆ ก็เคยได้ยินมีอยู่ว่า **โลก กะ ธรรม** โลกกับธรรมจะเพนอันเดียวกันไม่ได้. โดยที่โลกเพนฝ่ายนิยมวัตถุ, ธรรมเพนฝ่ายนิยม “ความเป็นอิสระเหนือวัตถุ.” และ **ความเป็นอิสระเหนือวัตถุนี้เอง คืออาหารของดวงใจ.** กายต้องการอาหารทางฝ่ายโลก ใจต้องการอาหารฝ่ายธรรม ผู้ที่เห็นว่าใจเพนใหญ่ เพนที่อิงอาศัยของกาย ย่อมแสวงหาอาหารให้กาย เพียงเพื่อสักว่าให้มันเพนอยู่ได้ (ยาปนมัตต์) เท่านั้น. นอกนั้นใช้แสวงเพื่อใจอย่างเดียว.

อันความเป็นอิสระเหนือวัตถุนั้นเห็นได้ยาก ตรงที่ ตามธรรมดาที่ไม่ มีใครนึกว่า ตนได้ตกเพนทาสของวัตถุแต่อย่างใด. ใครๆ ก็กำลังหาวัตถุ มากินมาใช้ มาประดับเกียรติยศของตน และบำเรอคนที่ตนรัก ทำให้เห็นไปว่านั่นเพนนายมีอิสระเหนือวัตถุพอแล้ว เช่นมีเงินจะใช้มันเมื่อไหร่ก็ได้ ส่วนความหม่นหมองใจที่เกิดขึ้นมากมายหลายประการ หามีใครคิดไม่ว่านั่นเพนอิทธิพลของวัตถุที่มันครอบงำย่ำยีเล่นตามพอใจของมัน. ดวงใจได้เสียความสงบเย็นที่ควรจะได้ไปจนหมด ก็เพราะความโง่งงของมันเอง, ที่ไปหลงบูชาวัตถุ จนกลายเป็นของมีพิษสงขึ้นมา. ดวงใจที่แท้จริง ก็ไม่อาจพักตัวเจริญงอกงามขึ้นมา เพราะขาดการบำรุงด้วยอาหาร โดยที่เจ้าของไม่เคยคิดว่า มันต้องการอาหารเพนพิเศษยิ่งกว่ากาย. สัญชาติญาณทั้งหลายชวนกันขึ้นนั่งบัลลังก์ บัญชาการเต็มที่ ออกคำสั่งทับบถดวงใจที่แท้จริงหรือธรรมชาติฝ่ายสูง ที่เพนชั้นปรมัตถธรรมจนไม่ปรากฏ, สาละวนแต่แสวงหา

อาหารตามอำนาจฝ่ายต่ำ หรือที่เรียกในที่นี้ว่า กาย (โฆหารธรรม), เมื่อมันขาดอาหารแม้ที่แต่ที่เปนเบื้องต้นเสียเช่นนี้แล้ว, ก็ไม่งอกงามพอที่จะแจ่มใสส่องแสงให้ผู้นั้นมองเห็น และถืออุดมคติแห่งความสุขทางใจได้. **ชีวิตก็เปนของมิดมมณฑ์ ต้องร้องให้ทั้งที่ไม่รู้เห็นว่ามีอะไรมาทำเอา.**

เมื่อเด็กๆ ที่เกิดมาในโลก ไม่อาจสำนึกในปริยายนี้ได้ด้วยตนเอง เช่นนี้แล้ว การศึกษาธรรมเท่านั้น ที่จะช่วยได้ในเบื้องต้น. การศึกษาธรรมทางฝ่ายหลักวิชา จึงเปนอาหารของดวงใจในขั้นแรก, และขั้นกลางก็คือการย่อยหลักวิชานั้นๆ ออกด้วยมันสมองของตนเอง, ได้ความรู้ความแจ่มแจ้งความโปร่งใจเยือกเย็นอะไรมา นั่นเปนอาหารชั้นปลาย, ส่งเสริมกันสืบไปให้เจริญ จนสามารถทำพระนิพพานให้ปรากฏ, จึงจะนับว่าถึงที่สุด.

ปริยัติธรรม หรือธรรมในส่วนหลักวิชานั้น ช่วยได้โดยเปนเครื่องสกิดใจให้รู้สึกในเบื้องต้นว่า เรามีกายสองซีก คือซีกรูปกายและธรรมกาย. รูปกายเจริญได้เองด้วยการมีบิดามารดาเปนแดนเกิด เติบโตขึ้นด้วยข้าวปลาอาหาร. ส่วนธรรมกายนั้น มีกายวาจาใจที่สุจริตผ่องใส เปนที่ตั้งที่ปรากฏ, มีผลของความสุจริตเปนอาหารที่จะบำรุงให้เติบโตสืบไป. และทำให้เรารู้สึกสืบไปเปนลำดับว่า ถ้าบำรุงแต่รูปกายอย่างเดียว มันก็จะอ้วนดีแต่ซีกเดียว อีกซีกหนึ่งซึ่งเปนซีกในจะเหี่ยวแห้งอยู่. ผลที่ได้ก็คือร่างกายที่สมบูรณ์ แต่เต็มไปด้วยความหม่นหมอง. เมื่อยังเด็ก ความหม่นหมองมิปรากฏนัก ก็เพราะยังเปนผู้ที่ผู้อื่นเลี้ยงดูให้ และกายก็ยังมีได้ขยายตัวเต็มที่ จนสามารถทำความรู้สึกได้สุดขีดทุกๆ อินทรีย์ (คือเต็มทั้งทั้งทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ). ครั้นเมื่อกายเจริญเต็มที่เข้า ความหม่นหมองก็เกิดมากขึ้น เพราะยังขาดดุลยภาพ (ของความที่รูปกาย และธรรมกาย จะต้องมีความเจริญคู่เคียงสม่ำเสมอกันไป จึงความหม่นหมองจะไม่อาจเกิด), นั่นเอง. สรุปความว่า ปริยัติธรรม ช่วยให้เราทราบว่ เราจะต้องประพฤติธรรมเช่นนั้นเช่นนี้

เพื่อธรรมกายของเรา มิฉะนั้นเราจะตายด้านไปซีกหนึ่ง. เมื่อเรารู้ปริยัติธรรม พอควรแล้ว, เราก็ได้ **อาหารของดวงใจ** ในส่วนหลักวิชา, และ เป็นภาคพื้นของการปฏิบัติ. สัมมาทิฎฐิหรือรุ่งอรุณ ได้ปรากฏแก่เราแล้ว เป็นแรกเริ่ม.

ปฏิบัติธรรม หรือธรรมคือตัวการปฏิบัตินั้น เป็นการทรมานอินทรีย์ (Sense) เพื่อเอาชนะอินทรีย์, ชนะได้เท่าใด ความเยือกเย็นพร้อมทั้งความรู้แจ้ง ก็เกิดขึ้นเท่านั้น. ความเยือกเย็นเกิดจากความที่อินทรีย์สงบรำงับลง. ความเห็นแจ้งความจริงในตัวเอง ปรากฏเพราะไม่ถูกม่านแห่งความกลัดกลุ้มของอินทรีย์ปิดบังไว้เช่นแต่ก่อน. วิธีเอาชนะอินทรีย์ตามหลักแห่งพุทธศาสนา ได้แก่การบังคับตัวเองให้งดเว้นจากสิ่งชั่ว, บังคับตัวเองให้ทำแต่สิ่งที่ดีเข้าแทน, และต่อจากนั้น พยายามหาวิธีชำระจิตดีให้เป็นอิสระจากความหม่นหมองทั้งที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายๆ และที่นอนนิงเงียบๆ อยู่ในสันดานอันเป็นเหมือนเชื้อที่ก่อเกิดของอย่างแรก. หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่การบังคับกาย และวาจาให้อยู่ในอำนาจ เรียกว่า **ศีล**, บังคับจิตดีให้อยู่ในอำนาจ เรียกว่า **สมาธิ**, และใช้จิตดีที่อยู่ในอำนาจแล้ว คิดค้นหาความจริงที่ยากที่ลึกจน ปรากฏแจ่มแจ้ง เรียกว่า **ปัญญา**. การบังคับหรือควบคุมอินทรีย์เช่นนี้ ทำให้ดวงใจได้รับความสับสบบมน้อยลง, วัตถุหรืออารมณ์ทั้งหลาย มีพิษสงน้อยเข้าหรือหมดไป เพราะค่าที่เราสามารถบังคับตัวเองไว้ในภาวะที่จะไม่หลงไหลไปตามทั้งใน **ทางชอบ** และ **ทางช้ง**. เมื่อใจเราได้รับความพักผ่อนอย่างผาสุก เนื่องจากการบังคับอินทรีย์ของเราเช่นนี้แล้ว, เราก็ได้ **อาหารของดวงใจ** ในส่วนการปฏิบัติ, อันจะเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับอาหารชั้นสูงสุด สืบไป.

ปฏิเวธธรรม, หรือธรรมในส่วนการรู้แจ้งแทงตลอด ในสิ่งที่เคยหลงไหล ไม่รู้เท่าทันมาก่อน, เป็นความรู้ชนิดที่จะตัดรากความหม่นหมองของ

ดวงใจเสีย โดยประการทั้งปวง, เช่นความสงสัย ความเข้าใจผิด, หลงรัก หลงชัง ฟุ้งซ่าน ฯลฯ เสียแล้ว ทำความแจ่มแจ้งใจ โปร่งใจ เยือกเย็นใจ ให้เกิดขึ้นแทน. นี่เป็นผลที่ปรากฏแก่ใจสมจริงตามที่เรียนรู้ทางหลักวิชา โดยปริยัติ ซึ่งเพนเพียง “การรู้อย่างคาดคะเนด้วยเหตุผลล่วงหน้าไปก่อน.” การแทงตลอดนี้ หมายถึงการแทงตลอดมานอวิชา คือความโง่ หลงซึ่งเพนของเฉพาะตัวอย่างยิ่ง. นำอัศจรรย์มาก ที่คนบ้าคลั่งอาจารย์วิชาโรคของตนเอง ด้วยการฟังวิธีรักษาจากผู้อื่น แล้วรักษาตัวเองพิจารณาตัวเองไปเรื่อยๆ อย่างค่อยไปค่อยมา จนหายได้ในที่สุด ! ช่างไม้ หรือนัก ยंत्रกรรมที่ติดขัดในปัญหาขัดข้องบางอย่างในหน้าที่การงานของตน อาจผ่านปัญหานั้นๆ ไปได้ โดยการพยายามคิดค้นเอาเอง, หรือถามท่านผู้รู้แล้ว มาแก้ไขไปเอง เมื่อพบเงื่อนไขถูกผ่านไปได้ ก็ได้รับความสุขใจ. ผู้ที่รู้ว่า ตนกำลังติดขัดในปัญหาชีวิต (คือความที่ชีวิตถูกกดถ่วงด้วยความหม่นหมอง อยู่เสมอ ตั้งแต่ชนิดที่หยาบที่สุด จนถึงที่เลื่อยดที่สุด) ก็ฉนั้น, คือเมื่อได้ คิดค้นไปเอาเองบ้าง ได้ถามท่านผู้รู้มาคิดค้นไปบ้าง จนได้รับความแจ่มแจ้งเบา โปร่ง ปรากฏกับใจเอง, ก็เพนสุข. นักศิลปะที่แท้จริงเขาหาความสุขจากความพอใจตัวเอง ในการที่做事情ที่ยากๆ ได้สำเร็จ มิใช่เพราะพอใจในเงิน หรือรางวัลที่จะได้รับซึ่งเพนวิสัยของนักการค้า. ในที่นี้จะเห็นได้ว่าความสุขที่เกิดจากความพอใจ หรือความรู้แจ้งนั้นเพนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งนักการค้าหรือผู้นิยมวัตถุ จะเห็นเพนความสุขไปไม่ได้เลย. ผลอันนี้คือ **อาหารของดวงใจ ในส่วนปฏิเวธ,** ซึ่งเมื่อแทงตลอดถึงที่สุด ไม่มีอะไรเหลือจริงๆ ก็คือการพบกันเข้ากับพระนิพพาน. และการแทงตลอดที่ถึงขีดระยะหนึ่งๆ ช่างต้นนั้น คือมรรคผลชั้นหนึ่งๆ ตามหลักที่ท่านกำหนดไว้.^๑

๑. ข้าพเจ้าเคยอธิบายไว้แล้วในเรื่อง การปฏิบัติธรรม.

เมื่อใจได้อาหารทางใจเป็นลำดับมา จนลู่ถึงพระนิพพาน^๒ เช่นนี้แล้ว, ต่อจากนั้นก็เป็ **ใจที่มีรสของพระนิพพานเป็นอาหาร.** ศานติเป็นรสของพระนิพพาน ! และใจมีศานตินั้นเป็นอาหาร !! ศานติในที่นี้ หมายถึง ความเยือกเย็นของพระนิพพานหรือสภาพอันหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาพแห่งความว่าง โปร่งเป็นอิสระเหนือสิ่งทั้งหลาย, —เหนือรูปธรรมนามธรรม —เหนืออกุศลแห่งรูปธรรมและนามธรรมทั้งหมด, —และเป็นสิ่งที่ใครจะบัญญัติกฎเกณฑ์อะไรให้ไม่ได้เลย.

เมื่อเราอาบ้ำ เราได้รับความเย็นของน้ำหรือเพราะน้ำ, เมื่อใจลู่ถึงพระนิพพาน มันย่อมเยือกเย็นเพราะความเย็นของพระนิพพานนั่นเอง. ความเยือกเย็นอันนี้ เป็นยอดอาหารชั้นพิเศษของดวงใจ. ก็ความหม่นหมองต่างๆ ของดวงใจนั้น ถูกสลัดทิ้งเสียได้หมดแล้ว ตั้งแต่ได้รับอาหารชั้นปฏิเวธชั้นสูง, มาบัดนี้ได้รับความเยือกเย็นของพระนิพพานเข้าอีก จึงเป็นการยากที่จะกล่าวให้เป็นที่เข้าใจกันอย่างทั่วไปว่า รสชาติอันนี้ในขณะนี้จะเป็นอย่างไร ท่านจึงกล่าวว่า **เป็นสิ่งที่ไม่อยากพูดให้ฟัง ก็ไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไร** (Subjective). อย่างไรก็ตามแต่รสชาติของพระนิพพานเลย แม้เพียงแต่รสชาติของวิเวกหรือสมาธิขั้นต้นๆ ก็เป็นของยากที่จะอธิบายว่ามีรสเป็นอย่างไรเสียแล้ว เพราะเป็นรสที่ต้องจัดเป็นรสแปลกใหม่อีกรสหนึ่ง จากบันดารสที่คนธรรมดาเราเคยรู้รสกันมาในวงแห่งโลกียารมณ์. ความจริงตามธรรมดาสิ่งที่เรียกกันว่า รสนั้น เป็นของอธิบายยากมาก บางอย่างไม่มีทางจะเทียบเคียงเสียเลย. เช่น นาย ก. ไม่เคยกินของหวานเลย. นาย ข. ก็ไม่อาจที่จะอธิบายให้นาย ก. ทราบได้ว่า รสหวานนั้นเป็นอย่างไร จะว่าตรงกันข้ามกับขม กับเค็ม กับเปรี้ยวหรืออะไรทุกอย่าง นาย ก. ก็ไม่อาจทายได้ว่า รสหวานนั้นเป็นอย่างไร.

๒. นิพพานมีสองอย่าง ข้าพเจ้าได้อธิบายไว้เลียดแล้ว ในเรื่องปฏิบัติธรรมเหมือนกัน. และในที่นี้หมายถึงอนิพพานอย่างแรก คือสุภาทิเสสนิพพาน. (เรื่องปฏิบัติธรรมในปีที่สาม เล่มหนึ่ง).

แม่นาย ข. จะคิดค้นหาคำใดมาพูดก็ไม่ได้ คงได้แต่ว่าหวานๆ อยู่อย่างเดิมนั่นเอง. นี่คือการเป็นปัจเจกตั้ง และความเป็นของอธิบายให้ชัดไม่ได้, ของรส. ส่วนรสของพระนิพพานก็ทำนองเดียวกัน เป็นแต่ยิ่งยากขึ้นไปกว่าอีกหลายเท่าตัว แม้ในทางที่จะให้เปรียบเทียบหรือคาดคะเน. ก็เมื่อนาย ก. ไม่ควรจะตั้งเถียงนาย ข. ว่า รสหวานไม่มีในโลก, และทางที่ดีที่สุด นาย ก. ควรใช้ความพยายามจนหน้าตาลมาชิมดูได้ด้วยตน ก็จะได้รู้ว่าหวานเป็นอย่างไร, ฉันทใด ผู้ที่ยังไม่ลูถึงนิพพานก็ไม่ควรปฏิเสธรสของพระนิพพาน แต่ควรตะเกียกตะกาย จนได้ชิมรสของพระนิพพานด้วยตนเอง ฉันทนั้น.

ก่อนแต่จะจบเรื่องนี้ อยากรจะเล่านิทานฟังกันเล่นสักหน่อยหนึ่ง. เต่าตัวหนึ่งเป็นสหายกับปลาตัวหนึ่ง. วันหนึ่งได้พบกัน ปลาถามว่า “สหายเอ๋ย, ท่านไปที่ไหนเสียเป็นนาน?”

“ไปเที่ยวบนบกมา” เต่าตอบ.

“บกเป็นอย่างไร?” ปลาถาม.

“อ้อ บกงดงามมาก, มีอะไรสวยๆ แปลกๆ ลมพัดเย็นสบาย, มีอาหารดีๆ เยอะ มีเสียงแปลกๆ ซึ่งเราไม่เคยได้ยินในที่นี้เลย.”

“ฉันไม่เข้าใจเลยสหายเอ๋ย, บกนั้นอ่อนละมุน ให้ศิรัระของเราแหวกว่ายไปได้สะดวกเช่นนี้หรือ?”

“ไม่ใช่.”

“บกไหลเอ่อไปได้ตามร่อง เช่นนี้หรือ?”

“ไม่ใช่”

“บกเย็นชุ่มชื้นซาบ เอิบอาบ เช่นนี้หรือ?”

“ไม่ใช่.”

“บกเป็นละลอกรีว ๆ เมื่อถูกลมพัดหรือ?”

“ไม่ใช่.”

แม้ปลาจะตั้งคำถามมาอย่างไร คำตอบก็มีแต่ “ไม่ใช่” ทั้งนั้น ในที่สุด ปลาที่หมดสัทธาประณามเต่าว่า “สหายเอ๋ย ! ท่านโกหกเสียแล้ว เอาสิ่งที่ไม่จริงปนจริงมากล่าว.” แต่เต่าก็ไม่รู้ที่จะตอบสหายของตนอย่างไรดี ในที่สุดก็ได้แต่คอยคลานกลับขึ้นบกอีก. เต่าได้เที่ยวไปบนบกอีกใหม่, — บนบกซึ่งสหายของเขาไม่เคยนึก และ**ไม่ยอมเชื่อว่ามี !** เต่าได้เที่ยวไปวันแล้ววันเล่าๆ บนบกซึ่งสหายของเขา **หาว่าเขาโกหก !!**

นิทานเรื่องนี้ จะอาจเป็นเครื่องรับรองความเป็นปัจจัตตัง และการพูดบรรยายไม่ได้ ของศานติ — อาหารของดวงใจชั้นพิเศษชั้นยอดสุด, ได้บ้าง กระมัง. น้ำกับบกต่อดิตกันอยู่ ห่างกันเพียงชั่วเส้นริมน้ำเส้นเล็กๆ ที่ริมสระเท่านั้น แต่ปลาก็ไม่อาจรู้ หรือแม้แต่คาดคะเนว่า บกเป็นอย่างไรมิได้เลย. พระพุทธองค์ตรัสว่า โลกคือโอเกาะหรือโอฆะ (แปลว่าน้ำทั้งสองศัพท์). สัตว์โลกก็คือผู้ที่จมอยู่ในโลก หรือน้ำนั่นเอง. พระนิพพานเป็นฝั่งเกาะที่รอดพ้น. แต่น้อยคนนักที่จะว่ายออกไปถึงเกาะ ดุจพวกนกที่ติดบ่วงแล้ว น้อยนักที่จะหลุดไปได้ ไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของนายพราน ฉนโค ก็ฉนนั้น.

ผู้ที่ตกโลกหรือจมโลก ก็คือผู้ที่รู้จักแต่โลกหรือกามคุณ ซึ่งเรียกในที่นี้ว่า อาหารทางฝ่ายกาย หรือโลกิยะนั่นเอง. เมื่อรู้จักแต่อย่างเดียวก็นี่ (หรือมักจะไม่) เชื่อว่า บก หรือโลกกุตตระมีอยู่ณะที่ใดอีก เช่นเดียวกับปลา. ก็บัดนี้ การที่จะเดินทางไปสู่บกนั้น ผู้เดินต้องกิน “อาหารของดวงใจ” ดังที่กล่าวมาแล้ว การที่ไม่ค่อยมีใครสนใจในเรื่องอาหารของดวงใจ ก็เพราะ **ไม่เคยคิดที่จะเดินทางไปสู่ “บก” นั้นเอง !**

อาหารของดวงใจมีหลายชั้นนัก เพราะฉนั้นยอมจะมีผู้แสวงและเสพได้ในชั้นต่างๆ บางชั้นเป็นธรรมดา. เราดูในข้อนี้ได้ ก็โดยที่จะเห็นได้ว่า คนบางคนหาได้ ตกโลก เต็มที่เหมือนกับบางคนไม่. เช่นเดียวกับถ้าเราจะมองดูภาพสมมติสักภาพหนึ่ง. เป็นภาพแห่งริมฝั่งทะเล. เราเห็นคนบาง

พวกตักน้ำจมนมดอยู่ บางพวกชูศีรษะร้อนขึ้นเหนือน้ำได้ มองดูรอบๆ สังเกตหาฝั่งบอกอยู่. บางพวกมองเห็นฝั่งแล้ว บางพวกกำลังว่ายน้ำมุ่งเข้าฝั่ง บางพวกใกล้ฝั่งเข้ามามากแล้ว. บางพวกถึงที่ตื้นยืนถึง เดินตะคุ่มๆ เข้ามาแล้ว บางพวกเดินท่องน้ำเพียงแค่ว่าเข้ามาแล้ว บางพวกนั่งพักอย่างสบาย หรือเที่ยวไปอย่างอิสระบนบก ! เราจะเปนพวกไหน ย่อมไม่มีใครรู้ได้เท่าตัวเราเอง !! เปนของน่าคิด

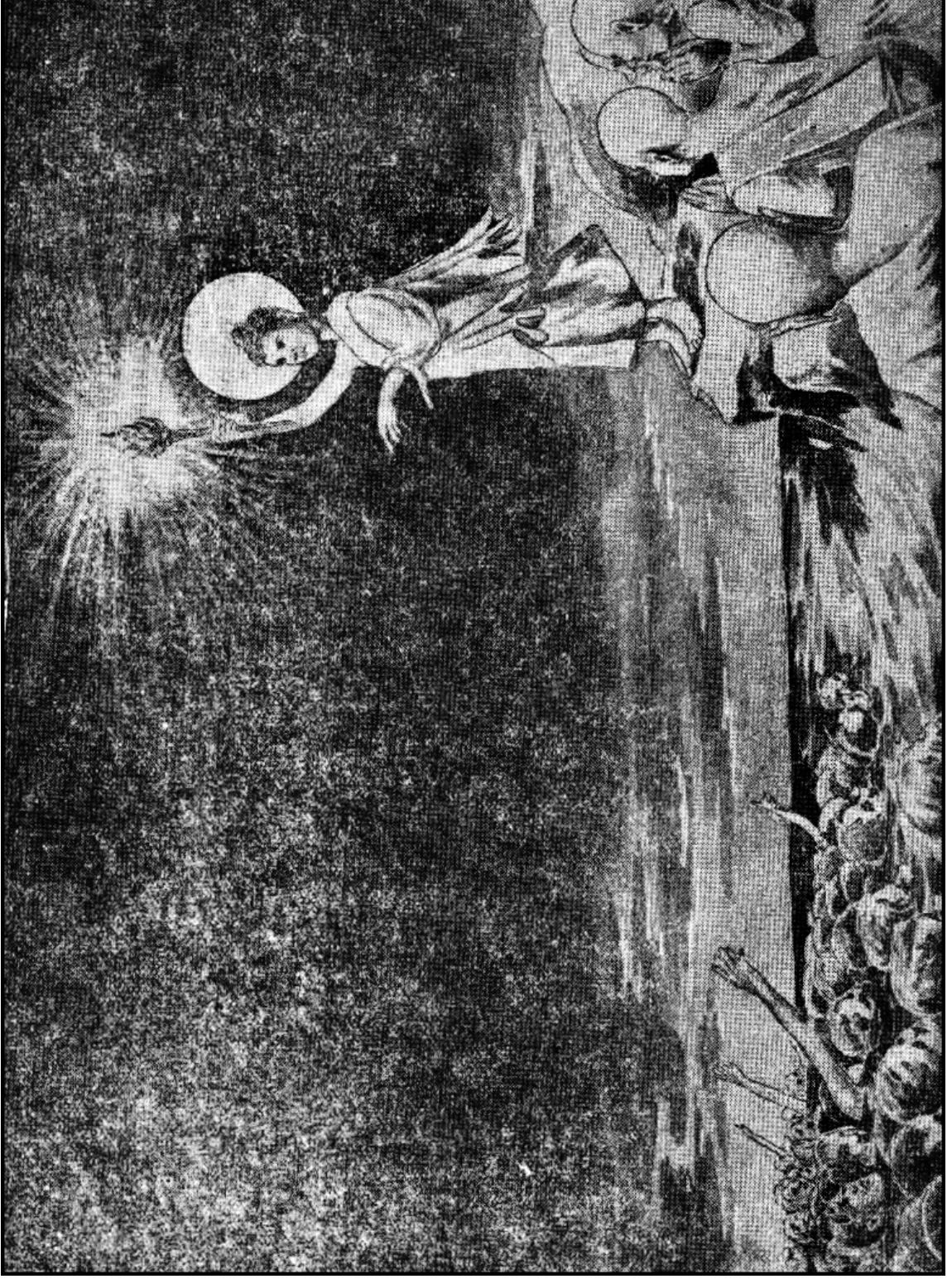

ที่สุดนี้หวังว่า ตลอดเวลาที่มนุษยย์ยังคงได้รับรสของพระพุทธรูปจะอยู่เพียงใด, คงจะมีสักพวกหนึ่ง, โดยเฉาะอย่างยิ่งคือพวกที่บริโภคอาหารของฝ่ายกายอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว, ซึ่งจะเกิดความรู้สึกอึดอัด ในความซ้าซาก และหมด “ทางไปในฝ่ายสูง” ของโลกียาหาร หรือลัทธิวัตถุนิยม (Materialism) ; แล้วเกิดความสนใจในคุณภาพอันสูงสุด ของโลกุตตราหาร หยิบเอาลัทธิมนิยม (Spiritualism) ขึ้นมาพิจารณาดูบ้าง ด้วยกิริยาอันเคารพและแยกกาย. เพราะยังมีทางไปอีกสูงมาก.

ในนามแห่งพุทธทาส ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีที่จะรู้จักท่าน, และขอแสดงความนับถืออย่างสูงต่อท่าน ล่วงหน้า.

พุทธทาส ภิกขุ

๑๙ กันยายน ๘๐

ให้เขียนและบรรยายโดย อินทปณโกญ.

อธิบายภาพเปรียบเทียบ

“พระรัตนไตรและสังสารวัฏฏ์”

โดยอินทปัญญา ภิกขุ

ภาพนี้ คือ ภาพพระรัตนไตรและสังสารวัฏฏ์ : บุรุษผู้มีลักษณะแปลกจากบุรุษทั้งหลายนั้น มีคำแปลว่า “พุทธรัตนะ” ดวงประทีป มีคำแปลว่าพระธรรมรัตนะ, และรูปภิกขุ ๔ รูป มีคำแปลว่า พระสังฆรัตนะ, ส่วนการว่ายนํ้าใน หมายถึงเอาการทอเงเทียวในวัฏฏ์สงสารที่เดียว.

ท้องฟ้าอันมืดมิด คือลักษณะแห่งอวิชชา ทะเลคือโอฆสงสาร, คนเหล่านั้นคือผู้เวียนว่าย, มือที่ชูขึ้นเป็นเครื่องหมายของความต้องการให้ผู้อื่นช่วยชี้ทางแห่งความรอดพ้น.

เกาะกลางมหาสมุทร เป็นคำเปรียบของพระนิพพาน, พระหัตถ์ขวาของพระพุทธองค์ คือเครื่องหมายของ การจำแนกธรรม, พระหัตถ์ซ้าย คือการแสดงอยู่ในคำว่า พระธรรมของพระองค์เป็น “เอหิปกัสสโก,” พระภิกขุที่ “ครึ่งเผือด” เป็นพระมหาภิกษุญาณคุณ, ส่วนที่ “ครึ่งแดง” เป็นลักษณะแห่งพระมหาวิสุทธิคุณ, และแสงสว่างรอบพระเศียร คือพระมหาปัญญาคุณ.

ในหมู่ปุถุชนเหล่านั้น : บางคนส่องใสเหมือนองเห็นพระธรรมประทับ เพราะหวังความรอดพ้นเพื่อตนได้, บางคนส่องใสอย่างยิ่งราวจะว่าได้บรรลุถึงความสวัสดิแล้ว ทั้งที่เขาเพียงแต่ได้เข้ามาเท่านั้นเอง. แต่บางคนคงเมินเฉยอยู่ เพราะหา รู้จักไม่เลย ว่า นั่นคืออะไร ความ “เหมือนกันกับใกล้กับ” ของเขา ทำให้เขารู้สึกกลัวว่า ไม่มีอะไรที่ดีๆ เกิดขึ้นเลยในบัดนี้!

โลกธรรมแปด

โลกธรรม ประจำโลกล้วน
ใครจะหลีกเลี่ยงหาย
ลาภ, ยศ, สรรเสริญ, สุข,
นินทา, ทุกข์, และหม้ายไร้ —
สี่แรก เราอยากได้
เรียกว่า อិฏฐารมณฺรค
สี่หลัง ไปปรารถนา
อนิฏฐารมณฺ์ นั้นใช้
อिฏฐารมณฺ์ เมื่อร้าง
อนิฏฐารมณฺ์ประสพ พา
มनुษย์ จึงมีทุกข์สุข
รู้เท่า พอแก้ได้
ผู้ประลุธธรรมวิเศษแล้ว
ท่านบ่ถูกโลกธรรม ตาม
จิตต์เกษมสุข จักมี
เปนจิตต์เลิศล้ำ ชั้น
ลักษณะจิตต์ เหล่านี้
เปนจิตต์พระอริยญาณ
บุดูชน ถึงแม้หาก
เพียงส่วนคราวครั้ง รู้

เราทุก คนพบ
ห่อนได้ :
รวมสี่
ลาภยศ แปดรวม.
เต็มประดา
สุขใสรั,
ทั้งหมด
เรียกมา.
ระงมทุกข์
หม่นไหม้
ระคนอยู่
ครู่ยาม.
กิเลสธูลี ระงับไป
ปีบคั้น
เศร้าโศก ไฉนเล่า ?
อุดม มงคล.
พ้นจาก กิเลสขอ
ยอดผู้
จะประลุธ บ้างแล
เลื่อมคลาย.

ของครูเทพ (จากไทยเชชม).

ท่านโลกนาถกับชาวพม่า

(เกี่ยวกับสกลพุทธศาสนิกสมัชชา ที่กรุงปารีส)

แม้ว่าในบัดนี้ การประชุมที่ปารีสจะได้ผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม แต่การโต้ตอบอันครึกโครม ระหว่างท่านโลกนาถกับชาวพม่า ก็ยังเป็นเรื่องที่น่ารู้ น่าฟัง และเพนบันเทิงคดีอยู่นั่นเอง. เราจึงยังคงเสนอเรื่องนี้แต่ท่านผู้อ่าน ที่สนใจในท่านโลกนาถ. หนังสือพิมพ์ **New Burma** ฉบับ ๒๓ มิถุนายน ๑๙๓๗ ได้ลงข้อแย้งของท่านโลกนาถ ต่อชาวพม่า ในการที่จะส่งคฤหัตถ์ไปประชุมแทนในนามของชาติ ที่กรุงปารีส. ผู้ส่งข่าวของเราได้ตัดข่าวนี้ส่งมาโดยด่วน แต่เราไม่อาจนำลงในหนังสือของเรา เล่มที่แล้วมา ด้วยเหตุบางประการ จึงได้นำลงในฉบับนี้ เพราะเห็นว่า ยังเป็นเรื่องที่ **อาจให้ความบันเทิง** และการศึกษาบางอย่างได้ดี. เปนคำแปลของ “พุทธโลการมณจิตต์.” --คณะบรรณาธิการ.

ถ้อยแถลงของท่านโลกนาถ

ยกเหตุผลแสดงให้ชาวพม่าส่งท่านไปเปนผู้แทน

อาตมาหวังว่า ประชาชนจะไม่เข้าใจผิดต่ออาตมา. ถึงแม้พระพุทธรูปองค์ของเรา ก็ได้เคยตรัสถ้อยคำที่ปรารภพระองค์เอง ในเมื่อทรงพระประสงค์โอกาสบางอย่าง. อาตมาพูดโดยปราศจากความมุ่งหมายนอกกริดหรือมุ่งผลได้แก่ตัวเอง. คำพูดของอาตมาถูกกลั่นออกมา เฉพาะโดยความปรารถนาอันแท้จริง เพื่อความเผยแพร่ออกไปได้ตลอดโลก ของพุทธศาสนาเท่านั้น.

เพื่อความสัจจังใจของอาตมาเอง อาตมาได้ฟังมาว่า ผู้แทนที่เป็น
 ศฤหิสต์ได้ถูกเลือกขึ้นแล้ว, สำหรับไปเข้าประชุมแทนชาติพม่า ในที่ประชุม
 สกลพุทธศาสนิกสมัชชา กรุงปารีส. เคราะห์ร้ายอะไรเช่นนี้ ! พระพุทธ
 องค์ไม่ได้ตรัสว่า “จงไปเถิด, ศฤหิสต์, จงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์สุขแก่
 มหาชน !” พระพุทธองค์ของพวกเขาเราตรัสว่า “**จงไปเถิด, ภิกษุ, จง
 เที่ยวไปเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน !**” เพราะฉะนั้นมันควรจะเป็นภิกษุ
 (มิใช่ศฤหิสต์) ที่จะได้รับเลือกให้ไปปารีส. แต่ศฤหิสต์ควรสมทบกับภิกษุ
 ไปด้วย เพื่อเป็น “กบปียะ” สำหรับปรนบัติภิกษุในระหว่างทาง.

ผู้ที่ไม่จบการศึกษา (ไม่เป็นบัณฑิต จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย
 Non-graduate) และไม่รู้พระพุทธวจนะย่อมน่าอึ้ง, ผู้ที่จบการศึกษา
 (เป็นบัณฑิตจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย) แต่ไม่รู้พระพุทธวจนะย่อมน่า
 ครึ้งอึ้ง. ผู้ที่จบการศึกษา (เป็นบัณฑิต จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย)
 และทั้งรู้พระพุทธวจนะเป็นผู้ที่เหมาะสมโดยประการทั้งปวง และควรจะถูกเลือก
 ส่งไปปารีส. ในพม่า มีผู้ที่จบการศึกษาสักคนหนึ่งหรือไม่ ที่เป็นบรรพชิต
 และรู้พระพุทธวจนะ? อาตมา, เร็ฟเร็นด์ โลกนาถ, เป็นบรรพชิตซึ่งจบ
 การศึกษาและรู้พระพุทธวจนะ. อาตมาควรจะถูกส่งไปปารีส. นี่คือ วุฒิ-
 ฐานะ ของอาตมา :-

๑. อาตมาเป็นผู้จบการศึกษา ถือดีกรี B. Sc. ทางฝ่ายเคมีวิทยา.
๒. อาตมารู้พุทธศาสนา พร้อมทั้งคฤสตศาสนา ศาสนามหัด, ศาสนา-
 นาญยูตาย ศาสนาไซน์ ศาสนาซิก ศาสนาฮินดู ขงจู้ เต๋า และ ฯลฯ.
๓. อาตมาเคยประพาศิพรหมจรรย์ เป็นบรรพชิตมาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว.
 การบำเพ็ญตบะของอาตมาแก่กล้า และน้อยคนนัก ที่สามารถประพาศิตามกฎ
 อันเข้มงวดของอาตมา. การบำเพ็ญตบะได้ประสาทพลาณภาพให้แก่อาตมา
 เป็นอันมาก.

๔. ความรู้ภาษาอังกฤษ ผนวกกับน้ำหนักในเชิงเขียนของอาตมา ช่วยให้อาตมาสามารถใช้ความรู้ในทางปรัชญา และจิตตวิทยาของอาตมา จนลู่ถึงผลที่ประสงค้อันใหญ่หลวงได้. อาตมาสามารถสอนพระพุทธศาสนา ด้วยคำบัญญัติของเคมีวิทยา สาการวิทยาและคณิตศาสตร์. การอธิบายพุทธศาสนาอย่างสบลักภวิทยาศาสตร์ ของอาตมา จะทำความพึงพอใจอย่างใหญ่หลวงให้แก่ชาวยุโรป ที่นิยมหลักภวิทยาศาสตร์.

๕. อาตมา ย่อมซ้กโยงทฤษฎีเข้ากับปฏิบัติการณ์, ปฏิบัติการณ์เข้าหาทฤษฎี. อาตมาเข้าใจจิตตวิทยาของชาวยุโรป เพราะอาตมาเองเป่นชาวยุโรปผู้หนึ่ง, เพราะฉนั้น จึงอาจอำนวยสิ่งซึ่งเขาต้องการ ให้แก่เขาได้โดยถูกถ้วน. ความรู้ทางศาสนาโดยอุปมาอุปมัยของอาตมา ย่อมช่วยให้อาตมาสามารถเผชิญหน้ากับผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งมีใช้พุทธศาสนิกที่ปรารณาจะมีการโต้วาทะกับอาตมา. อาตมาสามารถประกาศธรรมในท่ามกลางบริษัท ที่มาฟังไม่ว่าใหญ่หรือน้อย. อาตมาไม่มีข้อก้งขาใดๆ เลย,^๑ และความรู้อย่างแจ่มแจ้งเต็ดขาดจนแนใจตัวเองอันนี้ ทำให้อาตมาไม่มีความครั้นคร้ามเสียเลยทีเดียว ในการที่จะเผชิญหน้า กับคู่ปรปักษ์ ผู้ซึ่งปรารณาจะวัดความรู้ของอาตมา.

จงแสดงบุคคลในพม่า ซึ่งประกอบด้วยวุฒิฐานะ ๕ ประการ ดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น ครบอยู่ในตน มาให้อาตมาดูสักคนหนึ่ง. หรือยิ่งไปกว่านั้น, จงชี้ตัวบุคคลอื่นๆ ในสกลโลกอันกว้างใหญ่ ซึ่งสามารถอ้างตัวเองว่าประกอบพร้อมไปด้วยวุฒิฐานะอันประเสริฐดังกล่าวแล้ว. ทำไมพม่าจึงลี้มไป ในการที่จะส่งอาตมาไป? อาตมามีได้พูดเพื่อตัวเอง, แต่พูดเพื่อผลดีแก่พุทธศาสนา. อาตมาเคยไปเยี่ยมปารีสอย่างทั่วถึงมาสองครั้งแล้ว และ

๑. การพูดเช่นนี้ ถ้าแกล้งพูดโดยรู้้อยู่ว่าไม่จริง, ท่านปรับอาบัติปาราชิกคือเป่นการอวดอูตรีมนุสสรธรรม --ผู้แปล

ดังนั้นจึงไม่มีความต้องการที่จะไปที่นั่นเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอีก. นอกจากเพื่อรับใช้พุทธศาสนา.

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สภหลักวิทยาศาสตร์ สำหรับหัวใจที่ยึดหลักวิทยาศาสตร์. ชาวยุโรปเป็นชนชาติที่จำเริญรุ่งเรือง และกระหายต่อสัจธรรมอย่างแก่กล้า. จงหลับตามองให้เห็นภาพแห่งความยินดี และความกตัญญูกตเวทียของชาวยุโรปเหล่านั้น ในเมื่อเขาได้ฟังคำอธิบายอย่างแจ่มแจ้ง และถูกต้องในเรื่องพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก จากผู้ที่เคยครองชีวิตมาแล้วอย่างถูกต้องตามแบบพุทธศาสนิกที่แท้จริงในวันออก ตลอดเวลา ๑๐ ปี. แน่นอน, ชาวยุโรปผู้บัณฑิตยณทัสสนะ จะยอมรับถือพุทธศาสนาในทันที ในเมื่อได้พิสูจน์ให้เข้าใจแจ่มแจ้งด้วยคำบัญญัติสำหรับเขมณีวิทยา สากการวิทยา และคณิตศาสตร์, ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สภหลักวิทยาศาสตร์ แต่ศาสนาเดียวในโลก.

ผู้แทนต้องเป็นบรรพชิตซึ่งจบกิจในทางใจ. ไม่มีใครที่สามารถให้เว้นแต่เขาจะมีอะไรบางอย่างสำหรับให้. ผู้ที่ไม่มีอะไร จะเอาอะไรไปให้เขา. คนชนิดนี้ควรอยู่ที่บ้าน เพราะเขาไม่มีอะไรที่จะให้ และเขาจะกลับทำลายพุทธศาสนาของพวกเราเสียอีก ถ้าเขาไปปารีส.

อะไรที่ผู้แทนที่เป็นคฤหัสถ์จะสามารถทำได้? เขาจะไปปารีส และแผ่พุทธศาสนา “เล่นโก้ๆ” กับพวกสุภาพสตรีตามโต๊ะน้ำชา, (Preach “Diletante” Buddhism to ladies over their tea). โง่งเง่าอะไรเช่นนี้! ในสมัยโบราณ พระพุทธทวจนะเผยแผ่ไปได้ โดยพวกอริยบรรพชิต ผู้ซึ่งการครองชีวิตของท่านนั้นแหละเป็นคำสั่งสอน — คำสั่งสอนที่มีชีวิต (ครองชีพให้ดู). ก็ในสมัยนี้คฤหัสถ์ปรารถนาที่จะทำหน้าที่ของพวกบรรพชิต! จงให้พวกบรรพชิตทำการเผยแผ่พระธรรมเถิด, พวกคฤหัสถ์จงนั่งเงียบอยู่ ดุจดั่งสมัยพระพุทธกาลอันรุ่งเรือง. ถ้าหากพวกคฤหัสถ์ต้องการเผยแผ่ธรรม, ก็จงสละโลก

ออกมาบวช แล้วแลชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ตลอดระยะเวลาแห่งพรหมจรรย์ ที่นานพอ ในการนั่งและวิเวกเสียก่อนเกิด ! ครั้นภายหลังแต่การได้ลุถึงผล ขึ้นเยี่ยมจริงๆ บางอย่างแล้ว เขาจึงค่อยออกมา หยิบยกยื่นให้แก่โลก. นี่ เปนทางเดียวเท่านั้น, ไม่มีทางอื่นเลย !!!

ผู้แทนต้องเปนพุทธบุตต์ที่ไม่ปลอมเทียม, —บุตต์แห่งพระพุทธรองค์ของ พวกเรา, ผู้น้อมตนไปอย่างแรงกล้าในการประดิษฐานคณะสงฆ์ ลงใน ประเทศตะวันตก ! เขาต้องเปนบรรพชิตซึ่งมีปัจเจกประภาพ (Personality) อันเปนที่จับใจผู้เห็น อันจะสามารถจะจับเอาหัวใจของคณะพุทธสันนิบาต ที่ ปารีสทั้งหมดมาไว้ในกำมือได้ ดุจมีมนต์อันฉมัง !!!

ผู้แทน ต้องเปนกำเนิดพวกธรรมทูต (missionary) ที่แท้ ซึ่งเคยทรมาณ คนได้ผลมาแล้วเปนอย่างมาก. คฤหัสถ์ที่ทรมาณตัวเองก็ยังไม่ได้ จะไม่สามารถทรมาณผู้อื่น. เพราะฉะนั้น จึงจัดให้นักธรรมทูตที่เคยงานได้ ถูกส่ง ไปปารีส, และเขาจะยังผลในการทรมาณคนให้เกิดขึ้นได้ เปนอันมาก !

อาตมาสละออกมาจากโลกเมื่อปี ค. ศ. ๑๙๒๕. ภายหลังจากการสละ โลก, ได้ใช้เวลาเจ็ดปี ไปในที่วิเวกและความนิ่ง, และใช้เวลาส่วนมาก ที่ แลบทูเขาหิมาลัยทิพยสถาน. เมื่ออาตมารู้สึกแน่ใจว่า ข้อปัญหาต่างๆ ได้ กระจายออกอย่างเต็มที่ไม่กลับคืนอีกแล้ว จึงเอ่ยปากพูดและเริ่มเผยแผ่ธรรม. นั้นเมื่อปี ค. ศ. ๑๙๓๒ คือเจ็ดปีภายหลังจากการเสียสละอย่างใหญ่ของอาตมา.

ผู้แทนคฤหัสถ์ ซึ่งปราศจากประกายแห่งการสละโลก ในภายในตนนั้น ยิ่งเสียกว่าที่จะไม่มีหวัง; โดยไม่ต้องสงสัยเลย เขาคืออันตรายแห่งงาน ธรรมทูต!!! ผู้แทนคฤหัสถ์ ที่ออกไปเพื่อความเพลิตเพลินนั้น จะกลับทำลาย พุทธศาสนาเสียที่ตะวันตก แล้วและยังจะทำให้การพากเพียรของพวกธรรมทูต ในอนาคต เปนงานที่ไร้ผลอีกด้วย.

ก็เมื่อพุทธศาสนา คือการเสียสละโลก, เขาจะอ้างตัวเองว่าเปนพุทธ

ศาสนิกภายในความรู้สึกที่ถึงขีดได้อย่างไร ถ้าในตัวเขาไม่มีประกาย แห่งความสละโลก ? มนุษย์เช่นนี้จะสามารถเผยแผ่พุทธศาสนา, —ศาสนาแห่งการสละโลก, — ได้อย่างไร ? ไม่ต้องสงสัย **เขาคงสามารถแผ่ให้แก่วางานปรินิบัติประจำโต๊ะอาหารในปารีส ได้สัก ๒ – ๓ คน.** แต่เขาจะทำให้ได้ผลสำเร็จเป็นชิ้นเป็นอัน ได้เจียวหรือ ? เขาจะสามารถทราบใคร ? เปล่าเลย!!! ,มนุษย์ที่ไม่มีอะไรในภายใน ย่อมไม่มีอะไรที่จะหยิบยกยื่นให้ผู้อื่น. ฉะนั้น ขอจงให้ผู้แทนคฤหัสถ์เข้าไปสู่ป่า ซึ่งเขาอาจได้เห็นแจ้งความจริงบางอย่างเถิด ! ขออย่าให้เขาไปปารีสเลย ! ขออย่าให้เขาเป็นเครื่องส่งเสียงเข้าเครื่องอัด ซึ่งมีแต่เสียงดั่งเอ็ดตะโร อย่างเดียว หากความหมายอันใดมิได้เลยในเสียงนั้น, ซึ่งเพราะเหตุนั้นแหละ จึงว่าเขาไม่มีอะไรจะให้, เพราะมันกลวงและว่าง. คฤหัสถ์ที่ปราศจากความเห็นแจ้งแห่งใจ ไม่สามารถทำอะไรให้แก่วางานได้ โดยทางการเผยแผ่. แต่ถ้าเขาปรารถนาจะส่งเสียง และไม่อาจสงบนิ่งได้แล้วก็ขอให้เขาทำไปโดยค่าโสฮู้ยใช้จ่ายของเขาเองเถิด.

พุทธศาสนิกคือแนวทางการครองชีพ, ไม่ใช่เสียง!!! ผู้แทนซึ่งมีอุดมคติอันสูง ก็คือบรรพชิตซึ่งรักพุทธศาสนาอย่างเก่าแท้ ! เขาครองชีพเป็นอยู่เช่นเดียวกับบรรพชิตแห่งสมัยพุทธกาล. ความมุ่งหมายของเขาคือการรับใช้โลก ด้วยการรื้อฟื้นพุทธศาสนาอย่างเก่าแท้ขึ้นมาให้.

ขอให้ผู้แทนซึ่งมีอุดมคติสูง ได้รับเลือกไปปารีส เพื่อความดีงามของโลกทั้งมวล!!!

ด้วยพรอันสูงสุด และเมตตาอันหาขีดจำกัดมิได้ แต่ท่านและทุกคน !

คำตอบของชาวพม่า

จดหมายเปิดผนึกถึงท่านโลกนาถ (ชาติอิตาเลียน)

จาก นวเบอร์มา ๒๕/๖/๓๗

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้ โดยพระพุทธรองค์เอง.

ใต้เท้าที่เคารพ, ผมขอแสดงความเคารพต่อใต้เท้าตามธรรมเนียมที่คฤหัสถ์แสดงต่อบรรพชิต ผมขอแสดงความเมตตาต่อใต้เท้าตามธรรมเนียมที่มนุษย์แสดงต่อกัน. ผมขอแสดงความกรุณาต่อใต้เท้า ตามเรื่องราวที่ได้เกิดขึ้นนั้น.

ในถ้อยแถลงของใต้เท้าในหนังสือพิมพ์นิวเบอร์มา ๒๓/๖/๓๗ ใต้เท้าถามว่า “ทำไมชาวพม่าจึงสืบทอดที่จะส่งข้าพเจ้าไปเป็นผู้แทน ในนามประเทศพม่า ณ พุทธสันนิบาตที่กรุงปารีส.”

ผม, ในนามพุทธมามกะผู้หนึ่ง และเป็นชาวยุโรปผู้หนึ่งด้วย, คิดว่าผมอาจให้คำตอบที่ดีที่สุดแก่ใต้เท้าได้ว่า “ยังมีผู้ชายและผู้หญิงอีกหลายพันคนในประเทศพม่า ซึ่งเหมาะสำหรับไปในนามประเทศพม่า ยิ่งกว่าใต้เท้าหรือผม.”

กาลซึ่งไม่มีการถือชาติวรรณะอย่างแคบๆ นั้น คงจะมาถึงข้างหน้า, และผมก็หวังว่าจะเป็นเช่นนั้น. แต่เวลานี้ยังไม่ถึงกาลเช่นนั้น นับตามทางโลกียะมันยังอยู่ไกลอีกมาก. แต่ถ้าในทางโลกุตระมันก็ไม่ไกลถึงเช่นนั้น เมื่อถึงเวลานั้นคือเวลาที่พระศรีอารยจะลงมาโปรด. พระธรรมจะเปล่งรัศมีถึงกับทำลายการถือชาติชั้นเสียได้.

ผมเองยังไม่ลืมนึกว่าผมเป็นชาวยุโรป. ใต้เท้าก็ควรจะไม่ลืมนึกว่า ใต้เท้า

เปนชาวอิตาเลียน. ในสันนิบาตนั้นเปนพุทธสันนิบาต และมีเรื่องต่างๆ หลายอย่างที่จะประชุมกัน ผู้แทนนั้นไปเปนผู้พูดและทั้งเปนผู้ศึกษาด้วย, และเขาจะต้องรับเอาสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ในการประชุมนั้นกลับมา.

ผู้แทนต้องแทนชีวิตจิตใจของชาวพม่า

ผู้แทนที่จะส่งไปนั้น, ตามเหตุผลทุกๆ ทาง, เขาจะต้องเปนชาวพม่า เขาจะต้องเปนผู้แทนของบ้านเมือง อันมีภูมิประเทศงดงาม, มีชีวิตจิตใจอันงดงาม, มีอุดมทัศนียที่งดงาม, และงดงามในการแสดงออกซึ่งพระธรรมแห่งพุทธศาสนานี้. เขาจะต้องเปนผู้แทนทุกๆ ประการ ใต้เท้าและผมเปนเพียงบุตรเลี้ยง บุตรอันแท้จริงต้องมีสิทธิก่อน.

ผมหวังว่าใต้เท้าคงจะไม่แค้นใจ, ถ้าใต้เท้ามีน้ำใจประกอบด้วยอุเบกขา และผมทักท้วงด้วยความเมตตา, ผมใคร่จะกล่าวว่า **ใต้เท้าทำการในนามพุทธศาสนิกธรรมทูต และล้มเหลวมาแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่ง** ทั้งนี้มิใช่เป็นการกล่าวร้ายนะครับ, ผมกล่าวด้วยความเมตตา.

อีกประการหนึ่งความเจริญของชาวยุโรปกำลังคลุ้มคลั่งด้วยความโกลา, วิทยาศาสตร์ สาการวิทยา และคณิตศาสตร์ เปนเพียงเครื่องมือของอวิชา. ผู้ไปเปนผู้แทนนั้นต้องการเพียงความรู้ตามทางธรรมและความเมตตา เขาคงจะได้ใช้ความรู้ประกอบกับความเมตตา เพื่อเชิดชูเกียรติของพระพุทธรองค์.

อีกประการหนึ่ง ผมมีความสงสัยในถ้อยแถลงของใต้เท้า ที่กล่าวว่า “ผู้ที่ไม่จบการศึกษาและไม่รู้พุทธวจนะย่อมเปนอย่างยิ่ง. ผู้จบการศึกษาแต่ไม่รู้พุทธวจนะ เปนครึ่งอย่างยิ่ง ฯลฯ” ผมไม่อาจเห็นพ้องกับใต้เท้าได้. ตัวผมเองเปนคนที่ไม่มีความรู้อันใดเลย, ผมได้พบว่าในโลกนี้มีคนซึ่งมีปัญญาและภูมิธรรมสูงนับจำนวนล้าน ที่ไม่เคยเข้าโรงเรียน, แต่ยังมีคนโง่

และเหลวไหลบางคนมีปริญญามากมาย. ผมไม่ติเตียนการศึกษาแต่ผมติเตียน การบูชาการศึกษาเป็นรูปเคารพ.

ใต้เท้าโปรดค้นหาสัจธรรมที่ตัวของใต้เท้าดูใหม่, จงปฏิบัติดูใหม่อีก, ใต้เท้าคงจะพบสันติสุขอันแท้จริง.

ด้วยความเคารพ

“บุ – โย”

โลกนี้ติภาสิต

รูปงาม	เป็น	ทรัพย์ของสตรี
วิชา	เป็น	ทรัพย์ของบุรุษ
ศีล	เป็น	ทรัพย์ของภิกขุ
พล	เป็น	ทรัพย์ของพระราชา.

(พุทธทาสแปล)

Women's wealth is beauty, learning that
of men; the wealth of priests is virtue,
strength that of kings.

(โลกนิติ)

งามรูป, เป็นทรัพย์ต้น—	ทุนหญิง
ชาญเวท, เป็นทรัพย์ศฤงค์	บุรุษได้.
ศีลวัตร, เป็นทรัพย์จริง	ของภิก - ชุณา.
หมู่พล, เป็นทรัพย์ให้	ท่านทำว จอมชน.

(“สิริवास” ประพันธ์)

บรรณวิจารณ์

ไว้อาลัย

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ

ในรอบปีนี้ เหตุการณ์ที่ปลุกเร้าความรู้สึก ของปวงสยามพุทธศาสนิกอย่างยิ่งอันหนึ่ง ก็คือ การสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า. คณะเราไม่สามารถที่จะกล่าวแก่ท่านทั้งหลายตามประเพณีว่า เรามีความเสียใจหรือสลดใจเพราะเหตุนี้. ทั้งนี้เพราะว่า นอกจากนั้น จะเป็นเครื่องช่วยรับรองพระพุทธานุภาพที่ว่า สัพเพ สงฆารานินจา และ สัพเพหิ ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว ให้เราเห็นความจริงและมั่นคงในพระพุทธานุภาพยิ่งขึ้นไปแล้ว มันยังเป็นการดี, ความหลุดพ้น, ของพระองค์ท่าน ที่เราทั้งหลายควรอนุโมทนาหรือแสดงความยินดีด้วยพระองค์ท่านอย่างยิ่ง. ทั้งนี้ หมายถึงว่า พระองค์ท่านได้มีพระชนม์อยู่มาจนแก่หง่อม ยังเหลืออยู่แต่เวลาสำหรับทบทวนแล้ว อีกอย่างหนึ่ง พระองค์ท่านได้ทรงบำเพ็ญหน้าที่ของพระองค์มา อย่างสุดสามารถ หรือเต็มความสามารถ ของพระองค์ท่านแล้ว ควรที่จะได้รับการพักผ่อน หรือหลุดพ้นเสียบ้าง. เมื่อพระองค์ท่านได้ทรงรับสั่งขาร ถึงการหยุดพักด้วยการหยุดหรือดับลง ซึ่งไม่มีการหยุดพักอย่างอื่นใดเสมอเช่นนี้ เราจึงอนุโมทนาในการประสพกับความว่างชั่วคราว ของพระองค์ท่านอย่างมาก ด้วยมุทิตาจิตต์.

อนึ่ง ความกตัญญูของเรา ไม่ได้ปลุกใจเราให้ชวนชวายุัดงานบำเพ็ญกุศลเพื่อพระองค์ท่านแต่อย่างใด. แต่อีกด้านหนึ่ง มันได้

ปลุกให้เราสอดส่องมองหาพระเกียรติคุณ ของพระองค์ท่าน บางประการที่เจียบอยู่ ดุจตั้งว่ามหาชนได้พากันลืมเสียทีเดียว. นั่นคืองานบางอย่าง ที่พระองค์ท่านได้ทรงกระทำไว้เพื่อเรา อย่างแท้จริง. งานวรรณกรรมชิ้นเอก ของพระองค์ท่าน คือการร้อยกรองหนังสือ อภินันท์ปทีปิกา, ที่รองลงมาคือ หนังสือต้นบัญญัติสิกขาบท ในภิกขุวิภังค์. เพื่อเป็นที่ระลึกหรือไว้อาลัยแด่พระองค์ท่าน คณะเราได้ขอให้ผู้ที่รู้จักหนังสือสองเล่มนี้ดี ทำการวิจารณ์หนังสือสองเล่มนี้ ให้ปรากฏเกียรติคุณของพระองค์ท่าน สืบไป และในที่นี้ ได้ตกลงให้ท่าน อินทปญโญ ภิกขุ เปนผู้วิจารณ์. คำวิจารณ์นั้น มีดังที่เราได้นำลง ต่อไปนี้ :-

....

อันมณูญคุณของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระองค์นี้ นั้น นอกจากการทรงชักนำชน ให้น้อมไปในทางสัมมาปฏิบัติ ตามเยี่ยงผู้เปนประมุขทั้งหลาย ในกาลก่อนๆ แล้ว ยังมีพระคุณพิเศษอีกอันหนึ่ง คืองานวรรณกรรม. พระองค์ทรงแปลชาดก และร้อยกรองเรื่องเบ็ดเตล็ดต่างๆ ไว้มาก, ได้ทรงถอดหนังสืออภินันท์ปทีปิกาออกสู่ภาษาไทย และทรงคัดเรื่องอุปบัติเหตุ ของพระวินัยบัญญัติทุกๆ สิกขาบท ออกมาร้อยกรองขึ้นเปนหนังสือเล่มหนึ่ง. งานสองชิ้นหลังนี้ น่าชมในพระวิริยะอุตสาหะ และน่าระลึกถึงพระเดชพระคุณ ที่ทำให้เราท่านได้รับความสดวก ในการศึกษา เปนอันมาก. เราจึงมาพิจารณากันดูในที่นี้.

คัมภีร์อภินันท์ปทีปิกา ในครั้งแรกของเดิมเปนภาษาบาลี แต่งโดยพระโหมคคัลลายนะ พระมหาเถระชาวลังกา เมื่อราว พ. ศ. ๑๖๙๕ ถึง พ. ศ. ๑๗๐๐ เปนคัมภีร์อภินันท์ที่ขึ้นชื่อฤาชา เช่นเดียวกับคัมภีร์โหมคคัลลายนะ ซึ่งแต่งโดยพระมหาเถระองค์เดียวกัน และมีชื่อเหมือนเจ้าของ. คัมภีร์นี้เปน

คัมภีร์ที่ประมวลศัพท์หรือคำในภาษาบาลีมากที่สุด มาร้อยกรองไว้ด้วยหลักการอันแปลก คือเก็บคำที่คล้ายๆ กันหรือเป็นไวยาจน์ของมัน มาร้อยกรองเข้าเป็นภาพยักลอน (ที่เรียกว่าคาถา) ให้ท่องจำได้โดยง่าย เมื่อแปลออกศัพท์หนึ่ง ศัพท์อื่นก็พลอยออกไปด้วยทั้งพวก เฉพาะศัพท์ที่แปลว่าพระพุทธเจ้า มีถึง ๓๒ ศัพท์, ที่แปลว่า นิพพาน มีถึง ๔๖ ศัพท์, กระทำดังนี้เรื่อยๆ ไป จนถึงศัพท์เล็กศัพน้อย. มีคัมภีร์ชื่อ อภิธานนปทีปิกาสุจิ อีกคัมภีร์หนึ่งช่วยแก้orroให้แปลออกโดยง่าย. ฉบับมคธนี้ ให้สำเร็จประโยชน์ได้คือเป็นประมวลของคำบาลีทั้งหมด ที่เมื่อผู้ใดจะแปลออกสู่ภาษาของตนภาษาใด ก็ทำได้โดยง่าย.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าครั้งยังทรงดำรงพระยศเป็นกรมหมื่น ได้ทรงถอดออกสู่ภาษาไทย พร้อมทั้งทรงให้คำแปลไว้อย่างครบถ้วน. เมื่อ พ. ศ. ๒๔๕๖ ได้พิมพ์ขึ้นเป็นเล่มเสร็จเรียบริ้อยเป็นครั้งแรก. พระองค์ได้ทรงจัดให้สำเร็จประโยชน์ได้หลายทางเช่น แพนกหนึ่ง ทรงจัดไว้ในรูปคาถาอย่างเดิม สดวกแก่การท่องจำ และได้เห็นของเดิม, ทรงให้คำแปลไทยไว้ข้างๆ เสร็จ. อีกแพนกหนึ่ง ทรงให้จัดลำดับศัพท์ตามลำดับอักษรเป็นเกณฑ์ เช่นการจัดพจนานุกรมบาลีทั่วไป, อีกแพนกหนึ่ง ตัดสนธิที่ยากๆ ทั้งหมดไว้ให้ดู และอีกแพนกหนึ่ง เป็นพวกอภัยยศัพท์พร้อมทั้งคำแปล, และศัพท์ที่ศัพท์เดียว แปลได้หลายอย่าง ก็ได้จัดแยกออกเป็นพิเศษอีกพวกหนึ่งด้วย. นับว่าเป็นยอดของหนังสืออภิธาน ที่สยามเรามีอยู่ในเวลานี้ เป็นของจำเป็นสำหรับผู้ที่จะศึกษาภาษาบาลีให้ลู่ถึงฝั่งฝางจริงๆ. นักหนังสือบาลีย่อมชื่นชมซาบในความนำเคารพ ต่อพระดำริของพระองค์ท่านอยู่ด้วยกันทุกคนแล้ว.

แต่นำคิดอยู่อย่างหนึ่ง ที่หนังสือนี้หาได้เป็นหนังสือที่แพร่หลาย สมลักษณะของตนไม่ คงเป็นเพียงหนังสือชั้นพิเศษที่มีผู้รู้จักน้อยเหลือเกิน, ราคาขายครั้งแรกเล่มหนึ่ง ถึง ๒๕ บาท, เดียวนี้ได้ยินว่า ลดลงเหลือราว

๑๕ บาท, ถ้าหาซื้อหนังสือเก่าที่ใช้แล้ว ก็ยังไม่ต่ำกว่า ๑๐ บาท ทั้งยังหายากเหลือประมาณ. ข้าพเจ้าเห็นว่า ถ้าจะให้หนังสือนี้มีประโยชน์ แม้ไปกว้างขวางเช่นเดียวกับพระเกียรติและเมตตาคุณ ของพระองค์ท่าน ผู้รื้อยกรองแล้ว ท่านผู้ที่ได้รับมรดกลิขสิทธิ์วรรณกรรม น่าจะทำการโฆษณาและเปลี่ยนแปลงหลักการบางอย่าง เช่นจำหน่ายให้ถูกลงกว่าเก่า และควรมีฉบับราคาถูก ที่พิมพ์ด้วยกระดาษขาว, ใช้ตัวอักษรเล็กๆ ให้เล่มเล็ก และบางลง ราคาจะได้ถูกสำหรับนักเรียนที่มีทุนน้อย จะได้อาจซื้อหาไว้สำหรับตนได้, และทำการโฆษณาขึ้นบ้าง เท่าที่สมควรเท่านั้น ก็จะนำมาซึ่งผลอันน่าชื่นใจเป็นหลายประการ. ข้อแรก จะทำให้พระคุณของพระองค์ท่าน จับใจนักบวชในสยามยิ่งขึ้น จะทำให้สยามมีการศึกษาบาลีที่กว้างขึ้นกว่าเดิม และในที่สุดจะทำให้พระองค์ท่านกลายเป็น “บุรุษที่ไม่รู้จักตาย” ได้ อีกพระองค์หนึ่ง ในเมื่อหนังสือเล่มนี้ได้แพร่หลายไป เพื่อคอยอำนวยความสะดวกใจให้แก่ักบวชอยู่ทั่วทุกหัวระแหง.

หนังสือเล่มที่สอง คือ ตันบัญญัติ เป็นหนังสือเล่มหนึ่งอีกเหมือนกัน ที่ได้ฉบับจุเข้าไปในหลักสูตรนิกธรรม ชั้นใดชั้นหนึ่งที่สมควร ก็จะไม่เป็นการซ้ำซากกับหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด ที่มีอยู่ในหลักสูตรแล้ว และยังกลับจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายของสิกขาบทหนึ่งๆ ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแม้แต่หนังสือวินัยมุขที่กำลังใช้เป็นหลักสูตร ก็ยังบกพร่องไปในส่วนนี้. และในหนังสือวินัยมุขนั่นเอง พระมหาสมณเจ้ายังทรงกล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายของสิกขาบทหนึ่งๆ นั้น เป็นของสำคัญในการตีความโดยพิศดาร ของสิกขาบทนั้นๆ. หนังสือตันบัญญัติ จะช่วยให้เราทราบต้นเหตุ ที่ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทนั้นๆ ขึ้น จึงเหมาะสำหรับนิกธรรม ที่ยังไม่สามารถค้นได้ด้วยตนเองจากพระไตรปิฎก. ฉะนั้นถ้าหากว่าหนังสือเล่มนี้ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการนิกธรรมเมื่อใด ก็จะช่วยให้การศึกษากว้างขวางขึ้นได้ส่วนหนึ่ง เป็น

แท้. แม้ที่สุดแต่นักอ่านหนังสือวรรณคดีทั่วไป ถ้ามาจับหนังสือเล่มนี้อ่าน ท่านจะได้ความรู้เบ็ดเตล็ด ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี, ความเปนอยู่ ของ บรรพชิต, สังคมวิทยา ฯลฯ ในยุคโบราณได้ไม่น้อย. แม้นี้ ก็เป็นทาง เฉลิมพระเกียรติคุณ ของพระองค์ท่านให้ไพศาลได้ส่วนหนึ่ง. หวังว่า ท่านผู้ได้รับมรดกลิขสิทธิ์ คงจะได้พิจารณา โดยทำนองเดียวกันกับหนังสือ อภิธาน์ปทัธิพีกา ที่กล่าวแล้ว.

ที่สุดนี้ ข้าพเจ้าอาจกล่าวได้ว่าเรายังวิจารณ์ถึงคุณค่าของงานวรรณกรรมของพระองค์ท่านมากขึ้นเพียงใด เราก็จะยิ่งซึ้งซาบในพระมณูญคุณของพระองค์ท่านขึ้นเพียงนั้น และนั่นจะช่วยให้เราลืมนพระองค์ท่านได้ยากกว่าที่เราจะเพียงแต่ประกอบพิธีสลดใจ และบำเพ็ญทักษิณานุปาทาน อันเอิกเกริกอย่างเดียว ซึ่งดูเหมือนว่ามักค่อยๆ จางหายไป พร้อมกับเสียงอีกทีกครึกโครมของงานนั่นเอง. วรรณกรรมของพระองค์ท่าน ไม่ได้ผ่านเข้ามาในวงการศึกษานาชาติ ให้พอสมกับคุณค่าของมัน. นี่จะเป็นเพราะเหตุใด ข้าพเจ้าตอบไม่ได้ แต่ยืนยันได้อย่างหนึ่งว่ามีใช่เพราะวรรณกรรมของพระองค์ท่านไม่ดีพอ ห้ามมิได้.

ฉนั้น เพื่อไว้อาลัยในพระองค์ท่าน ผู้ลาจากเราไปเพื่อความพักผ่อน ข้าพเจ้าขอเตือนพวกเรา เหล่าพุทธบริษัทแห่งสยาม ให้ระลึกว่างานที่สำเร็จขึ้นด้วยพระวิริยภาพ ของพระองค์บางอย่างนั้น จะมีชีวิตอยู่เป็นคู่กับความจงรัก และความกตัญญูกตเวทีของผู้ที่จงรัก และกตเวทีได้ตลอดกาลนาน ถ้าหากว่าจะช่วยกันมองแล้ว และแก้ไขรูปการบางอย่างสักเล็กน้อย.

อินทปณฺโณ ภิกขุ

โมกขพลาราม ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐

ข่าวและบันทึก

ข่าวพุทธศาสนาในต่างประเทศ ในรอบปีนี้ เท่าที่รวบรวมได้จากหนังสือพิมพ์รายวัน และรายเดือน เฉพาะข่าวที่ควรทราบสำหรับพุทธบริษัททั่วไป มีดังต่อไปนี้ :-

.

การประชุมสันนิบาตศาสนา ที่เมืองกัลกัตตา.

เมื่อเดือนมีนาคมที่แล้วมา เหตุการณ์ทางศาสนาที่เอิกเกริกรายหนึ่ง ในเมืองกัลกัตตาได้ถูกจัดให้มีขึ้น. เหตุการณ์นั้นคือ การประชุมสันนิบาตนานาชาติเป็นเวลาแปดวันมีการประชุมวันละสองครั้ง. ผู้มีเกียรติที่ควรกล่าวถึง เช่นท่าน เซอร์วโรเซนทร นาถ สีล, ท่านดร. รพินทร นาถติโกร, ท่าน เซอร์ ฟรานซิส ยังฮัสแบน, (ซึ่งมาจากประเทศอังกฤษ), ท่านโคล. ลินเบอร์ก นักบินผู้มีชื่อของโลก พร้อมทั้งภรรยาได้เข้าประชุมด้วย. ทุกๆศาสนาที่สำคัญในโลก ต่างได้ส่งผู้แทนของตนเข้าไปพูดในที่ประชุม รวมทั้งพุทธศาสนา. ท่านพระภิกษุ อานันท เกาศัลยาน และมร. เทวปรีย วาลิสิงห์ ได้เป็นผู้พูดเพื่อพุทธศาสนา.

.

ในวันวิสาขะที่แล้วมานี้ สมาคมมหาโพธิปรารภว่า เป็นโอกาสที่เหมาะสมที่สุด ในการที่จะได้ทราบว่า การพยายามนำพุทธศาสนากลับคืนมาให้มหาชนชาวอินเดีย นั้น เป็นผลสำเร็จมาแล้วมากน้อยเพียงใด. ชาวอินเดียชั้นที่มีการศึกษา ย่อมสามารถอ่านทราบคัมภีร์พุทธศาสนาได้ ทั้งที่แปลออกสู่ภาษา

อังกฤษ และที่ยังอยู่ในบาติเดิม. แต่ยังมีมหาชนอีกเป็นจำนวนมากไม่สามารถอ่านได้ นอกจากจะได้ถ่ายออกสู่ภาษาพื้นเมืองของตน (คือภาษาฮินดี) เสียก่อน. มหาชนเหล่านี้จึงรู้พระพุทธศาสนา น้อยเหลือเกิน. สมาคมมหาโพธิได้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์รายเดือนฉบับหนึ่ง โดยภาษาฮินดี ชื่อ “ธรรมทูต” โดยมุ่งหมายว่าส่วนมากที่สุดจะแจกฟรี ให้แก่ประชาชนพื้นเมืองเป็นการทำพระไตรปิฎกให้เป็นที่ยึดแก่ประชาชน คราวละน้อยๆ ไปพลางจนกว่าจะครบถ้วน. ในบัดนี้สมาคมยังไม่มีทุนพอที่จะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งหมดเป็นภาษาฮินดีโดยคราวเดียว.

.

เมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วมา ในประเทศอังกฤษได้มีการข่าวประกาศการแสดงละครพุทธมามกะเรื่อง “เจ้าชายสิตธารถ” ที่โรงละครนิว สกาลา เทียเตอร์, ลอนดอน ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ถึงวันที่ ๒๙. ท่านแคนต แอ็กเซลราอูล วัตไมสเตอร์ เป็นผู้ประพันธ์เรื่อง. นางสาว คาบี วาลเล่ แสดงเป็นตัวพระนางยโสธรา. ดนตรีวงใหญ่อยู่ในความควบคุมของ มร. โอลอฟ. ดนตรีตรีนิติ คอลเลซ ออฟ มิวซิค ก็ได้เข้าร่วมแสดงด้วย. (เรื่องนี้ เป็นที่น่าคิดสำหรับชาวเราผู้ถือกันว่า ไม่สมควร เพราะเป็นการล้อเลียนศาสนา, แต่พุทธมามกะชาวอังกฤษหาเข้าใจกันเช่นนั้นไม่).

.

ปาฐกถาพุทธศาสนาที่ โลซานน สวิสเซอร์แลนด์

มร.ฮ. น.ม. ฮารดี ได้แสดงปาฐกถาชุดเรื่องพุทธศาสนา ที่โลซานน อย่างเป็นที่น่าสนใจ ตามที่เขาเขียนถึงสมาคมมหาโพธิ์นั้นเขาได้แสดงเรื่อง

Introduction to Buddhism,

The historical Buddha and the basis of his doctrine,

ปฏิจจสมุปบาท,

อภฺฐังคิกมรรค (ตอน ๑)

อภฺฐังคิกมรรค (ตอน ๒)

และจะได้แสดงเรื่อง ฌาน หรือ เซน ติดต่อกันในเดือนนั้น ทั้งจะได้แสดงเบนชุดที่สองอีกหลายเรื่องด้วยกัน. (นี่เป็นเรื่องที่พวกเราควรรู้สึกไว้ว่า ขณะที่แม่เราอาจไม่ได้ข่าวคราวอะไรเลยนั้น พุทธศาสนาอันประเสริฐของเรา ก็มีผู้นำไปข่าวประกาศอยู่ทางตะวันตก อย่างน่าเลื่อมใสในกระทำ และความสามารถของเขา.

.

มร. ที. ซี. สตร๊อส ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วเมื่อเดือนมิถุนายนที่แล้วมา. ท่านผู้นี้เป็นชาวยุโรปคนแรก ที่เลื่อมใสในพุทธศาสนาจนกล้าประกาศตน โดยเปิดเผย ด้วยการรับถือสรณาคมน์ และศีลห้า จากท่าน เทวมิตต ธรรมपालะ เมื่อได้พบกัน ในคราวไปประชุมสันนิบาตนานาชาติที่ ชิคาโก ประเทศอเมริกา ค. ศ. ๑๘๙๓ (๔๔ ปีมาแล้ว). เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ได้เป็นผู้ชวน ขวายเป็นเต็มที่ ในการที่จะให้พุทธศาสนาไปประดิษฐาน ตั้งมั่นลงในทวีปตะวันตก, เป็นคนแรกที่ออกทุนเพื่อการจัดตั้งสมาคมพุทธศาสนา ในอังกฤษ. เขาได้ถึงแก่กรรมลงในท่ามกลางความเคารพนับถือ ของพุทธมามกะ ทางตะวันตก ที่ ซูริช, สวิสเซอร์แลนด์.

.

เมื่อกลางเดือนมิถุนายนที่แล้วมา ได้มีการประชุมสมาคมพุทธศาสนาของนานาชาติที่กรุงปารีส (Paris World Buddhist Conference) ผลแห่งการประชุม คงได้แต่เพียงว่า จะจัดตั้งทุนกองกลาง สำหรับจัดการเผยแพร่พระพุทธานุชาตในยุโรปชั้นหนึ่ง. ชาติใดจะสมทบทุน ให้ส่งตรงไปยังคณะกรรมการที่กรุงปารีส. คณะกรรมการสามท่านคือ ศาตราจารย์ ปี. มาชอง มหาวิทยาลัยปารีส, ท่าน หลิน จื่อ กงซูลจีนประจำปารีส, และ

ท่าน กุณี มาซา เลขาธิการสมาคมฝรั่งเศส—ญี่ปุ่น ปารีส. การติดต่ออย่างอื่น ติดต่อกับเลขาธิการสมาคมพุทธศาสนาระหว่างชาติ ที่ Amis Du Buddhisme, 31 Rue de Seine Paris VI.

ในการประชุมครั้งนี้ มีผู้แทนชาติและสมาคมต่างๆ เข้าประชุม คือผู้แทนจีน, ญี่ปุ่น, เขมร, ลังกา, ผู้แทนสมาคมพุทธศาสนา ระหว่างประเทศ, ผู้แทนสมาคมพุทธศาสนาในฝรั่งเศส, เยอรมัน, ออสเตรีย, และมหาอาณาจักรอังกฤษ.

ท่านศาสตราจารย์ ปี. มาซของ เปนผู้กล่าวเปิดประชุม, ผู้แทนสมาคมพุทธระหว่างประเทศ กล่าวต้อนรับที่ประชุม, ศรีนิสสังฆะผู้แทนลังกา ได้แถลงต่อที่ประชุมถึงกิจการของวิทยาลัยทางศาสนา ที่จัดขึ้นที่ สัลกัลละ^๑ และพิกัมมะ ว่าเปิดโอกาสสำหรับชาวยุโรปด้วย. ผู้แทนจีนได้กล่าวถึงความเจริญของพุทธศาสนาในจีนในปัจจุบัน โดยรัฐบาลก็ได้เอื้อเฟื้อ, ผู้แทนญี่ปุ่น แถลงถึงความที่พุทธศาสนายังคงมั่นคงอยู่อย่างเดิมในญี่ปุ่น, ผู้แทนลาวและเขมรได้ปรารภกับสมาคมพุทธในฝรั่งเศส เรื่องการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาฝรั่งเศส โดยภิกษุเขมร ในความควบคุมของศาสตราจารย์ชาวยุโรปผู้รู้บาลี, ผู้แทนสมาคมพุทธเยอรมัน ขอให้ตั้งทุนสำหรับจัดการพระศาสนาในเยอรมัน, ผู้แทนสมาคมพุทธลอนดอน ได้แถลงกิจการของตนให้ที่ประชุมทราบ, ในที่สุดได้ปรารภกันถึงอุปสรรคบางประการ ที่ขัดขวางต่อการส่งเสริมกิจการฝ่ายพุทธศาสนา ถึงกับปรารภให้มีทุนกลางขึ้นก้อนหนึ่ง ดังกล่าวแล้ว.

การประชุมครั้งนี้ ที่แรกกำหนดจะประชุมไม่ก่อนเดือนมิถุนายน, แต่ภายหลังได้เลื่อนเข้ามาเสีย โดยที่สมาชิกเหล่านั้นได้เดินทางไปชมพิธีบรมราชาภิเศกพระเจ้ายอร์ชที่ ๖ แห่งอังกฤษ เพื่อมิให้ต้องย้อนกลับไปกลับมา

๑. เรื่องสัลกัลละนี้ เราได้เคยนำลงแล้ว ในหนังสือพิมพ์นี้ เล่ม ๒ หน้า ๔๗ ปีที่ ๑

จึงนัดประชุมกันเสียเลยก่อนกำหนด, เหตุนั้น ผู้แทนของบางชาติ (ที่มีได้ไปชมงานราชาภิเษก) จึงไปไม่ทันกำหนดที่นัดใหม่ เช่นผู้แทนพม่า. ท่านโลกนาถได้เสนอตัวเอง เพื่อไปประชุมแทนพม่า ดังเรื่องที่เราناولงในเล่มนี้แล้ว เรื่องไม่ยุติกันได้ พอดีเลยไม่ทันการประชุมด้วย.

ข่าวที่น่ายินดีเมื่อไม่นานมานี้ อีกข่าวหนึ่งมีว่า พระวิหารใหม่ชื่อ “พุทธชนวิหาร” ได้ถูกสร้างขึ้นในเมืองบอมเบย์แห่งประเทศอินเดีย (ซึ่งเรารู้จักกันในสมัยพระเจ้าอโศก จัดส่งพระภิกษุออกประกาศศาสนาว่า วนวาสีประเทศ), โดยความช่วยเหลือของ นายเซท จูกอล กิสซอร์ พิลล่า พ่อค้ามั่งคั่งในเมืองกัลกัตตา ผู้บริจาคเงิน ๑๕,๐๐๐ รูปี สำหรับเป็นค่าใช้จ่าย. ท่านศาสตราจารย์ ธัมมานันท โกสัมพี นายกกิตติมศักดิ์ ของพุทธสมาคม แห่งบอมเบย์ เป็นผู้ดำเนินการ, ท่านผู้นี้ เป็นผู้มีความรู้ภาษาบาลีอย่างดียิ่ง เคยบวชเป็นภิกษุอยู่หลายปี ทั้งมีความอุตสาหอันแรงกล้า ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา, จึงหวังว่า จักนำกิจการไปสู่ความเจริญได้แน่แท้. พระวิหารใหม่นี้ สร้างขึ้นในท่ามกลางหมู่บ้านที่หนาแน่นไปด้วยประชาชน ที่สำคัญที่สุดก็อยู่ตรงที่พระวิหารที่เปิดขึ้นในนามว่า “เพื่อทุกๆ คน” ฉะนั้น วรรณศูทรและวรรณที่ถูกเหยียดหยามอื่นๆ จะได้รับความเสมอภาค ในการเข้าไปสักการบูชา ต่างกันกับวิหารอื่นๆ ซึ่งพวกเขาไม่ได้รับโอกาสให้เข้าไปเลย. ทั้งนี้ เพราะว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่มีการถือชั้นวรรณะ พวกหริชนทั้งหลายทุกถ้วนหน้า คงจะได้รับความเคารพนับถือ จากชนเหล่าอื่นโดยเสมอภาค เพื่อเป็นปัจจัยแห่งความเจริญยิ่งขึ้นไปของอินเดีย.

.

.

.

ที่เมืองบังกาลอร์ (Bangalore) แห่งอินเดียตอนใต้ที่สุด ซึ่งเราเรียกกันว่ามทิสมนทลในสมัยที่พระเจ้าอโศก ส่งพระมหาเทวเถระไป เพื่อประดิษฐานพระพุทธศาสนานั้น, พุทธศาสนาได้เสื่อมสิ้นไปนานแล้ว เช่นเดียวกับแคว้น

อื่นๆ. บัดนี้มีข่าวที่น่ายินดีเกิดขึ้นว่า ม. เอ. เอส. อาร์. ชารี B.A., B.L. ผู้พิพากษาศาลสูงแห่งจังหวัดโมสอรั ได้จัดตั้งพุทธสมาคมขึ้นมีนามว่า “สากลพุทธสมาคม” (Universal Buddha Society). เมื่อเร็วๆ นี้ได้มีการประกาศข่าวกิจการที่ดำเนินไปแล้วในครั้งปีแรก ซึ่งแสดงว่ามีหวังที่จะเจริญและได้รับความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงจากประชาชนในโมสอร. เมื่อฤดูหนาวที่แล้วมา ม. ชารี ได้เดินทางเข้ามามัสการที่สารนาถและพุทศคยา ได้ถวายทานและสมาทานศีล, แล้วกลับออกไปดำเนินกิจการของท่านสืบไป.

.

.

.

สาขาใหม่ของสมาคมมหาโพธิ ได้เปิดขึ้นที่เมืองอัจเมียร์ (Ajmere) โดยนาย บ.จ.โคฮันเปนหัวหน้า. ประชาชนในเมืองนี้ ปรากฏว่ากำลังแสดงตนเป็นผู้สนใจในพระธรรมยิ่งขึ้นทุกวัน หวังได้อีกว่าพระพุทศศาสนาจะรุ่งเรืองขึ้นได้ในวันหนึ่งเปนแท้. นายโคฮันได้เดินทางเข้ามาสมาทานศีลประกาศตนเปนพุทธมามกะที่สารนาถ เมื่อคราวงานประจำปีของมูลคันธกุฎิวิหารที่แล้วมานี้.

.

.

.

ท่านมหาบัณฑิต ราชูล สันกฤตยายนะ ได้ออกจากอินเดียไปประเทศรัสเซียมีกำหนด ๕ ปี เพื่องานแปลคัมภีร์ภาษาธิเบตออกสู่รัสเซีย ตามความประสงค์ของ Russian Academy ที่จะจัดพิมพ์ขึ้น. ท่านศาสตราจารย์ Stcherbatsky ได้เชื้อเชิญท่านราชูลไปร่วมมือกันในงานอันหนักนั้น. หนังสือพิมพ์มหาโพธิได้บันทึกการไปของท่านว่า เปนการช่งก้อย่างใหญ่แก่กิจการทางพุทศศาสนาในอินเดียทีเดียว, เพราะพระภิกษุรูปนี้ เปนหัวแรงในการประกาศพระธรรมในอินเดีย ได้แต่งหนังสือกว่าสามสิบเล่ม และแปลพระไตรปิฎกออกเปนฮินดีคัมภีร์ใหญ่ๆ เสร็จไปแล้วสามคัมภีร์. เคยไปอยู่ประจำที่สมาคมมหาโพธิอังกฤษ และก่อนหน้าออกไปรัสเซียอยู่ที่อัลลาฮบาท

เกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือพิเศษ ที่ไปรวบรวมค้นคว้ามาจากทิเบต. สำหรับเราคณะธรรมทาน ได้เคยรับความเอื้อเฟื้อกรุณา ของท่านอย่างหนึ่งด้วยเหมือนกัน คือท่านได้อนุญาตลิขสิทธิ์ในคัมภีร์ธรรมบทปาติ ซึ่งท่านถ่ายออกสู่ภาษาสันสกฤต ให้ลอกคัดหรือพิมพ์ได้ตามต้องการ. เราหวังเช่นเดียวกับชาวอินเดียหวังว่า ขอให้ท่านประสพผลอันดีงามในรัสเซีย แล้วกลับมาเพื่อการฟื้นฟูพุทธศาสนาในอินเดีย ที่กำลังต้องการอย่างแรงกล้าในกำหนดนั้นด้วย. ส่วนท่านอานันท์ เกาศัลยานนะ คู่กับท่าน ยังอยู่ในอินเดีย.

. . . .

. . . .

. . . .

ข่าวว่าแปลกประหลาดจากเมืองบอมเบย์ว่า พระภิกษุอริยะธัมมะ ได้ทำการฟื้นฟูประเพณีเก่า ของบรรพชิตขึ้นในเมืองนั้น คือการออกบิณฑบาตตามถนนหนทาง. ชาวเมืองเห็นเปนของน่าขันหรือของใหม่ที่เดียว แต่ท่านก็พยายามที่จะทำให้เปนประเพณีให้จนได้ เช่นเดียวกับยุคโบราณ. ท่านผู้อ่านคงปลาตใจมากเปนแน่ ในเมื่อท่านจะได้ทราบว่า ในอินเดียบัดนี้ยังไม่มี การบิณฑบาต โดยพระภิกษุในพุทธศาสนา โดยเหตุที่ขาดตอนมาเสียนานแล้วนั่นเอง ถึงกับต้องฟื้นฟูกันขึ้นใหม่. แต่ก็ฟื้นฟูได้โดยยาก เพราะชาวเมืองที่เปนพุทธบริษัทนั้นหายาก ส่วนบรรพชิตในศาสนาอื่น ไม่นิยมการบิณฑบาต, จึงมักไม่ค่อยมีใครเข้าใจว่านั่นทำอะไร. แม้ที่สุดแต่ที่สารนาถ (อิสิปตนมคทายวัน) หรือที่พุทธคยา (โพธิคยาที่ตรัสรู้) ก็ยังไม่อาจจัดให้มีการบิณฑบาตได้. เพิ่งจะได้ยินข่าวว่าพยายามฟื้นฟูกันขึ้น เปนครั้งแรกคราวนี้เอง.

. . . .

. . . .

. . . .

ผู้แทนพุทธศาสนิกชนชาวญี่ปุ่น มาถึงแล้ว

จาก สยามราษฎร์ ๑๘/๙/๘๐

ตามที่เราได้ลงข่าวไว้ครั้งหนึ่งแล้วว่า คณะกรรมการจัดการยุวพุทธศาสนิกสมาคมแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น จะได้ส่งผู้แทนมายังสยามนั้น บัดนี้ผู้แทนพุทธศาสนิกชนญี่ปุ่น ๕ นาย ได้เดินทางเข้ามาถึงสยามแล้ว และในโอกาสนี้ผู้แทนฯ ทั้ง ๕ นายนั้นได้แถลงจุดประสงค์ในการมาครั้งนี้มีใจความว่า

“เราคณะกรรมการจัดการยุวพุทธศาสนิกสมาคม แห่งประเทศญี่ปุ่น ซึ่ง ณ บัดนี้ได้ มาเยี่ยมประเทศของท่าน ในฐานะที่เป็นผู้แทนของบรรดาพุทธศาสนิกชนในประเทศญี่ปุ่น

เรามีจุดประสงค์อยู่ ๒ ประการ ในการเยี่ยมประเทศท่านครั้งนี้ ประการที่ ๑ เพื่อสมานสัมพันธ์ภาพระหว่างชาติ ที่ถือศาสนาพุทธอันใหญ่ยิ่งในโลก ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ประการที่ ๒ เพื่อเป็นการตอบแทนในอหิยาศัยไมตรี ซึ่งท่านผู้แทนยุวพุทธสมาคมแห่งสยาม ได้แสดงต่อเราในคราวที่เดินทางไปเยี่ยมประเทศญี่ปุ่นนั้น

๑๓ ธันวาคม ค. ศ. ๑๙๓๗

ผู้แทนพุทธศาสนิกชนญี่ปุ่น

เคนชิน อาซาโน (โตเกียว)

โกยุ เซกิโน (โตเกียว)

ดาอิโกะ กิมาตา (ชิสุโอกา)

โกกุโย โทมัตสึบารา (นาโงยา)

ชิริโอ ตาเคดา (ซึกา)

บันทึก

เหตุการณ์ที่ควรบันทึกสำหรับรอบปีนี้ คือการสงครามกับสันติสุขของโลก. เราขอบันทึกฟ้องตามแนว ที่หนังสือพิมพ์มหาโพธิ์ได้บันทึกตามที่ควร ดังต่อไปนี้ :-

จีนกับญี่ปุ่น

หลังจากที่สากลโลกเก็บตัวนิ่งเงียบจากสงคราม อยู่ได้ชั่วขณะหนึ่ง, ประเทศญี่ปุ่นและจีน ก็ได้เปิดการแสดงพิริอภันท์ เครื่องมือสำหรับทำลายล้างชั้นอีกในบัดนี้. แม้ว่าการรบพุ่งมิได้ประกาศเป็นทางการว่าเป็นสงครามก็ตาม แต่มันเป็นสงครามอย่างชัดๆ. เมื่อข้อความเหล่านี้กำลังถูกพิมพ์อยู่ในโรงพิมพ์ คนหนุ่มจำนวนพันๆ ได้ตกไปเป็นเหยื่อของมฤตยู ในนามแห่งเกียรติยศของชาติ แห่งการกู้ชาติ และแห่งการช่วยตัวเองเป็นที่สุด, ซึ่งเมื่อพูดอย่างตรงไปตรงมาแล้ว มันเนื่องมาแต่ “กิเลส” นั้นเอง. ประเทศทั้งสองประเทศนี้ ล้วนแต่เป็นพุทธศาสนิกอย่างเต็มเปี่ยมด้วยกันทั้งนั้น และเราขอกัมหน้ำด้วยความละอาย ที่ได้เกิดมีการล่วงละเมิดต่อคำสอนอันสูงสุด ของพระพุทธองค์. จริงอยู่ การทำสงครามเพื่อป้องกันตัวนั้น เป็นสิ่งที่พอเข้าใจหรืออนุโลมได้แม้สำหรับพวกพุทธบริษัท, แต่ว่าการสงครามครั้งนี้ เมื่อสังเกตดูตามความพยายามและเจตนา, มันเป็นผลของความยึดเยื้อแห่งการจงเกลียดจงชัง. เช่นเดียวกับความแตกตั้นภัยอย่างฉุกฉลุก ของกลุ่มคนอันคับคั่งในคราวออกงาน, ความเห็นใจด้วยสงสารยอมมีแก่ฝ่ายจีน ซึ่งแวนแคว้นของตนถูกจับยึดไปหลายแคว้นแล้ว. โชคร้ายของจีน ไม่ปรากฏว่าสิ้นสุดกันได้สักที ! อะไรจะเป็นต้นเหตุของสงครามครั้งนี้ก็ตาม, ขอให้เรามีหวังกันว่า จะมีผู้ไกล่เกลี่ยที่ดี เป็นที่เกรงใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายมารังบการพิพาทนี้ให้สิ้นสุดไป และหวังว่าการอาฆาพจองเวรจะได้ถึงความสิ้นสุด

กันเสียเถิด. ถ้าหากว่าเมื่อใด ความโลภเจตนา และความทำตนเป็นเจ้าของใหญ่ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นต้นเหตุแห่งความล่มจมของโลก, ถูกกำจัดออกไปเสียได้แล้ว เมื่อนั้นการตกลงอย่างประณีตประณอม ก็จะมีแก้ปัญหายุ่งยากระหว่างชาติทั้งสองนี้ได้โดยง่าย. ข้อที่เขาทิ้งหลายควรระลึกก็คือพระพุทธภาสิตที่ตรัสว่า “เวร ไม่เคยระงับไปได้ด้วยการจองเวร, เสร็จ ระวังได้เฉพาะด้วยการไม่ผูกเวรเท่านั้น.” เมื่อไรหนอ ชาติทั้งสองนี้ ซึ่งกำลังเตรียมเพื่อมหาสงครามของโลก, จะได้เรียนรู้ความจริงอันยิ่งใหญ่นี้บ้าง ?

.

.

.

ร้องไห้ ! เพื่อสันติภาพ.

เหตุการณ์ทั่วโลก นับตั้งแต่ญี่ปุ่นกับจีนทางภาคตะวันออก จนถึงสเปนรบกันเองทางภาคตะวันตก ได้บ่งชี้ไปยังโผมหาประลัยที่ยังกำลังกรุ่นอยู่ ซึ่งประชาชาติทั้งหลาย กำลังจะพากันเดินเข้าไปในท่ามกลางมัน อย่างแน่นแฟ้นอยู่ในที่. ทุกๆ ชาติต่างกำลังเตรียมสงครามอยู่ ด้วยอาการอันสับถ้อนสั่นหาว, โรงงานสร้างสรรพาวุธ อันใหญ่หลวงทั้งหลายกำลังระดมงาน ทั้งกลางวันและกลางคืน เพื่อคอยเครื่องรบที่จำเป็นออกมาหล่อเลี้ยงเจตนาอันนั้น. โรงงานสร้างอาวุธแห่งการล้างผลาญเหล่านี้ กำลังเก็บเกี่ยวผลกำไรอย่างงาม และเราย่อมเชื่อแน่ว่า ผลกำไรบางส่วน กำลังถูกนำออกใช้เพื่อการวิวาทกันระหว่างชาติ ทำนองเดียวกับที่มันเคยเป็นมาแล้ว ตลอดมหาสงครามที่แล้วมา. เนื่องด้วยการใช้เครื่องบินทำงานให้สมความเคียดแค้นของตน, สงครามในอนาคตจะทำให้พลเมืองตามธรรมดาทั่วไป ต้องได้รับความเจ็บปวด ถ้าไม่มากกว่าพวกทหารเอง ก็เท่าๆ กันกับที่พวกทหารได้รับ. พุดอย่างตรงไปตรงมา มันหมายความว่าเครื่องบินจำนวนพันๆ จะปรากฏ

ตัวบินว่อนอยู่เหนือนครที่มีคนอาศัยหนาแน่น แล้วทิ้งลูกระเบิดลงมาพล่าชีวิตมนุษย์ให้มากที่สุดที่จะทำได้ โดยไม่เลือกหน้าว่าเป็นใคร. ผู้ที่ไม่มีความคิด ก็ต้องได้รับความทุกข์ทรมานมากเท่ากับผู้ที่มีความคิด, เมื่อภัยร้ายกาจมาถึงเข้าจริงๆ เช่นนี้ ก็จะมีการร่ำร้องหาความสงบกันอย่างแท้จริง. แต่ว่าสันติภาพจะอาจมีได้ในที่ใดๆ ภายใต้เหตุการณ์ที่กำลังคับขันอยู่เช่นนี้หรือ ?

ที่แล้วมาในกาลก่อน รัฐบาลุรุษของนานาชาติได้พากันคิดว่า การไม่มีอาวุธจะนำมาซึ่งสันติภาพ และความเข้าใจต่อกันและกัน, และได้พยายามโดยมีการจำกัดจำนวนสรรพาวุธให้น้อยลง ราวกะว่า คนเราไม่เคยได้รับกันมาก่อนโดยปราศจากปืนใหญ่. ความพยายามของเขาเหล่านั้นไร้ผล อย่างผิดคาด, และบัดนี้เขาพากันคิดว่า สันติภาพจะหาได้เฉพาะจากปากกระบอกปืน. ดังนั้นเขาจึงตั้งหน้าตั้งตาทำมันขึ้นให้มากที่สุดที่จะทำได้. ข้อซึ่งความหวังอันนี้จะเป็นการคว้าน้ำเหลว ก็ปรากฏตาตาอยู่แล้ว ! **การเพิ่มกำลังกองทัพ** กับการเพาะปลูกสันติภาพนั้น **เป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันไม่ได้ !!** สันติภาพจะมีมาได้ ต่อเมื่อการเห็นแก่ตนและการวางโตได้หลบหน้าไป แล้วเปิดช่องให้แก่ความไม่เห็นแก่ตน และความสันโดษรัฐรู้จักอิมรู้จักพอ.

สันติภาพภายนอก เป็นนิมิตรที่ปรากฏจากสันติภาพภายใน. มันไม่มีประโยชน์ อะไรเลย ที่จะมัดประคองสันติภาพภายนอก ในเมื่อภายในยังพรั่งอยู่. นี่เป็นข้อเท็จจริงอันสำคัญที่เขาควรหยิบขึ้นสู่ดุลยพินิจ — และมันเคยปรากฏขึ้นในใจของรัฐบาลุรุษ และนักการเมืองทั้งหลายของโลกบ้าง หรือไม่หนอ ? ขอจงมีการค้นหาให้พบรากเง้าของความที่ไม่ได้พักสงบ. พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบและเรียกมันว่า “ตัณหา” หรือความอยาก, เป็นสิ่งซึ่งจะต้องถูกทำลายให้สูญหายไปเสีย ก่อนที่สันติภาพหรือความสุข จะมาปรากฏ. ก็ในวันซึ่งรัฐบาลุรุษและนักการเมืองเจ้าเล่ห์เจ้ากลทั้งหลาย มองเห็นความจริงแห่งพระพุทธวจนะนี้นั้นแหละ เขาทั้งหลายจะมองเห็นความโง่

ของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง, และบางที่จะพยายามนำโลกไป โดยหนทางเบื้อง
 ขาว (ทางที่ถูก) สู่นิติภาพได้.

มันอาจเป็นไปได้กระมัง ที่สงครามซึ่งกำลังมาถึงนี้แหละ จะสอนบทเรียน
 อันนี้ทั้งหมดให้แก่เขา ในที่สุดท้ายทั้งหมด.

.

ความเจริญของประเทศ ที่ไม่นับถือพุทธศาสนาบางประเทศ.

ฟินแลนด์ เป็นประเทศที่นำหน้าประเทศอื่นๆ หลายอย่าง. ใน ค. ศ.
 ๑๙๐๗ ฟินแลนด์ได้ให้สิทธิออกเสียง แก่ผู้หญิงชาวประเทศของตน. อนึ่ง
 ได้เป็นประเทศแรกแลมีชื่ออย่างยิ่งในเวลานี้ นอกไปจากความซื่อสัตย์ที่สงหนี้
 ก็คือ เป็นประเทศที่นำหน้า ในการห้ามพลเมืองของตนมิให้เสพสุรา
 (จากไทยใหม่)

ขอให้เราชวนกันมองประเทศสยามเรา ในเรื่องการเสพสุรา ซึ่งกำลัง
 เปนที่นิยมอย่างแพร่หลาย นับแต่ชั้นต่ำที่สุดจนถึงชั้นสูงที่สุด ดูเหมือนใครดื่ม
 สุราไม่เปนก็ไม่ใช่คนไปเสียแล้ว! (เทวดา ?)

เรากำลังเจริญในทางไหน ? เรานับถือพุทธศาสนาอย่างไรกัน
 เสียแล้ว ?

รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม

คณะเราได้เลือกคัดรายงานการประชุม ของพระมหาเถรสมาคม **เฉพาะบางเรื่อง** ที่ควรทราบสำหรับผู้สนใจในกิจการฝ่ายพระพุทธศาสนาทั่วไป มาลงไว้ตามควร สำหรับ พ. ศ. ๒๔๗๙ ดังต่อไปนี้. รายงานนี้ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ ปีหลังของการประชุมเสมอ. แม้จะเป็นข่าวที่ล่าช้าสักหน่อย ก็เป็นเครื่องช่วยให้ผู้พินิจพิจารณา หยั่งทราบกิจการในวงพระศาสนาในแง่นี้ได้เป็นอย่างดี. หรืออย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้ทราบได้ว่า พระมหาเถรสมาคมท่านทำอะไรกันบ้าง — คณะบรรณาธิการ.

ครั้งที่ ๒๒ วันที่ ๑๗ กันยายน พ. ศ. ๒๔๗๙

ก. เรื่องทุนทำพัทธศ

วันที่ ๑๗ กันยายน พ. ศ. ๒๔๗๙ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม พร้อมด้วยพระเถระกรรมการ ประชุมที่ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร.

ประธานกรรมการฯ ว่า งบประมาณสำหรับทำพัทธศประจำ พ. ศ. ๒๔๗๙ มี ๘,๔๐๖ บาท สร้างพัทธศและเครื่องประกอบสิ้น ๗,๙๖๓ บาท ๒๐ สตางค์ คงเหลือ ๔๔๒ บาท ๘๐ สตางค์ ในการพระราชทานสมณศักดิ์ปีนี้ จะต้อง

ซ่อมและสร้างพัดกับเครื่องประกอบอีก ๔,๖๔๙ บาท ๓๕ สตางค์ เงินในงบประมาณเหลือไม่พอ เจ้าหน้าที่หาหรือมา เพื่อขอสาสนสมบัติกลางสำหรับจ่ายในการนี้ ๔,๒๐๖ บาท ๕๕ สตางค์ ขอให้ประชุมพิจารณา

ที่ประชุมลงมติพร้อมกันว่า การตั้งสมณศักดิ์เป็นหน้าที่ขององค์พระศาสนูปถัมภก จะจ่ายสมบัติกลางไม่เหมาะสมแก่เรื่อง ของดเสีย

ข. เรื่องเรียนภาษาต่างประเทศ

เจ้าหน้าที่ทางสำนักงานโฆษณาการ ตัดความเห็นเรื่องการศึกษา ของพระศาสนา ซึ่งลงในหนังสือพิมพ์ ส่งกรมธรรมการ ใจความว่า การศึกษาทางพระศาสนา มีนักธรรมและบาลีอย่างบริบูรณ์แล้ว แต่เพียงเท่านี้ไม่ทำให้ผู้เล่าเรียนมีความรู้กว้างขวางพอ โดยที่หลักสูตรมิได้ยกพระไตรปิฎกขึ้นเรียนทั้งหมด ความจริงการแปลพระไตรปิฎก ไม่ใช่ของง่าย ตำราที่เป็นอุปกรณ์สำคัญๆ มักอยู่ในภาษาสันสกฤตและอังกฤษโดยมาก ถ้าผู้ศึกษาไม่มีความรู้ภาษานั้นๆ เป็นเครื่องมือก็บกพร่อง ยิ่งในทางประวัติศาสตร์ด้วยแล้ว เรา รู้กันน้อยมาก สมเด็จพระมหาสมณเจ้าที่ยกย่องกันว่า เชี่ยวชาญในทางนี้ ก็เพราะทรงอาศัยตำราต่างประเทศ เป็นอันว่า ชาวต่างประเทศบางคนเขา รู้ความเป็นมาของพุทธศาสนาได้ดีกว่าเรา เมื่อกระทรวงธรรมการเปลี่ยนแปลงโครงการศึกษาของชาติ ควรยกการศึกษาของศาสนาขึ้นพิจารณาด้วย.

เจ้าหน้าที่กระทรวงธรรมการเห็นว่า การเพิ่มความรู้ภาษาต่างประเทศ เข้าในหลักสูตรการศึกษาทางพระศาสนา คณะสงฆ์ได้ดำริเพิ่มขึ้นครั้งหนึ่ง แต่ภายหลังเนื่องจากความไม่สะดวกบางอย่าง จึงสั่งให้ระงับเสีย บัดนี้กาลล่วงมานานแล้ว ความขัดแย้งน่าจะหมดไป จึงเสนอเรื่องมาพิจารณาอีกครั้ง

มหาเถรสมาคมประชุมพิจารณาแล้ว เห็นพร้อมกันว่า ในเวลานี้ ยังไม่ควรเพิ่มภาษาต่างประเทศ เข้าในหลักสูตรการศึกษาของพระศาสนา เพราะ

หลักสำคัญอันหนึ่งในการดำรงพระศาสนา **อยู่ที่การปฏิบัติ** ส่วนการปริยัติ ฉะเพาะในเมืองเรา ก็กำลังเฟื่องฟูอยู่พอสมควร แต่การปฏิบัติยังไม่สมกับ ภูมิปริยัติ ควรหาโอกาสบำรุงในด้านนี้ ให้เขยิบขึ้นทันก่อนจะดีกว่า ส่วน การเรียนภาษาต่างประเทศเปนส่วนตัว ใครจะสมัครเรียนอย่างไรน ก็สุดแต่ อรรถาศัย ทางคณะสงฆ์มิได้เกี่ยวกัน แต่การเรียนนั้น ต้องไม่ขัดกับระเบียบ แห่งคณะสงฆ์

ค. ให้เลิกใช้ประโยค

เมื่อก่อนนี้ หนังสือประโยค ๓ — ๔ จดประโยคสนามหลวงไว้ เพื่อ สะดวกแก่ครูและนักเรียน การมีประโยคไว้เช่นนั้น เปนเหตุให้นักเรียนประ- มาท ไม่นำพาต่อข้อความที่มีอยู่นอกประโยค มุ่งจะดู จะเรียน ฉะเพาะตัว ประโยคอย่างเดียว เปนทางให้รู้เรื่องไม่ตลอด ความรู้แคบ แม้ข้อขอดที่ควร ตอบนอกประโยคก็มี ถ้าไม่ศึกษาให้หมดกระบวนการของเรื่อง ย่อมเสียผลหลาย ประการ ถ้าถูกราวที่สนามหลวงออกนอกประโยคเข้าบ้าง บางรูปก็ทำไม่ได้ ที่เดียว

อาศัยเหตุนี้ กรรมการมหาเถรสมาคมบางท่าน จึงเสนอขอให้เลิกวิธี นี้เสีย ให้เปนออกได้ทั่วไป ประโยคอื่นๆ โดยมากก็เลิกแล้ว

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และให้ประกาศใช้ตั้งแต่ พ. ศ. ๒๔๘๐ เป็นต้นไป.

ครั้งที่ ๒๓ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๙

ง. เรื่องพระบิณฑบาตสตางค์

กระทรวงธรรมการเสนอข้อความ ตัดจากหนังสือพิมพ์ฉบับ ๑ ซึ่ง สำนักงานโฆษณาการส่งมาว่า ภิกษุรูปหนึ่ง ไม่ปรากฏวัด เทียวบิณฑบาต

สตางค์ตามชาวบ้านแถววัดราชาธิวาส เมื่อได้รับแล้ว ก็ยื่นยถาสัพพีอนุโมทนา พุทธศาสนิกชนผู้พบเห็น เกิดสังเวชสลดใจละอายต่อบุคคลนอกพุทธศาสนา เกรงว่าเขาจะพากันติเตียนและดูหมิ่น ขอให้คณะสงฆ์และกระทรวงธรรมการพิจารณา

มหาเถรสมาคมเห็นว่า ภิกษุเที่ยวบิณฑบาตสตางค์ตามชาวบ้าน ถึงกับเขาติเตียนเช่นนี้ ไม่ควรให้มีอยู่ในคณะสงฆ์ ถ้าพบในที่ใดและถ้าวัดที่ภิกษุรูปนั้นสำนักอยู่ไกล ให้เจ้าหน้าที่ส่งเจ้าอาวาสวัดนั้น ถ้าวัดนั้นอยู่ไกล ให้นำส่งเจ้าคณะในท้องถิ่นนั้น เมื่อพิจารณาเห็นความจริงแล้ว ให้บังคับให้สึกเสีย ถ้าภิกษุหรือสามเณรนั้นมีหนังสือสุทธิตามระเบียบ ให้เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะนั้นทำรายงานบอกชื่อ ฉายา วัด อำเภอ จังหวัด เป็นต้น เสนอเจ้าคณะตามลำดับ จนถึงประธานกรรมการมหาเถรสมาคมฯ จะได้ตำหนิเจ้าอาวาสที่ภิกษุหรือสามเณรรูปนั้นสังกัดอยู่ เพื่อกำชับกวดขันลูกวัดของตน ไม่ให้มีผู้ประพฤติเช่นนั้นต่อไป ถ้าไม่มีหนังสือสุทธิให้ถือว่า เป็นคนจรจัด บังคับให้สึกเสียเช่นเดียวกัน แล้วทำรายงานเสนอเจ้าคณะเหนือตน เพื่อให้ทราบไว้ด้วย

จ. เรื่องเทศน์มหาชาติ

มหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นร่วมกันว่า การเทศน์มหาชาติในเวลานี้ ผู้เทศน์ชอบแสดงเรื่องที่ไม่เป็นสาระ มักใช้ ถ้อยคำขบขันตลกคะนองหยาบโลนต่างๆ เสียสมณสาธูป เป็นเหตุให้วิญญูชนติเตียนเสื่อมความนิยมนับถือ ให้เจ้าอาวาสและเจ้าคณะหมวด แขวง จังหวัด ควบคุมภิกษุสามเณรผู้เทศน์มหาชาติ อย่านำให้แสดงอย่างนั้นอีกต่อไป ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนให้สึกผู้นั้นเสีย

ถ้าเจ้าอาวาสวัดใด สนับสนุนยินยอมให้ภิกษุสามเณรฝ่าฝืนระเบียบนี้ ในวัดของตน ให้ถอดเจ้าอาวาสรูปนั้น เสียจากตำแหน่ง

ครั้งที่ ๒๔ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๙

ฉ. เรื่องประกาศของมหาเถรสมาคม

กรมธรรมการเสนอข่าวตัดจากหนังสือพิมพ์ฉบับ ๑ ซึ่งสำนักงานโฆษณาการส่งมา ความว่า ประกาศห้ามและข้อบังคับของมหาเถรสมาคม ที่มีอยู่ในบัดนี้ ฤกษุสามเณรพากันละเลย ไม่เอื้อเฟื้อที่จะกระทำตาม เช่นห้ามฉันนมในเวลาวิกาล และห้ามเรียนวิชาอาชีพปะปนกับคฤหัสถ์ ในโรงเรียนต่างๆ เป็นต้น ก็ยังมีฤกษุสามเณรฉันนมตามร้านในเวลาวิกาล และเรียนวิชาอาชีพเช่นพิมพ์ดีด ชวเลข เป็นต้น ตามโรงเรียนริมถนนเป็นจำนวนมาก ขอให้คณะสงฆ์ลงโทษผู้ฝ่าฝืนล่วงประกาศห้ามนั้นๆ เสียบ้าง ถ้าไม่ทำเช่นนี้ ประกาศและข้อบังคับของมหาเถรสมาคม ก็จะเปนมั่น ทั้งจะเป็นทางเสียอำนาจเสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหาเถรสมาคม ตลอดถึงการปกครองคณะสงฆ์ทั่วไปด้วย

มหาเถรสมาคมประชุมพิจารณาเห็นพร้อมกันว่า ควรให้กระทรวงธรรมการทำการติดต่อกับกระทรวงมหาดไทย ขอให้สั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้คอยสอดส่อง ถ้าเห็นฤกษุสามเณรรูปใดฝ่าฝืนประกาศห้ามของมหาเถรสมาคมให้นำตัวฤกษุสามเณรรูปนั้น ส่งเจ้าคณะประจำท้องถิ่นที่จับได้นั้นพิจารณา

อนึ่ง ถ้ามีผู้บอกเล่าด้วยความหวังดีเห็นแก่พระศาสนา เมื่อมีหลักฐานก็ให้เจ้าคณะรับพิจารณาได้ แต่ให้สงวนนามผู้บอกไว้เป็นความลับ แล้วเสนอต่อไปเป็นลำดับ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ถึงเจ้าคณะแขวง ในต่างจังหวัดถึงเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่สุด

ส่วนฤกษุสามเณรผู้ฝ่าฝืนประกาศห้ามต่างๆ ของมหาเถรสมาคม ถ้าเจ้าหน้าที่รายงานมา หรือมีผู้บอกเล่า เมื่อพิจารณาได้ความจริงแล้ว ครั้งแรก ให้ลงโทษตามความผิดที่มีแจ้งอยู่ในประกาศนั้นๆ ครั้งที่ ๒ ให้สึกเสีย.

ครั้งที่ ๒๕ วันที่ ๑๖ มกราคม พ. ศ. ๒๔๘๐

ข. การเลือกประธาน

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ทำงานในตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคมมาครบ ๓ ปีแล้ว ถึงวาระที่จะต้องเลือกประธานฯใหม่ตามระเบียบกรรมการมหาเถรสมาคมลงมติเห็นพร้อมกันเลือกสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ เป็นประธานฯ ต่อไปอีก ๓ ปี แต่ท่านขอตัว และขอให้ที่ประชุมเลือกใหม่ ในการเลือกครั้งที่ ๒ นี้ ที่ประชุมคงเลือกสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์อีก เพราะเห็นว่า ท่านยังสามารถพอที่จะรับทำงานได้ จึงขอให้รับตำแหน่งดำเนินการต่อไปตามมติของที่ประชุม แต่ท่านอ้างว่า ได้ทำงานตรากตรำมานานแล้ว ทั้งอายุก็มาก ขอพักผ่อนบ้าง เอาไว้เป็นในเวลาเปลี่ยนประธานในคราวหลังต่อไป เพราะฉะนั้นให้ที่ประชุมเลือกท่านผู้อื่น แต่วันนี้หมดเวลา จะได้นัดประชุมพิจารณาเลือกในวันอื่น.

จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เมษ. ๒๔๘๐

ข่าวพระภิกษุสามเณรเปรียญลาสิกขา

ในระหว่างเดือนเมษายน กับ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๔๘๐ (๒ เดือน) นี้ มีพระภิกษุสามเณรเปรียญ และพระสมณศักดิ์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตลาสิกขา มีสถิติ ดังต่อไปนี้ :-

ค. ๒๒

เปรียญประโยค ป. ๓	ภิกษุ	๖๔	รูป	สามเณร	๔	รูป
” ๔	”	๑๘	”	”	๑	”
” ๕	”	๑๔	”			
” ๖	”	๑๖	”			
” ๗	”	๔	”			
พระสมณศักดิ์		๒	”			
รวมภิกษุ		๑๑๘	”	สามเณร	๕	รูป

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์เล่ม ๒๕ หน้า ๙๔๐)

แถลงการณ์ของคณะธรรมทาน

ผู้เื้อเพื่อให้หนังสือแก่ห้องสมุดคณะธรรมทาน

พระยาภะรตราชสุพิชชา บ้านถนนนครไชยศรี พระนคร ให้หนังสือโยค-
สูตรเล่ม ๒ โดยท่านสวามี สัตยานันทบุรี แก่คณะธรรมทาน ๑ เล่ม แก่ห้อง
สมุดสวนโมกข์ฯ ๕ เล่ม. ร.ท. ประยูรบุณนาค ให้สมุดสำหรับติดตัว
นักเรียนเล่ม ๑-๒ รวม ๒ เล่ม. พระครูธรรมธรรณโท วัดราชาธิวาส
ให้ทิศธรรมคำสอน, อุปกรณ์กัมมัฏฐาน แบบไหว้พระสวดมนต์ รวม ๓
เล่ม. นายเนิน วงษ์วานิช พุมเรียงไชยา ให้อินาคตของชีวิต ๑ เล่ม. พระ
ธน จันทโชโต วัดสโสมสร ตำบลเลม็ด ไชยา ให้คติภาษาไทย (ปกอ่อนราคา
๒.๖๐ บาท) ๑ เล่ม. ผู้ไม่ปรากฏนาม จังหวัดลพบุรี ให้อีกกันแก้ไกรธ
๑ เล่ม. นายเมฆอำไพจริต สำนักงานพระไตรปิฎกแปลไทย ให้ทางเจริญ
๑ เล่ม นายทองหล่อ ทองบุญรอด เจตนาอนุกุลสามแยก พระนคร ให้อาหาร
ธรรมชาติ ๑ เล่ม.

คณะธรรมทานขอขอบคุณในความเื้อเพื่อ และขออนุโมทนา

ระเบียบการ

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา ของคณะธรรมทาน

บรรณาธิการและผู้จัดการ : นายธรรมทาส พานิช (ยี่เก้าย พานิช)

สำนักงาน : ห้องธรรมทาน ริมทางรถไฟ สถานีไชยา

กำหนดออก : ออกเป็นรายไตรมาส ในเดือน พฤษภาคม สิงหาคม พฤศจิกายน กุมภาพันธ์. (ปีละ ๔ เล่มหรือสามเดือนครั้ง) เล่มแรกออกในเดือน พฤษภาคม.

อัตราค่าบำรุง ส่งไปทางไปรษณีย์ธรรมดาปีละ ๑ บาท. ส่งไปต่างประเทศ ปีละ ๑ บาท ๒๕ สตางค์. รัับที่ห้องธรรมทาน (ไม่มีค่าส่ง) ปีละ ๗๕ สตางค์. รัับประเภทถาวร ส่งค่าบำรุงอย่างต่ำครั้งละ ๕ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี) รัับประเภทกระดาษดีพิเศษ เสียค่าบำรุงสองเท่า, คือทางไปรษณีย์ธรรมดา ปีละ ๒ บาท ประเภทถาวรกระดาษดี ส่งค่าบำรุง ๑๐ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี)

การส่งเงิน ต้องส่งเงินพร้อมกับบอกรับ เงินจำนวนน้อยโปรดส่งธนบัตรหนึ่งบาท ต้องรียสเตอร์ของจดหมายนั้นด้วย, ควรส่งรวมกันหลายราย จึงจะเปนการทุนค่าส่ง อย่าส่งธนบัตรในซองจดหมายที่ส่งโดยธรรมดา. เงินจำนวนมากต้องส่งทางธนาคาร ในนามนายธรรมทาส พานิช ผู้จัดการคณะธรรมทาน อำเภอเมืองไชยาเป็นผู้รัับ ส่งจ่ายเงินที่ทำการธนาคารจังหวัดสุราษฎร์ธานี. เฉพาะในกรุงเทพฯและธนบุรี จะส่งเงินบอกรับได้ที่ร้านมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศ, ศึกษาอนุมิตรสมาคม สี่แยกวัดตึก, ร้านมณีศรีภัทร ๖๓๗ ถนนบำรุงเมือง.

ใบรับเงินและความรับผิดชอบ เมื่อคณะได้รับเงินค่าบำรุง หรือได้รับ ใบแจ้งจากผู้รับเงินแทน ก็จะส่งใบรับเงินมีลายเซ็นนามผู้จัดการ มาพร้อมด้วยหนังสือเล่มแรกโดยทันที. คณะไม่รับผิดชอบในค่าบำรุงที่ส่งไปไม่ถึง. ผู้ชำระค่าบำรุงแล้ว จะได้รับใบรับเงินไว้เป็นสำคัญเสมอ. ท่านที่รับหนังสือทางสาขาจำหน่าย เมื่อไม่ได้รับหนังสือเล่มใด โปรดทวงที่สาขาชำระเงินไว้ คณะกรรมการไม่รับผิดชอบในการเงิน และการจัดส่งหนังสือทางสาขาจำหน่าย. บำรุงประเภทถาวร และรับหนังสือกระดาษดี โปรดรับจากคณะกรรมการโดยเฉพาะ. เพื่อเป็นที่มั่นใจของท่าน คณะขอแถลงไว้ว่าหนังสือพิมพ์นี้จะไม่หยุดออกเป็นอันขาด ถ้าหากมีความจำเป็นด้วยประการใด จะได้แจ้งให้ทราบทั่วกันโดยทางหนังสือนี้ หรือใบแจ้งความ.

บางท่านอาจได้รับหนังสือล่าช้าไปบ้าง เป็นเพราะไซยาเป็นบ้านนอก การไปรษณีย์ และการจัดส่งหนังสือขึ้นรถไฟล่าช้า บางทีก็ต้องแยกส่งสองครั้ง. เพราะฉะนั้นท่านที่ได้รับช้า โปรดรอเมลล์ต่อไป.

ขอขอบคุณ

ร่วมทำบุญ ในกิจการแพนทต่างๆ ของคณะกรรมการ

๑. หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา รายตรีมาส

เวลานี้ออกมาถึง ๕ ปีบริบูรณ์แล้ว. การจัดออกหนังสือพิมพ์นี้ คณะกรรมการได้รับเงินไม่พอจ่าย ต้องหาเงินทางอื่นมาช่วยอุดหนุนทุกปี, ตลอดเวลา ๔ ปี ต้องมีเงินอุดหนุน ๗๔๒.๒๖ บาทแล้ว. คณะกรรมการได้ ขวนขวายบอกบุญขอเงิน รวมกับรายได้ของคณะกรรมการแบ่งมาช่วยเหลือ ทุกปี. ท่านจะช่วยเหลือได้ โดยรับหนังสือให้แก่ญาติมิตรของท่าน หรือ อุดหนุนการออกหนังสือพิมพ์เป็นพิเศษ.

๒. โรงเรียนพุทธนิคม

เปิดสอนชั้นมัธยมต้น ตั้งแต่ พ. ศ. ๒๔๘๐ และจะเพิ่มอีกทุกๆ ปี จนถึง ชั้นมัธยมบริบูรณ์ (ปีที่ ๖). มีการสอนวิชาพุทธศาสนา และนักเรียนทุกคน ต้องปฏิบัติตามกฎของชาวพุทธ.

การจัดตั้งโรงเรียน เป็นการช่วยเหลือเมืองดีส่วนหนึ่ง. วิคเตอร์ ฮิวโก เขียนไว้ว่า “ผู้ใดเปิดโรงเรียนให้การศึกษาขึ้นโรงเรียนหนึ่ง ก็เหมือนกับได้ช่วยปิดประตูคุกตรางไว้แห่งหนึ่ง” นอกจากให้การศึกษา โรงเรียนนี้มีการอบรมนักเรียนให้เป็นชาวพุทธเป็นพิเศษ มีส่วนทำประเทศสยามให้เป็นเมืองพุทธสมชื่อยิ่งขึ้น.

ท่านจะช่วยเหลือกิจการของโรงเรียนได้ โดยบริจาคเงิน เป็นรางวัล ทูลเล่าเรียนให้แก่นักเรียน, สร้างถาวรวัตถุเช่น เครื่องทดลองวิทยาศาสตร์ และเครื่องประกอบการศึกษาอื่นๆ ให้ไว้สำหรับโรงเรียน.